Stoica Ludescu

Letopiseţul cantacuzinesc

Istoria Țării Rumâneşti de când au descălecat pravoslavnicii creştini.

Insă dintâi izvodindu-se de rumânii carii s-au despărțit de la romani şi au pribegit spre miiazănoapte. Deci trecând apa Dunării, au descălecat la Turnul Severinului; alții în Țara Ungurească, pre apa Oltului, şi pre apa Morăşului, şi pre apa Tisei ajungând şi până la Maramureş.

Iar cei ce au descălecat la Turnul Severinului s-au tins pre supt poalele muntelui până în apa Oltului; alții s-au pogorât pre Dunăre în jos. Şi aşa umplându-se tot locul de ei, au venit până în marginea Necopoei.

Atunce s-au ales dintr-înşii boiarii carii au fost de neam mare. Şi puseră banoveți un neam ce le zicea Basarabi, să le fie lor cap (adecă mari bani) şi-i aşăzară întâi să le fie scaunul la Turnul Severinului, al doilea scaun s-au pogorât la Strehaia, al treilea scaun s-au pogorât la Craiova. Şi aşa fiind, multă vréme au trecut tot ei oblăduind acea parte de loc.

Iar când au fost la cursul anilor de la Adam 6798, fiind în Țara Ungurească un voievod ce l-au chiemat Radul Negrulvoievod, mare herțeg pre Almaş şi pre Făgăraş, rădicatu-s-au de acolo cu toată casa lui şi cu mulțime de noroade: rumâni, papistaşi, saşi, de tot féliul de oameni, pogorându-se pre apa Dâmboviții, început-au a face țară noao.

Întâi au făcut oraşul ce-i zic Câmpul Lung. Acolo au făcut şi o bisérică mare şi frumoasă şi înaltă. De acolo au dăscălecat la Argeş, şi iar au făcut oraş mare şi ş-au pus scaunul de domnie, făcând curți de piiatră, şi case domneşti şi o bisérică mare şi frumoasă.

Iar noroadele ce pogorâse cu dânsul, unii s-au dat pre supt podgorie, ajungând până în apa Siretului şi până la Brăila; iar alții s-au tins în jos, preste tot locul, de au făcut oraşă şi sate până în marginea Dunării şi până în Olt.

Atunce şi Basarabeştii cu toată boierimea ce era mai nainte preste Olt s-au sculat cu toții de au venit la Radulvodă, închinându-se să fie supt porunca lui şi numai el să fie preste toți. De atunce s-au numit de-i zic Țara Rumânească, iar tituluşul domnului s-au făcut precum arată mai jos: „V Hrista boga blagoveanomu blagocestivomu i Hristo liubivomu samoderjavnomu, Io Radul Negru voevod bojiiu milosti gospodariu vseia zemli Ungrovlahiskiia za planinski i ot Almaş i Făgăraş herțegu”. Acestea să tâlcuiesc pre limba rumânească: „Întru Hristos Dumnezeul cel bun credincios şi cel bun de cinste

şi cel iubitor de Hristos şi singur biruitor, Io Radul-voievod, cu mila lui Dumnezeu domn a toată Țara Rumânească dentru Ungurie dăscălecat şi de la Almaş şi Făgăraş herțeg". Acesta iaste tituluşul domnilor de atunce, începându-se pân-acum, precum adevărat să vede că iaste scris la toate hrisoavele țării.

Şi într-acestaşi chip tocmitu-ş-au Radul-vodă țara cu bună pace, că încă nu era de turci împresurată. Şi au domnit până la moarte, îngropându-l la bisérica lui din Argeş. Şi au domnit ani 24.

De aice să începe povéstea altor domni, carii au venit pre urma Negrului-vodă, precum arată mai jos.

Mihail-vodă au domnit ani 19. Dan-vodă au domnit ani 23. Acesta au fost frate cu Mircea-vodă Bătrânul şi l-au ucis Şuşman-vodă, domnul sârbilor, când era cursul anilor de la Adam 6864.

Alexandru-vodă au domnit ani 27.

Mircea-voievod Bătrânul. Acesta au avut mare războiu cu Baiezet-sultanul. Făcutu-s-au acel războiu pre apa Ialomiții. Biruit-au Mircea-vodă pre turci şi făr' de număr au pierit, trecând Baiezet Dunărea fără vad. Şi alte multe războaie au avut cu turcii. Făcut-au şi sfânta mănăstire den Coziia, şi sfânta mănăstire Cotmeana când era văleatul 6891. Şi au domnit Mircea-vodă ani 29 şi au murit în domnie şi s-au îngropat la mănăstirea lui, la Coziia.

Vlad-vodă Țépeş. Acesta au făcut cetatea de la Poienari şi au făcut sfânta mănăstire ot Sneagov. Mai făcut-au un lucru cu orăşanii den Târgovişte, pentru o vină mare ce au fost făcut unui frate al Vladului-vodă. Când au fost în ziua Paştilor, fiind toți orăşanii la ospețe, iar cei tineri la hore, aşa fără véste pre toți i-au cuprins. Deci câți au fost oameni mari, bătrâni, pre toți i-au înțepat de au ocolit cu ei tot târgul, iar câți au fost tineri cu nevestele lor şi cu féte mari, aşa cum au fost împodobiți în ziua Paştilor, pre toți i-au dus la Poienari de au tot lucrat la cetate, până s-au spart toate hainele dupre ei şi au rămas toți dezvăscuți în pieile goale. Pentru aceia i-au scos nume Țepeluş. Domnit-au ani 15.

Vădislav-voievod Bătrânul au venit domn când au fost cursul anilor de la Adam 6935. Acesta au făcut bisérica domnească den Târşor. Şi au pierit de sabie, în mijlocul Târşorului. Şi au domnit ani 18.

Radul-vodă cel Frumos, acesta au făcut mănăstirea ot Tânganul. Şi au domnit ani 15.

Laiotă Basarab-vodă cel Bătrân, care au închinat țara turcilor, domnit-au ani 17. Avut-au mare războiu la Râmnicul Sărat.

După el au domnit Țepeluş-vodă; şi au avut războiu la Râmnicul Sărat cu bătrânul Ştefan-vodă den Țara Moldovei. Atunce în oaste au pierit şi Țepeluş-vodă şi au fost izbânda lui Ştefan-vodă. Şi au şăzut aicea în țară de au domnit ani 16.

Radul-vodă cel Mare, acesta au făcut Mănăstirea din Dial şi au domnit ani 15.

În zilele acestuia să întâmplase de scosese den scaun Amira împăratul pre sfântul Nifon, patriiarhul Țarigradului, şi-l trimesese la închisoare la Odriiu. De a căruia sfântă bună viață ieşind vestea în toate părțile, s-au auzit şi în Țara Rumânească, şi au înțeles şi domnul Radul-vodă de bărbățiile cele

sufleteşti ale sfântului şi au trimis cu rugăminte la acest sfânt părinte ca să vie în țara lui, că-l pohteşte țara. Iar sfântul i-au dat răspuns zicând: „Măria-ta, însuşi vezi goana şi închisoarea mea, care iaste de la vrăjmaşii cei văzuți ai lui Dumnezeu. Dar cum voiu veni în țara ta?” Iar domnul iar i-au trimis cuvânt zicându-i: „Nu purta grijă de aceasta, că grija mea iaste.” Iar sfântul patriiarh i-au dat răspuns zicând: „Cum ştii, aşa fă”. Şi îndată au trimis Radul-vodă la împărăție de au cerşut pre acest păstoriu mare şi nu-i fu peste voie, ci i se împlu voia de la împărăție şi degrab trimise de aduse pre sfântul în țara sa şi-i déde toate pre mână zicând: „Eu să domnesc, iar tu să ne îndreptezi şi să ne învéți legea lui Dumnezeu şi să ne fii tată şi păstoriu mie, şi tuturor oamenilor, şi solitor la Dumnezeu”. Iar el află turma neplecată şi neascultătoare, şi bisérica izvrătită şi cu obiceaiuri réle şi nesocotite. Şi chemă pre toți egumenii de la toate mănăstirile Țării Munteneşti şi tot clirosul biséricii şi făcu săbor mare dimpreună cu domnul şi cu toți boiarii, cu preoții şi cu mirénii, şi îndată slobozi izvoară de învățătură limpede şi necurmată şi le spunea den sfânta scriptură, şi învăța pre toți, şi-i adăpa cu apa milei, credinței cei adevărate. Grăia-le de pravilă şi de lége, de tocmirea biséricii şi de dumnezeieştile slujbe, de domnie şi de boierii, şi de mănăstiri şi de bisérici şi de alte rânduri de toate. Şi tocmi toate obiceaiurile pe pravilă şi pe tocmélele sfinților apostoli. Décii hirotoni şi 2 episcopi şi le déde şi eparhii cu hotară, care câtu va birui, şi-i învață pentru cum vor purta grija şi vor paşte oile care le sunt date în seamă, ca să să îndreptéze toată țara aceia de acei 3 arhierei. Iar domnului îi zise: „Ție, doamne, ți să cade să îndreptezi pre cei strâmbi cu judecată tare şi îngrozită şi dreaptă, după cuvântul lui Dumnezeu, care zise cătră Moisi îngăduitoriul său şi cătră toți feciorii lui Israil grăind: Iată, v-am dat légea mea, şi judecata şi îndreptarea în mâinile voastre. Nu fățări nici a mic, nici a mare, nici a văduvă, nici a vinetic, nici pre sărac să nu miluieşti cu judecata, nici celui bogat să fățăreşti, că judecata iaste a lui Dumnezeu, iar în sfânta evanghelie zice: Nu judecați în fățărie, ci judecați în dreptate. Şi iar au mai zis Dumnezeu lui Moisi şi feciorilor lui Israil grăind: De veți umbla după poruncile méle şi veți păzi légea mea şi o veți face, vă voi da roao în vrémea ei, şi pământul va da sămănătura sa, şi pomii vor da roada sa, şi veți mânca în săturare, şi veți fi întăriți în țara voastră, şi voiu da pace țării voastre şi nu veți fi fricoşi, şi oşti şi războaie nu vor trece prin țara voastră, şi veți goni vrăjmaşii voştri, şi vor cădea vrăjmaşii voştri înaintea voastră; şi 5 de ai voştri vor goni pre 100, iar 100 pre întunérece şi voiu căuta spre voi şi vă voiu blagoslovi, şi vă voiu înmulți, şi vă voiu umplea, şi vă voiu pune légea mea cu voi, şi veți mânca céle vechi, şi bucatele voastre să vor împresura céle vechi de céle noao, şi voi umbla cu voi şi voi îmi veți fi oamenii, iar eu voi fi voao Dumnezeu. Iar de nu mă veți asculta, nici nu veți face poruncile méle, ci vă veți lepăda de dânsele şi nu veți păzi legea mea toată, eu vă voiu face voao aşa, că voiu aduce pre voi pustiire, şi semințile voastre în zadar le veți sămăna, şi ostenințele voastre le vor mânca vrăjmaşii voştri, şi vă vor goni duşmanii voştri, şi veți fugi nefiind goniți de nimenea, şi tăriia voastră va fi în deşărt, şi voiu trimite pre voi hieri sălbatice şi pre țara voastră, şi vor mânca dobitoacele voastre şi pre voi vă voiu împuțina, şi țara voastră va fi pustie; şi deacă vă veți dăzlipi de mine şi eu mă voiu depărta de la

voi. Aşa grăieşte domnul sfântul lui Israil. Acestea şi altele multe învățături den sfintele scripturi îi învăța; şi încă mai zicea: Beţiia şi curviia cu totul să să lépede şi să să dăzrădăcineze de la voi. Că s-au zis cu apostolul: Nunta iaste curată şi pat nespurcat, iar curvarilor şi preacurvarilor va judeca Dumnezeu. Pentru curvie să înecă lumea cea dintâi, iar mai apoi şi Sodomul cu 5 oraşe să prăpădiră şi arseră cu foc şi cu piatră pucioasă pentru sodomiia (adecă curviia cu parte bărbătească) că acolo să arătă capul spurcăciunii cei mai mari. Deci, fraților, fugiți de curvia şi de toată necurăție, cum zice Pavel, şi umblați după curăție, ca să vedeți pre Dumnezeu. Acestea, zic voao, să le păziți deacă vă iaste voia să moşteniți împărăția cea cerească".

Iar pizmaşul diavolul văzând învățături folositoare de suflet ca acéstea, nu putu răbda, ci făcea multe meşteşuguri şi hicleşuguri ca să gonească pre fericitul Nifon din Țara Panoniei, cum şi făcu în chip ca acesta, o, vai şi amar, că-i zise Radul-vodă dimpreună cu boiarii: „Pasă şi ieşi din țara noastră, că viața şi traiul şi învățăturile tale noi nu le putem răbda, că strici obiceaiurile noastre". Iar sfântul Nifon deaca auzi aşa nişte cuvinte nebune şi turburate ca acestea, să miră şi zise: „Nu aşa, doamne, nu aşa, ci te îndreptează după légea lui Dumnezeu şi pre tine, şi pre boiari, ca nu cumva să porniți şi să aduceți mâniia lui Dumnezeu asupra voastră şi a țării voastre, că vă zic că pentru fărdelegile voastre curând va să se sloboază spre voi, iar mie nimic nu-mi iaste de aceia ce ziceți voi, că putérea şi tăriia mea iaste légea. Ci făr' de ruşine şi făr' de fățărie grăiesc înaintea mării-tale şi boiarilor tuturor. Că pre soruta, care o ai măritat dupre Bogdan, făr' de lége, având el muiare cu lége şi o au lăsat făr' de nici o vină şi au luat pre soru-ta, el iaste curvariu şi soru-ta ca o preacurvă. Ce-i despartă şi dă bărbatului iar muiarea sa şi potoleşte mâniia lui Dumnezeu mai nainte, până nu să pornéşte pre voi." Iar aceste cuvinte foarte aţâţară şi mâniiară inima domnului. Şi îndată goni pre sfântul den naintea sa şi porunci să nu-l mai bage nimeni în seamă, nici să-l socotească, nici să-l cinstească. Iar dumnezeiescul Nifon nimic nu bagă în seamă, nici grijă de aceia, ci-şi punea nădéjdea pre Dumnezeu, după cum zice proorocul: Nu vă nădăjduireți pre domni, nici pre fiii omeneşti. Dumnezeu trimise corbul de hrănea pe Ilie prooroc; aşijderea păzi cu bucate şi pre Daniil proorocul cu Avvacum. În chip ca acesta păzi şi pre acesta, cu un fecior de boiar ce-l chiema Neagoe, care era mai mare preste vânători. Şi aşa făcu şi Dumnezeu din cele amară dulci şi din cele pizmaşă cu prietnicie. Că aducea bucate de hrana sfântului şi aiave şi într-ascuns, cu îndemnarea lui Dumnezeu, făr' de nici o témere. Iar fericitul Nifon îl întărea cu rugile sale, ca să să crească şi să să înalțe în toate faptele céle bune şi să să rădice în noroc bun şi să fie plăcut înaintea lui Dumnezeu şi a oamenilor, cum mai apoi, cu rugăciunea sfinții-sale, să umplură amândoao.

Iar Radul-vodă tot ținea pizmă pre sfânt şi nu putea folosi nimic nici cu frica, nici cu alte amăgele, până iar să plecă el sfântului cu smerenie şi-l chemă în taină şi-i zise aceste cuvinte amăgitoare zicând: „Părinte, iartă-ne sfințiadin frați carei mersése cu dânsul, trimise-i către Dumnezeu, iar pre al treilea lasă-l să meargă în cetatea Solunului şi-l întări cu rugăciunile sale, ca să se sfârşească cu sfârşitul mucenicilor. Carele şi dobândi, şi pătimind multe munci, să sfârşi pentru lége şi dobândi cunună împletită în 3 vițe, cu postul, şi

cu ascultarea şi cu munca. Iar mult pătimaşul al său trup, al lui Macarie (că aşa chema pre acel mucenic), fu îngropat în Solun; iar sufletul acum dănţuieşte cu îngerii în ceriu. Decii dumneziescul Nifon pricepu că va să fie aproape şi petrecaniia sa şi să bucură sufleteşte şi să veseli; şi luă cu sine poslujnicul care-i rămăsése, pre Iosaf, şi trecu muntele de ceia parte şi mérse la Mănăstirea Dionisatului şi să prinse de lăcaş, că şi mai nainte acolo lăcuise. Şi Dumnezeu încă vru să-şi săvârşească sfântul viaţa acolo. Iar cât petrecu acolo, în toate era întocma cu alţi fraţi şi cu mâncarea, şi cu postul; şi făr' de preget atâta, cât era altor fraţi ruşine de smereniia şi de nevionţa lui. Că era tuturor chip de învăţătură şi de mustrare, şi să nevoia spre toate posluşaniile şi tuturor fraţilor, la toate slujbele le ajuta. La moară mergea de măcina, la magherniţă ajuta, la magupie aşijderea şi la alte posluşanii la toate atâta, cât striga ostenińile lui (cum şi eu l-am văzut făcând lucruri ca acestea). Şi ce aş putea spune smereniia cea multă şi ostenińile lui, că nu spun numai fraţii carii sunt lăcuitori întru acea mănăstire, ci şi alţii du pren alte mănăstiri dă preîmprejur. Toţi spun şi mărturisesc că era nevoitoriu spre slujbe, şi spre ispovedanii, şi spre pocăinţă, şi spre curăţie, şi spre alţii pre toţi îi certa şi-i învăţa, zicând: „Amar, fraţilor şi părinţilor, celuia ce-l va afla moartea nepocăit, că în iad nu iaste pocăinţă". Şi pre mulţi i-au scos tocma din gura diavolului şi pre mulţi din păgâni, turci, armeni, papistaşi şi de alte erése au întors de i-au botezat şi i-au uns cu sfântul mir şi i-au adus în credinţa cea adevărată a pravoslaviei, mai mult de 4.000 de suflete.

Iar pre câţi mişăi au miluit şi săraci, şi câţi au scos din robie, zic, că aceia n-au număr, aşa era bun şi milostiv tuturor, asémene lui Dumnezeu. Drept acéia şi Dumnezeu proslăvi pre cel ce-l proslăvia şi-l chemă la sine. Iar sfântul, cunoscând cu adevărat trécerea sa dintr-această lume, i să bucură sufletul foarte şi îndată chemă toţi fraţii şi le spuse de vrémea petrecănii sale şi cum îl chiamă Hristos la împărăţiia ceriului cea gătită, şi-i blagoslovi, precum iaste obiceaiul, şi să iertă cu toţi şi arătă cătră toţi dragoste iar nu pizmă. Şi câţi făcuse lui rău şi necaz şi câţi era blestemaţi, pre toţi îi iertă şi-i dezlegă, ca un ucenic adevărat al lui Hristos, cu al căruia trup şi sânge să şi preceştui, şi aşa-şi déde sufletul în mâinile lui Dumnezeu, şi luo lumina luminilor cereşti în care iaste Hristos, şi ce era din pământ pământului lăsă. Şi cu multe cântări de la toţi călugării din toate mănăstirile muntelui Athonului să îngropă trupul lui cu mare cinste, în luna lui avgust în 12 zile, când era cursul anilor de la zidirea lumii 7016. Şi apuse zarea soarelui dinaintea a tot ochiul şi rămase între toţi fraţii plângere şi tânguială făr' de mângâiare, şi nu erea niciunul dentru dânşii care să nu fie vărsat lacrăme pentru lipsirea părintelui şi învăţătoriului celui bun a toată lumea.

Iar Iosaf, posluşnicul sfântului Nifon iubitoriului de Dumnezeu, lăsă toată jalea şi întristarea, nevoindu-se să umple porunca părintelui său, şi mérse numaidecât la Ţarigrad, şi tocmi toate poruncile sfântului foarte bine şi pătimi acolo multe munci pentru lége. Iar apoi îl şi arseră turcii în foc şi să învrednici şi el cetei mucenicilor.

Că şi de aceasta încă mărturisise sfântul Nifon mai nainte, ca şi de Ţara Rumânească mai nainte, când zise cătră ighemonul Radul, grăind aşa: „Văz

zice pogorându-se pre voi şi pre țara voastră, pentru netocmirea biséricii şi pentru mulțimea fărdelegilor voastre mâniia lui Dumnezeu". Décii deaca ieşi fericitul Nifon din Țara Panoniei, nu trecu vréme multă, ci căzu ighemonul Radul într-o boală groaznică şi cumplită, şi alte răutăți mult îl încungiurară şi nu i să mai putea uşura nevoile, ci de ce mergea, de aceia-i mergea grijile mai cu greu. Şi să scorniră în țară răutăți, şi gâlcevi şi bisericii netocmire. Şi să sfârşi Radul-vodă întru nişte întâmplări réle ca acestea. Iar mai nainte de petrecaniia sa, el căuta pre sfântul, cum zisese el, şi nu-l afla, ci era sufletul lui plin de frică şi de cutremur, şi atunce pricepură toți că să umplură cuvintele sfântului, care zisese mai nainte, de Radul-vodă şi de Țara Muntenească.

Iar trupul Radului-vodă îl îngropară în mormântul carele făcuse în tinda biséricii, în Mănăstirea den Deal, unde iaste hramul sfântului Nicolae făcătoriul de minuni, care o zidise din temelie în domniia sa, tot de piiatră cioplită şi stâlpii uşilor şi ferestrele tot de marmură, cum să véde şi acum, bisérică frumoasă şi minunată. Iar a o zugrăvi, el n-au apucat, ci apoi s-au zugrăvit cu porunca lui Neagoe-vodă, cu văpsele şi cu aur. Décii, după moartea lui, boiarii nu să putea voi pe cine vor pune domn, că unii zicea „să fie cesta", iar alții „ba cela", şi era gâlceavă şi ceartă între dânşii, după cuvântul evangheliei, ce zice: Când să va împărți casa adinsu ei-şi, atunci să va pustii. Şi aşa fiind ei împărecheați, rădicară caznă asupra lor, pentru păcatele lor, cum zisése fericitul Nifon, şi puseră domn în scaunul țării pre Mihnea, feciorul Dracii armaşul. Şi cum apucă domniia, îndată să dăzbrăcă lupul de piiale de oaie şi-şi astupă urechile ca aspida şi ca vasiliscul, iar arcul şi-l încordă şi găti săgeți de a săgeta şi a fulgera, şi mâna şi-o întărea spre rane, şi prinse pre toți boiarii cei mari şi aleşi şi-i munci cu munci, cu multe munci şi cumplite şi le luo toată avuțiia, şi să culca cu toate jupânesele şi cu fétele lor înaintea ochilor lor. Décii unora le-au tăiat nasurile şi buzele, pre alții i-au înecat şi pre alții i-au spânzurat, iar el să îmbogățea şi creştea ca chedrul, până la ceriu, şi-şi umplea toată voia sa. Iar pre un neam care era mai ales şi mai temător de Dumnezeu, căruia îi era numele de moşie banoveți (adecă Basarabeşti), el cu multe amăgele, şi şutele şi cu grele jurământuri să lega cu boiarii, carii era de acel neam, că nu-i va omorî, nici le va face nici o nevoie, şi făcu şi cărți de jurământ şi de afurisenii. Iar el în toate zilele săpa groapă şi cugeta cum va face să piiarză şi neamul lor, ca să nu să mai pomenească în Țara Panoniei. Iar rugăciunea sfântului Nifon nu-l slobozea, nici îl lăsa să le facă nici un necaz, ci toate meşteşugurile lui céle hiclene ca nişte păianjeni să strica. Iar el fiind îndemnat tot de răutatea mintei sale, chemă pre Stoican, sfetnicul său cel mai mare, şi intră numai cu dânsul în pimnița domnească şi scoase pre pimniceri afară. Iar cu voia lui Dumnezeu, rămase un copil care era şi el de acel neam, ce făcea sfat să-l piiarză. Şi deaca văzu pre nedreptul domn că intră în pimniță, el să umplu de frică şi de groază, şi neavând unde fugi, intră într-o bute seacă de să ascunse, că aşa tocmi Dumnezeu. Şi cum intră în pimniță domnul cu Stoican, începură a să sfătui cum şi în ce chip vor face să piiarză pre acel neam, cugetând că nu iaste nimeni în pimniță să-i audă. Décii, deaca obârşi sfatul, chemă pimnicerii şi le zise să bea vin de unde va fi mai bun; şi deacă băură, ieşi domnul şi Stoican den pimniță veseli gândind că n-au auzit nimeni

sfatul lor cel hiclean. Décii, după dânşii ieşi şi copilul furiş şi nu spuse nimunui nimic, ci-şi căuta treaba şi slujba sa, până află vrême şi prilej de spuse părinților şi neamului său celui mai mare toate lucrurile şi hicleşugurile călcătoriului de jurământ domn. Décii, ei deaca auziră aşa şi cunoscură că sunt adevărate cuvintele lui, ei să adunară de să sfătuiră; şi luară avuție şi oameni cât putură şi trecură Dunărea de ceia parte şi scăpară toți de cursa Mihnii-vodă, călcătoriul de jurământ. Că era Dumnezeu cu dânşii şi rugăciunile sfântului Nifon patriarhul, şi nu putea nimeni să să protivească lor, ca şi lui Moisi, marele proroc. Iar zvăpăiatul domn deaca auzi de pribegirea lor, de părere rea, i se schimbă firea, şi bucuriia i să întoarse în tristăciune şi-şi arătă urgiia şi mâniia ce avea spre dânşii şi altă nimic nu putu să le strice. În pizmă, le-au ars curțile şi casele le-au răsipit; iar câți au aflat de acel neam rămaşi, pre toți i-au muncit cu multe féliuri de munci. Pre unii i-au şi omorât şi mănăstirea lor, care o făcuse ei pre râul Bistriții den temelie, o au răsipit şi bisérica Sfinților Apostoli, care o zidise Neagoe, socotitoriul lui sveti Nifon, să fie de îngropare morților, iar o au sfărâmat, încă şi pomii i-au tăiat şi i-au dăzrădăcinat, şi rădică mare goană asupra acelui neam blagoslovit, iar preoților du pren satele lor tuturor le-au tăiat nasurile, spre batjocura biséricii şi să ispitea şi să sfătuia să arză pre toți egumenii dă pre la toate mănăstirile, şi alte răutăți multe vrea să facă. Ci Dumnezeu cel văzătoriu de inimi şi de cugete nu vru să lase să cază drepții în mâinile muncitoriului, ci-i mântui de moartea cea cumplită.

Décii acei boiari drepți pre carii îi ferise Dumnezeu din mâinile muncitoriului, de carii să zise mai sus, mérseră la împărăție şi spuseră înaintea împăratului toate răutățile Mihnii-vodă. Iar împăratul deaca auzi aşa, şi înțélese că sunt cuvintele lor adevărate, făcu sfat dimpreună cu dânşii, socotind în ce chip va putea goni pre Mihnea-vodă din scaunul Țării Panoniei, şi le puse domn pe Vladul, fratele Radului-vodă, care fusese domn înaintea Mihnii-vodă, de care s-au spus mai sus, că ei îl cerşură pre acela de la Împăratul. Décii zise împăratul cătră dânşii: „Iată eu vă dau pre dânsul în mâinile voastre şi pre voi în mâinile lui, iar pre Dumnezeu în mijlocul vostru. Deci de veți face voi lui vreun hicleşug, sau de va face el voao, Dumnezeu să vă piiarză dupre fața pământului cu tot neamul vostru”. Iar ei ziseră toți amin şi jurară jurământ Vladul-vodă împreună cu boiarii. Şi le déde împăratul oaste mare şi purceseră; şi deaca sosiră la Dunăre, iar făcură jurământ înaintea lui Mehmet, paşa al Dunării, şi zise neamul Basarabeştilor aşa: „De vom umbla noi cu hicleşug şi de nu vom sluji domnului nostru, Vladului-vodă, cu dreptate, să piiarză numele şi neamul nostru dintr-această țară în veci”. Şi ziseră toți amin. Aşijderea şi Vladul-vodă zise cătră Mehmet-paşa: „De voiu face eu acestui neam vreun rău sau vreun hicleşug, sabiia ta să taie capul mieu cu mare ruşine şi să pierzi neamul meu dintr-această țară”. Şi iar ziseră toți amin. Şi aşa trecură Dunărea cu toată oastea. Şi deaca trecură, făcură oastea în 3 pâlcuri, şi un pâlc luo Neagoe nădăjduindu-se spre ruga sfântului Nifon, părintelui său.

Iar Mircea, feciorul Mihnii-vodă, deaca înțelese aşa, merse pre supt cumpăt la mănăstirea Cotmenii, care să chiamă Ospățul cel de seara (adecă metohul Coziei) şi de năpraznă să făcu gâlceavă mare de oastea lui Neagoe. Şi

auzind acéstea feciorul Mihnii-vodă, Mircea, degrab numai ce au scăpat cu un fecior lui Stoican, de care s-au zis mai sus, pre o fereastră, noaptea, dăsculți, dăscinşi şi fără işlice. Iar Neagoe îi tăie oastea, iar pre câți nu tăie, pre toți îi prinse vii. Numai ci scăpă feciorul muncitoriului şi a lui Stoican, cum s-au zis mai sus, dăsculți, dăscinşi, iar armele le-au luat. Şi împăcă mănăstirea şi călugării de frică ce avea. Iar feciorul Mihnii-vodă au mers la tată-său şi i-au spus toate cu multă frică. Iar el, deaca auzi aşa, să sperie şi zise către ei: „Cine au făcut noao aceasta?" Ei ziseră: „Neagoe, vătahul de vânători". Aceasta auzind Mihneavodă, să umplu de frică şi zise: „De vreme ce făcu puiul leului aşa, dar când va veni leul cel mare, ce va face?" Şi aciişi să sculă din scaun şi fugi în Țara Ungurească şi acolo să deşteptă dintr-acea frică, iar alții să răsipiră prin toată Țara Muntenească. Şi nu era nimeni să le ajute, că aşa ajută ruga fericitului Nifon, şi mâniia ceia ce au prorocit sfinția-sa s-au umplut.

De aciia şăzu în scaun Vladul-vodă şi veni țara de i să închină, şi aduse daruri multe şi să întoarseră iarăşi cine pre la case-şi cu mare bucurie. Iar Vladul-vodă cu ajutorul lui Dumnezeu creştea întru mai mari bunătăți şi în cinste pân' cât au ținut sfatul acelui neam drept.

Iar Mihnea-vodă au căzut în eresul hulei duhului sfânt, că iată cum iaste tot ținutul Apusului de putrezeşte cu marele Râm în eresele sale. Şi cum au pierit al doilea Iulian călcătoriu pentru închinarea idolilor, aşa şi acesta pentru luptarea duhului sfânt, că s-au împrietenit cu ungurii şi ş-au împletit mreji hiclene asupra tânărului Vladului-vodă. Şi veniră asupră-i, şi deaca să loviră oştile, iar Danciul, marele vornic, ajută Vladului-vodă, că era şi el de un neam iar bun şi drept, şi biruiră pre oastea călcătoriului şi hulitoriului Mihnii-vodă şi fugiră toți ruşinați în Țara Ungurească. Şi veni mâniia lui Dumnezeu pre Mihnea-vodă, al doilea Iulian, şi fu rănit de viteazul Dumitru Iacşici şi muri. Pre carele trimisese Dumnezeu ca şi pre sfântul mucenic Mercurie asupra păgânului Iulian, şi ca pre sfeti Nestor de au ucis pre Liia, cu ruga lui sfeti Dimitrie. Aşa şi acest Dumitru Iacşici, pentru ruga lui sfeti Nifon, au rănit şi au omorât pre urâtul muncitor, pre Mihnea, şi stătu ca Fineas în Țara Madiamului pentru ovrei şi fură lucrurile lui pre îngăduință. Aşa şi acest Dumitru stătu şi fu pre îngăduința tuturor. Şi să opri războiul şi dobândi laudă den neam în neam.

Iar de Vladul-vodă ieşi veste mare pretutindinea pentru războiu şi pentru noroc bun până când au ținut sfatul acelui neam ales de Dumnezeu, al Basarabeştilor. Iar deaca lepădă sfatul acelui neam şi primi al altora, ca Avesalom, feciorul lui David, când s-au sculat asupra tătâne-său, aşa şi Vladul au primit sfatul fărdelegiuitoriului Bogdan şi sări asupra acelui fericit de Dumnezeu neam. Atuncea pogorî şi pre dânsul mâniia lui Dumnezeu. Că deaca să iuți Vladvodă şi să aţâţă foarte cu mânie mare asupra acelui neam drept, care tocmise şi ijderise Bodgan cel făr' de lége, pre care-l afurisise fericitul Nifon şi l-au lepădat de sfânta bisérică pentru preacurviia lui, cum s-au spus în cuvântul mai dentâi, grăia minciuni către domn pentru tânărul Neagoe, zicând aşa: „Doamne, eu am înțeles cu adevărat că Neagoe va să te scoață den scaun. Iar tu nevoiaşte să-i sfărâmi capul, sau să-i tai nasul, sau să-i scoți un ochiu." Deci domnul foarte priimi sfatul lui, părându-i că iaste adevărat, şi să ispiti să

facă acest lucru şi trimise să aducă dentru acel neam drept pre iubitul Neagoe la dânsul. Iar alţii boieri deaca înţeléseră, ziseră domnului: „Doamne, părăseşte-te de acesta, nu asculta cuvintele lui Bogdan, că Neagoe iaste cu adevărat fecior al nostru şi nu are întru sine hicleşug, cum ştiu toţi boiarii Ţării Munteneşti cu toată adeverinţa”. Iar domnul zise: „Deaca iaste aşa, voi îl aduceţi să juraţi pentru dânsul.” Iar el să nevoia să-l împreune să stea cu Bogdan de faţă. Ci el, călcătoriul şi afurisitul, totdeauna sfătuia pre domn pre uciderea lui Neagoe şi a neamului lui. Aşa totdeauna îndemnând Bogdan pre domn, să aprinse cu mânie spre uciderea lor, şi vrea să nu ştie nimeni de aceasta. Şi de n-ar fi trimis Dumnezeu pre un călugăr de le-au spus, pre toţi i-ar fi pierdut. Ci cu ajutoriul lui Dumnezeu şi pentru rugăciunea sfântului Nifon să mântuiră de mâniia şi de moartea cea năpraznică şi au scăpat la un ostrov, den care au trecut Dunărea, ca Isus Navii Iordanul. Şi merseră iar la Mehmet-paşa şi-i spuseră toate patemiile câte li s-au întâmplat de la Vlad-vodă. Iar paşa să aprinse cu dumnezeiire spre răscumpărarea acelui neam (măcar deşi eru păgân), şi strânse oaste mare, şi trecu Dunărea dimpreună cu dânşii, şi făcu războiu lângă oraşul Bucureşti şi birui pre oastea Vladului-vodă. Iar el văzând oastea lui biruită şi căzută, vru să fugă, iar cu împiedicarea lui Dumnezeu, fu prins de oastea lui Mehmetpaşa, şi-l duseră în Bucureşti, la paşa legat. Iar deaca-l văzu paşa, zise-i cu ocară: „O, călcător de jurământ, iată, să-ţi fie după cuvântul jurământului tău şi să taie sabiia mea capul tău”. Cum să şi umplu, că însuşi paşa cu mâna lui i-au tăiat capul în oraş în Bucureşti, supt un păr, ca şi pre Avesalom când îl săgetă Ioav, fiind el încurcat de păr de ramura unui stejariu, în luncă Efremului. Şi să umplu judecata şi răscumpărarea lui Dumnezeu, cea dreaptă. Şi-i luară trupul de-l duseră la Mănăstirea din Deal, care o făcuse frate-său Radu-vodă, de-l îngropă. Iar pre cele ce-i zicea ei, pentru pizma, că va să să rădice domn, ca să-l piarză, pre acela Dumnezeu cu voia sa şi cu porunca l-au uns şi l-au pus domn şi au zis ca şi Ieremiei prorocul: „Mai nainte de naşterea ta te-am semnat şi te-am ales să fii mai mare întru israilăteni”. Iar el nici într-un chip nu vrea să să pléce să fie domn, ci cu glas mare zise către tot nărodul: „Puneţi alt pre carele veţi vrea dempreună şi cu sfatul nostru, iar pre mine mă iertaţi, că nu voi fi”. Iar nărodul tot striga şi zicea către dânsul: „Iată, nu va Dumnezeu să fie altul, nici noi, ci numai tu să fii noao domn”. Iată, şi aici să întâmplă cum şi de dămult, în légea véche, Saul şi-au ieşit din minte şi Ionathan au căzut de sabie, iar David fu rădicat împărat. Deci şi Neagoe să plecă glasului năroadelor şi luă coruna şi scaunul a toată Ţara Rumânească. Şi îndată făcu judecată şi dreptate între oameni. Şi cum rădică David chivotul légii domnului, aşa şi Neagoe-vodă rădică bisérica cea căzută şi puse pre Macarie mitropolit a toată Ţara Ungrovlahiei, Plaiului şi Severinului, cu blagosloveniia lui Pahomie, patriiarhul Ţarigradului.

Décii dintr-aceia vréme până astăzi s-au potolit şi s-au împăcat ţara de gâlceavă şi bisericile să veseliră, că aşa ajuta ruga sfântului Nifon. Iar Bogdan cel afurisit vru să fugă, ci judecata lui Dumnezeu nu-l lăsă, pentru mozaviriia ce mozavirise pre sfântul Nifon şi pentru hicleniia, ci căzu în mreaja cea hicleană şi-l apucară ca pre o hiară înşălătoare care să prinde cu amândoao picioarele în cursă şi să vână el în laţul care vrea să vâneze pre Neagoe. Că

fugind de Neagoe-vodă ca de leu, déde în Dunăre şi scăpă de corcodel, iar de şarpe fu apucat şi trimis la Neagoevodă. Iar el, deaca-l văzu într-atâta pedepsă, zise-i: „O, vai de tine, ocaanice, dar căzutu-ți-s-au ție să faci hiclenie ca aceasta, căci nu te-ai temut de Dumnezeu, cela ce ştie şi véde toate ştiutele şi neştiutele? Dar pentru ce varsă hicleşugul tău cel fărădelege atâta sânge? Iată, de toate te iert pentru Dumnezeu. Şi de acum înainte să te pocăieşti de răutățile tale, iar avuțiile céle domneşti care le-ai luat tu făr' de dreptate şi le-ai ascuns, să mi le spui şi nu vei păți nici o nevoie; iar de nu, păcatul să fie pre capul tău şi pe sufletul tău". Iar el nu vru să spuie nimic, că-i întunecase diavolul, cel ce-l iubea pe el, mintea şi inima, pentru care lucru multe munci au luat până ce ş-au dat şi sufletul, cum au prorocit şi de aceasta sfântul Nifon, de au zis că cu rea moarte va să moară Bogdan. Iar trupul lui nici fierăle, nici pasările, nici pământul nu l-au putut mânca, ci numai ce s-au pârjolit şi au negrit întru răutatea tuturor.

Şi pierdu Dumnezeu pre toți vrăjmaşii lui Neagoe-vodă şi i-au plecat supt picioarele lui. Şi toate avuțiile i le-au dăscoperit. Şi pământul izvora bunătate şi roadă. Şi mulțumi lui Dumnezeu toți pentru domniia lui, căci s-au spodobit a vedea şi a avea domn ca acela.

Décii îi veni gând bun şi cuget dumnezeiesc în inima lui, ca şi de dămult sfântului Theodosie cel Mic-împărat, să mute moaştele sfântului Ioan Hrisostom de la Cucus în Țarigrad, ca să dea iertare şi tămăduire maicii sale, Evdoxiei-împărătesei. Întru al acestuia chip să asemănă şi creştinul Neagoe-vodă. Şi trimise din boiarii săi cei credincioşi cu cărți la sfântul muntele Athonului să aducă moaştele sfințiisale părintelui Nifon patriiarhul, ca să curățească şi să tămăduiască greşala Radului-vodă şi a altora carii făcuse sfinții-sale rău fără de vină.

Şi deaca sosiră boiarii la Sfetagora, mérseră la mănăstirea Dionisat şi să închinară biséricii, cum iaste obiceaiul creştinesc. Şi luând blagoslovenie de la părinți, déderă cartea domnului în mâna egumenului şi a bătrânilor. Iar ei să închinară şi deaca citiră cartea, socotiră toate pre amăruntul şi să mirară toți de acel lucru mare şi de cérerea domnului cum vor face. Şi nici într-un chip nu cutezară spre acel lucru să-l dea, nici vrea să lase pre nimeni să se apropie să dăstupe mormântul sfântului, ce numai să umplură toți de frică şi de cutremur. Iar sluga cea credincioasă, ce era trimis pentru acel lucru mérse la dânşii şi le zise: „Sfinți părinți, nici o frică de aceasta să nu aveți, ci să ne iertați că noi ne nădăjduim pre credința domnului nostru, care are către sfinția-sa. Nimeni nu va avea nici o primejdie, nici voi, nici noi." Atunce ei ziseră: „Faceți cum vă iaste voia". Şi îndată luo sapa sluga cea mai mare, căruia îi era numele lui Danciul logofătul, şi chemând credința domnăsău care avea către fericitul Nifon, lepădă toată frica şi începu de săpă pân' ajunse de moaştele sfântului. Décii le scoase afară şi le băgă într-un sicriu de lemn cu miroseală bună. Şi să adunară toți călugării de la toate mănăstirile şi veniră de să închinară sfântului, şi săruta moaştele mulțumind lui Dumnezeu, celui ce au proslăvit pre robul său cel mult nevoitor şi ziseră: „Fericita pomenirea ta, Nifoane, îndreptătoriul părinților şi învățătoriul a toată lumea".

Şi aciişi arătă Dumnezeu minuni, că vindecă pre un călugăr care era de mulți ani mut, şi pre alt de durérea capului, şi pre altul de friguri, şi pre alții pre mulți de multe feliuri de boale îi tămădui.

Décii îl grijiră bine şi cu cinste, ca pre un cinstit, şi-l trimiseră în Țara Panoniei, la domnul Neagoe-vodă. Şi trimiseră cu sfinției-sa şi pre chir Neofit, om ales şi sfânt, asemene părinților celor de dămult, carele era din cetatea Ahila din Evropa Elispondului, şi cu alți călugări de la mănăstire. Şi deaca sosiră în Țara Rumânească, degrab făcură ştire domnului Neagoe-vodă. Iar el adună tot clirosul beséricii şi toți boiarii aşteptând pre părintele său cel sufletesc. Şi deaca sosiră la scaun, iar domnul cu credința sufletului şi a inimii cuprinse coşciugul cu moaştele sfântului în brațe, ştiind că sunt ale iubitoriului său, şi le sărută cu lacrăme şi cu multă veselie, împreună cu tot norodul creştinesc. Şi duseră sicriul cu moaştele sfântului cu toți oamenii întru cinstita Mănăstire Dealul, unde iaste hramul sfântului şi făcătoriului de minuni ierarh Nicolae, şi-l puseră deasupra mormântului Radului-vodă. Şi făcură bdenie toată noaptea împreună cu domnul Neagoe-vodă, rugându-se sfinții-sale pentru iertarea păcatului Radului-Vodă, care fără dreptate au lepădat pre sfântul de la sine şi l-au gonit din țara sa. (Ia ascultați ce făcu Dumnezeu!).

Când fu dăspre sfârşitul slijbei utrănei, vrând Dumnezeu să arate aiave iertarea păcatului Radului-vodă şi al altora cari-i făcuse nevoie şi scârbă sfântului, văzu singur Neagoe-vodă descoperire ca aceasta de la Dumnezeu: Unde s-au rumpt scoabele céle de hier şi acoperământul mormântului Radului-vodă şi degrab să desfăcură marmurile şi să ivi dinăuntru trupul Radului-vodă groaznic şi întunecat, plin de puroi şi de putoare. Şi iată, să dăşchise sicriul cu moaştele sfântului Nifon şi izvorî de la sfântul izvor de apă şi spălă tot trupul Radului-vodă şi-l arătă luminat. Apoi iar înseşi toate încuieturile şi pietrile singur s-au închis şi s-au încuiat ca şi mai nainte. Şi să arătă şi Radul-vodă lui Neagoe-vodă şi-i făcu mare mulțumire pentru lucrul cel de milostenie ce au făcut pentru dânsul. Şi aciişi fu un sunet oarece şi să dusă de naintea ochilor lui. Iar Neagoe-vodă să sperie. Şi-şi veni în fire şi socoti de minunea sfântului Nifon, cum iaste adevărată iertarea Radului-vodă. Şi mulțumia lui Dumnezeu de aceasta şi sfântului Nifon, făcătoriul de minuni. Cum apoi văzu şi cu ochii săi aiave trupul Radului-vodă iertat. Aşijderea şi altă minune făcu sfinției-sa, că să arătă însuşi sfinției-sa lui Neagoe-vodă şi-i zise: „Fătul mieu Neagoe, socoteşte cu deadinsul şi vezi că toți mă țin sfânt, căci că sunt cu darul cel bun al duhului sfânt, şi toți sărută cu credință moaştele méle şi să umplu îndoit de dar bun. Numai cutare boiariu – şi-i spuse şi numele care iaste – n-are credință cătră mine, nici sărută moaştele méle. Ci ia aminte de vezi lucru adevărat.” Şi cum zise, aşa fu nevăzut. Iar Neagoe-vodă, deaca să dăşteptă, căută şi văzu pre toți oamenii sărutând sfintele moaşte; iar cela ce-l spusese sfinției-sa, el trecu cu meşteşug, ca-ntr-ascuns, şi nu-i băgă nimeni seama. Iar Neagoe-vodă, deaca văzu, el îl chemă la sine şi-i zise: „Ce va să fie aceasta, că toți boiarii şi oamenii sărută moaştele sfântului, iar tu nu vrei să le săruți, dar în ce chip huleşti pre sfinției-sa aşa?” Iar boiariul acela, deaca auzi aşa, îndată îl cuprinse frică şi cutremur, cât îi mai ieşa sufletul, de nu vrea mărturisi pre sfinției-sa că iaste sfânt. Şi îndată chemă numele sfântului Nifon şi dede laudă şi mulțumire

sfinții-sale pentru mila ce făcu cu dânsul. Şi dintr-acel ceas mare credință avea acel boiar către moaştele sfântului Nifon. Aşijderea şi alte ciudese multe şi arătări făcea Dumnezeu în toate zilele cu moaştele preacuviosului său. Şi tot cine mergea la dânsul şi-i chema numele sfințiisale într-ajutor toată vindecarea şi sănătatea dobândea.

Déci domnul Neagoe-vodă văzând că fac moaştele sfântului atâtea minuni, déde de făcu sicriu de argint curat şi-l polei cu aur şi-l înfrumusețã cu mărgăritar frumos şi cu alte pietri scumpe şi cu zmalț. Şi deasupra pe plehupă scrise chipul sfântului întreg, iar jos, la picioarele sfântului, să scrise pre sine în genunche, rugându-se sfinții-sale. Şi-l trimise cu mare cinste la mănăstirea Dionisatul împreună cu sfințiia-sa părintele chir Neofit mitropolitul şi cu credincioşii săi boiari. Şi deaca-l duseră la mănăstire, iar călugării de acolo dédéră lui Neagoe-vodă poclon capul sfântului, şi o mână şi blagoslovenie de la părinții cei sfinți, carii era în mănăstire, ca să fie de sfințire şi de ajutor domnului. Iar el primi acele daruri cu mare bucurie, ca şi Moisi prorocul tablele légii vechi. Şi le purta cu sine pre unde mergea, şi în curte, şi în bisérică, iar în cale el le purta în carătă, ca şi Israel racla légii. Iar în muntele Athonului, pre groapa sfântului, zidi biserică frumoasă în numele sfântului Nifon, iar mănăstirea o au îmbogățit cu multă avuție şi multe ziduri au făcut şi înalte. Iată de aceasta pân' aici.

Iar mănăstirea lui Hariton, care de obşte să chiamă Cotlumuz, care au început a o zidi den temelie Radu-vodă, Neagoe-vodă o au săvârşit, şi cu toate frumusețile şi podoabele o au împodobit denlăuntru şi denafară, iar împrejur o au îngrădit cu zid. Şi au făcut bisérică Sfântului Nicolae făcătoriul de minune, cu turle, chilii şi trapezărie, pimnița, maghernița şi magaziia, grădina şi poartă mică şi mare, bolniță şi ospătărie şi dohirie, jitniță şi visterie şi alte case de toată treaba. Iar bisérica şi chiliile le-au umplut de frumusețe şi le-au săvârşit de acoperământ, iar bisérica şi tinda o au învălit cu plumb, şi au pus sticle pre la toate ferestrile. Şi o au şi târnosit cu blagosloveniia arhiereului, şi a protului şi a altor egumeni de la alte mănăstiri. Şi făcu cinste mare marilor şi celor mici, şi-i dărui cu daruri mari. Şi să duseră careşi pre la locurile sale, cu mare bucurie, mulțumind lui Dumnezeu.

Aşijderea făcu o pristanişte în Ascalon, la mare, să fie de corăbiiari, şi o corabie mare şi alta mică cu tot ce trebuiaşte. Şi o au zidit cu zid împrejur, şi au făcut o culă cu arme şi cu tunuri, să le fie de pază. Şi alte metohuri cu de toate au zidit, şi au făcut şi bine le-au tocmit, din care are mănăstirea mult venit. Şi i-au pus numele: lavra cea mare a Țării Munteneşti.

Iar lavra Sfântului Athanasie, toată biserica cea mare, cu oltariul şi cu tinzile, le-au înnoit şi au împreunat plumbul cel vechiu cu altul nou şi o au acoperit de iznoavă. Şi toată clisernița o au zidit den temelie. Şi au făcut vase de treaba bisériciі, de aur şi de argint. Şi zăvese cusute cu sârmă de aur, preaînfrumusițate au dat. Şi i-au făcut şi mertic mare, câte 10.000 de talere de an.

Iar în lavra Iverului a lui Sfeti Evtimie făcătoriul de minuni, pre sus pre ziduri au adus apă cu urloaie ca de 2 mile de loc dă dăparte. Şi cu multă avuție o au împodobit. Iar cinstita lui doamnă, Despina, dat-au o zăvesă cusută tot cu

sârmă de aur şi preaînfrumusițată, să o puie înaintea sfintei şi făcătoarei de minuni icoane în care iaste scris chipul preacuratei fecioare şi maicii lui Dumnezeu, Mariei, care să chiamă portăriță, care au venit pre mare la acea mănăstire cu mare minune, cum să află scris de dânsa.

Iar la mănăstirea Pandocrator au făcut mari ziduri, ca şi la Iver, şi au dăruit multe daruri.

Şi în lavra cea mare a Hilandarului iar au adus apă tot ca la Iver.

Iar în lăudata mănăstire a Vatopedului pohti să dea milă pre an, ca şi la lavra lui Sfeti Athanasie. Şi au pus pre făcătoarea de minuni icoană a precistii un măr de aur cu mărgăritariu şi cu pietri scumpe. Şi zidi şi pimniță mare den temelie.

Şi au împodobit şi marea mănăstire Xeropotam, că au făcut o trapezărie den temelie şi pimniță.

Iar la Sfeti Pavel au zidit o culă den temelie, să fie de strajă.

Ce vom mai lungi-le cuvintele spuind toate mănăstirile pre rând? Că toate mănăstirile den sfântul muntele Athonului le-au îmbogățit cu bani şi cu vase. Şi dobitoace încă le-au dat. Şi multe ziduri au făcut. Şi fu ctitor a toată Sfetagora.

Dar bisérica cea mare, săbornică, din Țarigrad? Au adunat plumbul cel vechiu şi au cumpărat şi altul nou, încă mai mult, şi o au învălit de iznoavă.

Şi toate chiliile din patrierşie le-au înnoit. Şi patrierşiia cu bani şi cu multe daruri o au îmbogățit.

Şi sfântul munte al Sinaei cu toate vasile bisériciı şi cu alte daruri multe din destul au îmbogățit, şi i-au făcut mertic mare.

Iar sfânta cetate a Ierusalimului, Sionul, care iaste muma bisériciı, aşijderea o au dăruit şi o au îmbogățit dimpreună cu toate biséricile dimprejurul ei. Şi alte mănăstiri de la Răsărit, toate.

Aşijderea şi în măgura Misiei, mănăstirea Oreiscului, unde sunt moaştele sfântului Grigorie făcătoriul de minuni, tinda bisericii o au zidit şi o au acoperit cu plumb. Şi pre tronul cu moaştele au făcut un cerdăcel de piatră şi l-au zugrăvit frumos şi l-au poleit. Iar pre tronul sfintelor moaşte au pus un covor de mătase cusut tot cu sârmă de aur.

Şi la metohul aceiiaşi mănăstiri, care să chiamă Menorlița, au zidit o casă mare, să fie de odihna mănăstirii, în care să făcea toate slujbele ce trebuia.

Iar în Elada, sfânta mănăstire anume Meteor o au îmbogățit cu multe daruri şi multe ziduri au făcut.

Aşijderea şi în Pethlagoniia, mănăstirea anume Trescaviță o au îmbogățit.

Şi în Machedoniia, mănăstirea ce să chiamă Cuşniță o au miluit.

Iat în măgura Cathesca, care să chiamă acuma Cucenia, multe lucruri au făcut. Şi alte bisérici de acolo toate. Şi lăcaşurile călugăreşti hrănea. Şi făcu şi acolo ziduri ca şi prentr-alte locuri.

Ce voi mai spune deosebi lucrurile şi mănăstirile care le-au miluit? Să zicem denpreună toate câte sunt în Evropa, în Thrachiia, în Elada, în Ahiia, în Iliric, în Cambaniia, în Elispond, în Misiia, în Lugduniia, în Pethlagoniia, în Dalmațiia şi în toate laturi de la răsărit pân' la apus şi de la miazăzi pân' la miazănoapte. Toate sfintele bisérici le hrănea şi multă milă pretutindenea da. Şi

mai vârtos pre cei ce să streina pren pustii şi pren péştere şi prin schituri, făr' de nici o scumpătate hrănea. Şi nu numai creştinilor fu bun, ce şi păgânilor. Şi fu tuturor tată milostiv, asemănându-se domnului celui ceresc, care strălucéşte soarele său şi ploao şi spre cei buni şi spre cei răi, cum arată sfânta evanghelie.

Şi mai vârtos în Ţara Muntenească, mari şi minunate mănăstiri au făcut: arhimandriia sfântului şi purtătoriului de Dumnezeu, părintelui nostru Nicodim, care să chiamă Tismeana, hram adormirea preacuratei născătoarei de Dumnezeu şi pururea fecioarei Mariei, toată bisérica o au acoperit cu plumb şi alte lucruri au săvârşit.

Iar mănăstirea den Nucet, unde iaste hramul sfântului şi marelui mucenic Gheorghie, multe au înnoit. Şi pre făcătoarea de minune icoană a sfântului mucenic bătut-au însuşi Neagoe-vodă, cu cuişoare, un măr de aur curat, împodobit cu mărgăritar şi cu pietri scumpe. Şi au adus şi icoana cea făcătoare de minuni den Ţarigrad, pre care era semnat chipul domnului nostru Isus Hristos atotţiitoriul, carea mai nainte o junghiase un ovreiu cu hangériul; şi cum o junghe, îndată ieşi izvor de sânge din locul hangériului, cât stropi şi hainele acelui ovreiu; iar el, de frică că-i sunt hainele stropite de sânge, nu văzu, ci numai ce au văzut sângele carele era pre icoană: şi aşa fiind, el, cuprins de spaimă ca aceasta, aruncă icoana într-un puţ, care era într-o pimniţă (că şi el într-o pimniţă într-ascuns junghiase sfânta icoană).

Décii ieşi afară, ca cum n-ar şti el nimic de acea minune; şi cum ieşi el afară, îndată-l întâmpinară nişte oameni, şi deaca-l văzură că iaste aşa crunt de sânge pre haine, îl prinse şi-l întrebară: ce va să fie aceasta? Iar el văzându-şi hainele crunte, îi fu a mărturisi aiave şi el minunea sfinţii icoane. Şi alergară toţi dimpreună la puţ şi scoaseră icoana afară; iar sângele tot izvoria din urma hangériului, neoprit, atâta cât şi apa acéia să făcuse roşie de sânge.

O, mari sunt minunile tale, doamne Isuse Hristoase, Dumnezeul nostru. Care lucru, deaca văzu acel ovreiu, crezu în Hristos, fiul lui Dumnezeu, şi să boteză el şi toată casa lui. Aşijderea şi alţi ovrei mulţi, carei văzură cu ochii lor acea minune mare, să botezară. Pentru care minune iaste pretutindenea scrisă şi vestită.

Iar mutarea acei sfinte icoane din Ţarigrad în Ţara Muntenească aşa fu: că să arătă în vis această sfântă icoană domnului Neagoe-vodă şi-i zise să o mute din Ţarigrad în ţara sa. Care lucru şi făcu. Iar Radul-vodă mult să nevoise să o aducă în ţara sa, ca şi alte dumnezeieşti icoane şi moaşte sfinte; ci lui nicicum nu i s-au dat. Iar când îi fu ei voia, atuncea şi dumnezeiescul lucru s-au săvârşit, şi s-au mutat. Pre care, cu mare bucurie şi mulţumire o aştepta domnul Neagoe-vodă şi cu multă cheltuială o au adus. Şi deaca o au adus, cu dragoste o au priimit. Şi i-au făcut cununa tot de aur curat, şi o a împodobit cu mărgăritariu ales şi cu alte feliuri de pietri scumpe.

Şi sparse Mitropoliia din Argeş den temeliia ei şi zidi în locul ei altă sfântă bisérică tot de piatră cioplită şi netezită şi săpată cu flori. Şi au prins pre dănlăuntru toate pietrile una cu alta pe dăndos cu scoabe de her, cu mare meşteşug şi au vărsat plumb de le-au întărit. Şi au făcut pren mijlocul tinzii biséricii 12 stâlpi înalţi, tot de piatră, ciopliţi şi învârtiţi, foarte frumoşi şi minunaţi, carii închipuiesc 12 apostoli. Şi în sfântul altariu, deasupra

pristolului, încă făcu un lucru minunat, cu turlişoare vărsate. Iar ferestrile altariului şi ale biséricii, céle dupe dăsupra, şi ale tinzii tot scobite şi răzbătute pren piiatră, cu mare meşteşug le făcu. Şi la mijloc ocoli cu un brâu de piiatră împletit în 3 vițe şi cioplit cu flori şi poleit, bisérica cu altariul dempreună cu tinda, închipuind sfânta şi nedespărțita troiță. Iar pre supt straşina cea mai din jos, împrejur a toată bisérica, făcu ca o straşină, tot de marmură albă, cioplită cu flori şi foarte scobite şi săpate frumos! Iar acoperământul, tot de plumb amestecat cu cositoriu. Şi crucile pre turle, tot poleite cu aur şi turlele tot cioplite cu flori şi unele făcute sucite. Şi împrejurul boltelor făcute steme de piiatră, cioplit ăeî cu meşteşug şi poleite cu aur. Şi făcu un cerdăcel denaintea biséricii, pre 4 stâlpi de marmură pestriță, foarte minunat boltit şi zugrăvit, şi învălit şi acela cu plumb. Şi făcu scara biséricii tot de piiatră scobită cu flori şi cu 12 trépte, semnând 12 semenții ale lui Israil. Şi pardosi toată bisérica, tinda şi altariul împreună şi acel cerdăcel, cu marmură albă. Şi o împodobi pre dinlăuntru şi pre dănafară foarte frumos. Şi toate scobiturile pietrilor pe dănafară le văpsi cu lazur albastru, iar florile le polei cu aur.

Şi aşa cum putea spune cu adevărat că nu iaste aşa mare şi săbornică, ca Sionul carele-l făcu Solomon, nici ca Sfânta Sofiia carele o făcu Iustiniian-împărat; iar cu frumusétea iaste mai pe deasupra decât acélea.

Şi cum au zis sființiia-sa părintele Nifon încă la Radul-vodă, că să va muta Mitropolia din Argeş în Târgovişte, ci Radul-vodă nu s-au învrednicit a o muta, iar cu Neagoe-vodă s-au umplut cuvântul sfinții-sale. Şi cu a lui blagoslovenie, zidi Mitropolie în Târgovişte, mare şi frumoasă, cu 8 turle şi tot rătunde, cum să satură ochii tuturor de védérea ei.

Şi încă mai zidi şi altă bisérică în Târgovişte, den temelie, hramul sfântului şi marelui mucenic Gheorghie, cu clopotniță naltă pre tindă.

Iar acea mănăstire Coziia, de care am povestit, s-au înnoit biserica cea veche şi au pus icoane preafrumoase: sfânta şi nedespărțita troiță şi preacuratei despuitoare a lui Dumnezeu, născătoare şi pururea fecioară Mariia şi alte poale de analoghi şi odăjdii multe şi frumoase. Că acea mănăstire are loc făr' de gâlceavă şi ales de petrecérea călugărească, dăpărtat de lume şi plin de toate bunătățile, cu munți mari îngrădită şi cu văi, şi ocolită cu un râu mare, şi izvoară multe împrejurul ei. Şi are toată hrana călugărească poieni şi livezi, nuci şi alți pomi roditori fără de număr, vii şi grădini. Şi acolo cură piatră pucioasă. Şi tot pământul împrejurul ei iaste pământ roditoriu. Care şi noi cu ochii l-am văzut acel loc, şi i-am zis: pământul cel făgăduit.

Iată, într-acesta chip avea nevoință şi de dumneziescul lucru carele era la Argeş.

De acum, pentru lungime, să spunem mai pe scurt şi să facem şi sfârşit aceştii cărți.

Că porunci Neagoe-vodă şi pohti să vie toți arhimandriții din muntele cel sfânt al Athonului dimpreună cu egumenii de la toate mănăstirile, şi scrise şi carte. Iar Gavriil Protul deaca văzu cartea şi scrisoarea domnului, aciişi chemă pre toți egumenii de la mănăstirile cele mari: de la lavra de la Vatoped, de la Iver, de la Hilindariu, de la Xeropotam, de la Caracal, de la bisérica lui Olimpie, şi a lui Hariton, Cotlumuz, care iaste lavră rumânească, de la bisérica lui

Filothei de la Xenof, de la Zugraf, care iaste lavră bulgărească, de la Simenca, de la Dohiar şi de la lavra rusească, de la Pantocrator şi de la Castamonit, de la Sfetii Pavel şi de la Dionisat, de la bisérica lui Sfeti Grigorie şi de la Simon Petra.

Aceşti egumeni toți veniră la eghemonul Neagoe în Țara Rumânească dempreună cu Gavriil Protul, carele fu zis mai sus.

Décii chemă domnul şi pre Theolipt, patriiarhul Țarigradului, care iaste patriiarh a toată lumea, şi cu dânsul pre 4 mitropoliți: de la Sires şi de la Sardiia, de la Midiia şi de la Milinic. Şi veniră şi ei. Şi-i priimi domnul cu mare cinste.

Şi chemă încă şi pre toți egumenii din Țara Muntenească şi cu tot clirosul dimpreună cu ighemonul Neagoe şi intrară toți în lavra cea mare zidită şi făcură vecernie cu colivă în lauda preacuratei născătoarei de Dumnezeu, din care luară toți oamenii, după obiceaiu.

Décii făcură cină pentru odihnă. Şi lăudară pre Dumnezeu. Şi după acéia îndată începură bdeniia, şi făcură toată noaptea ighimonul, patriiarhul şi cu mitropoliții, carii fură mai sus zişi, şi cu arhimandritul şi cu egumenii, tot stătură în picioare de să ruga cu rugăciune şi cu cântări, iar alți oameni toți zicea: gospodi pomilui. Şi sfârşiră bdeniia când să făcea ziouă. Iar deaca trecu un ceas den zi, în luna lui avgust 15 zile, traseră clopotele, pentru ca să meargă patriiarhul împreună cu arhiereii şi cu egumenii cei mari cu toții şi cu tot clirosul, să târnosească bisérica, carea fu mai sus zisă. Şi tocmi în altariu sfântul préstol Neagoe-vodă cu mâinile lui, spre sfințire, în lauda adormirii stăpânei de Dumnezeu născătoarei şi pururea fecioară Mariia. Şi duse şi făcătoarea de minune icoană a lui Pantocrator, de care s-au zis mai nainte, şi o puseră de-a dreapta în bisérică, ferecată cu aur şi cu argint şi cu mărgăritar mult împodobită. Aşijderea şi alte sfinte icoane; şi era tot ferecate cu argint şi cu mărgăritariu şi cu pietri scumpe, între carele era şi icoana chipului sfântului Nifon patriiarhul, împodobită tot cu argint şi cu aur ferecată peste tot. Şi făclii, şi candile, şi tetrapoade poleite şi alte podoabe, carele nici o minte nu le poate închipui să le spuie.

Déci după ce târnosi şi tocmi toate înnoirile, iar Neagoe-vodă şi doamna lui, Despina şi coconii lor care le dăruise Dumnezeu, şi cu toți boiarii, şi patriiarhul, şi mitropoliții, şi egumenii, şi tot clirosul, deaca săvârşi dumnezeiiasca liturghie, făcu domnul ospăț mare şi veselie tuturor noroadelor. Şi dărui pre toți, pre cei mici şi pre cei mari, pre săraci şi pre văduve, pe mişăi, pe cei neputincioşi şi tuturor câți li să cădea milă, le déde. Iar slujba, care o făcuse, să făcuse şi pentru sfântul Nifon. Şi să blagoslovi de Theolipt patriiarhul şi de tot soborul, ca să fie slujba lui cu vecernie, cu utrăne şi cu liturghie, deplin.

Şi puseră arhimandrit pre chir Iosif într-acea mănăstire noao, ce să chiamă Argeşul. Şi-l blagosloviră să facă liturghie cu bedernița. Aşijderea şi câți vor fi după el, tot aşa să facă şi tot să se ție acest obiceiu în véci.

Aceasta déte patriiarhul Theolipt şi de tot săborul, cum şi mai nainte să dédésă în Tismana cu blagosloveniia lui Filothei patriarhul. Şi tocma să fie aceste mănăstiri amândoao arhimandrii, într-un chip cinstite şi scaunile mai

mari decât toate mănăstirile ale Țării Munteneşti, pân-în véci. Că aşa s-au tocmit, şi s-au aşăzat şi s-au legat cu mare blestem.

Iar Mitropoliia de acolea s-au mutat în Târgovişte, cum zisese dumneziescul Nifon încă în zilele Radului-vodă. Care acum s-au umplut zisa lui cea mai denainte, de Theolipt patriiarhul, şi de chir Macarie preasfințitul mitropolit al Ungrovlahiei, şi de ceilalți mitropoliți, şi de Gavriil protul Sfetagorei, şi de alți egumeni ai acelui sfânt munte, şi de toți egumenii țării, şi de domnul, şi de toți boiarii mari şi mici, şi de tot sfântul săbor. Şi aşa să tocmi, ca de acum înainte niciodată, în véci, în Argeş să nu mai fie Mitropolie, cum am mai zis. Iar în Târgovişte să fie Mitropolie stătătoare, cum s-au aşăzat. Şi să făcură acesté lucruri cu mare opreală şi blestem, ca să nu să mai clătească, nici să se mute, în veac, nici de patriiarh, nici de mitropolit, nici de domn.

Acéstea toate se aşăzară când fu cursul anilor 7025 avgust 17, în zilele bunului credincios domn Io Neagoe-vodă şi ale lui Theolipt patriiarhul Țarigradului şi ale lui Macarie mitropolitul Ungrovlahiei, în slava lui Dumnezeu şi în frumusețea şi lauda a toată Țara Muntenească. Drept acéia făcură domnului şi boiarilor lui laudă şi cuvânt de cinste, şi a toată curtea mării-sale şi tuturor oamenilor țării. Deci bunul şi iubitoriul de Hristos domnul Neagoe-vodă le făcu mare cinste şi-i dărui cu multe daruri şi să duseră toți care pre la locul său.

Iar mănăstirea cea noao din Argeş, o îngrădi împrejur cu curte de zid şi înlăuntrul curții făcu multe chilii călugăreşti, şi o înfrumusiță cu tot feliul de trebuințe. Făcu trapezărie şi magherniță, magopie şi povarnă de olovină, pimniță şi clopotniță înaltă. Şi puse clopote mari. Şi cu alte frumuseți, cu de toate o împodobi şi o făcu asemene raiului lui Dumnezău. Iar în mijloc era acea casă dumneziiască stând ca şi pomul acela al cunoştinței. Ci însă nu aşa, că dintr-acela mâncară strămoşii noştri pomana morții; iar dintru acesta să mănâncă dătătoriul de viață trup şi sânge al domnului nostru Isus Hristos, care să junghe în toate zilele întru iertarea păcatelor şi viața de véci.

Acestea făcu bunul credincios domn Io Neagoe-vodă, fericită să fie pomenirea lui! Şi totdeauna creştea şi să înmulțea bunătățile în inima acestui bun domn. Şi scoase slujbe şi rugăciuni dreptului şi fericitului Nifon, părintelui şi sprijinitoriului său. Iar rugăciunile lui îl păzea cu pace în domniia sa şi pre toți vrăjmaşii îi supunea supt picioarele sale. Şi cum înălță pre Avraam rugăciunea şi dragostea şi credința lui Melhisedec şi cum întăriră rugăciunile lui Samuil prorocul şi arhiereul pre David asupra lui Goliath, aşa şi acum ajutară rugăciunile sfântului Nifon lui Neagoevoievodul, domnul Panoniei.

Şi au domnit cu bună pace, până au murit în domnie. Şi l-au îngropat în sfânta şi minunata mănăstirea lui, în Argeş. Domnit-au ani 8, luni 8.

Iar după moartea lui Băsărab-vodă s-au înălțat domn Preda, fratele lui Băsărab-voievod, ca să ție domniia lui Theodosie, nepotă-său. Iar boiarii nu l-au priimit, ci au rădicat alt domn, pre nume Radul-vodă Călugărul, despre partea Buzăului. Şi au venit Radul-vodă cu boiarii şi cu oaste, ca să se lovească cu Preda, la Târgovişte, şi au fost izbânda Radului-vodă şi au pierit Preda.

Deci când au fost apoi, au venit Mehmet-bei cu turcii, că-l chemase Preda întâi ajutoriu şi zăbovise a veni. Şi au făcut războiu cu Radul-vodă la Târgovişte şi au biruit Mehmet-beiu, şi au prins pre Radul-vodă viu şi pre alţii boiari. Într-acéia, Mehmet-bei pentru moartea Predii, el au trimis turci de au prădat pre buzăiani fără de veste, şi au luat mulţi oameni voinici, şi féte şi dobitoc mult, şi multă pagubă şi pradă au făcut pre locul acela, însă pre apa Buzăului, în luna lui mai în 2 zile. Şi iar s-au întors turcii la Târgovişte şi au şăzut Mehmet-bei puţină vréme cu turcii, şi s-au întors preste Dunăre, la Necopoe, şi cu Radul-vodă şi cu oarecine din boiari, anume: Bădica comisul, văr premare cu Băsărab-vodă. El au tăiat capul Radului-vodă Călugărul cu voia lui Mehmet-beiu.

Într-acéia şi pre Theodosie l-au ajuns moartea la Ţarigrad.

Iar după acéia, Mehmet-beiu au cerşut domniia de la împăratul aici în Ţara Românească, zicând că-l pohtéşte ţara să fie el domn. Drept acéia împăratul crezu pre Mehmet-bei şi i-au dat domniia în Ţara Rumânească. Iar Stoica logofătul, fiind într-acea vréme la Poartă în Ţarigrad, curând au trimis aice e în Ţara Rumânească, la toţi boiarii, ca să rădice domn cum mai curând pre Radul-vodă din Afumaţi, pentru că piiare ţara de turci. Într-acéia curând s-au adunat boiarii toţi şi mari, şi mici, şi toată curtea şi au rădicat domn pre Radul-vodă din Afumaţi, ginerile lui Basărab-vodă, la leatul 7030. Şi au venit Mehmet-bei cu steag de la Poartă cu mulţime de turci şi au intrat în ţară. Iar Radul-vodă cel Tânăr s-au gătit şi au ieşit înaintea lui cu oaste, şi au făcut războiu la sat la Glubavi, şi au biruit Radul-vodă pre Mehmet-bei şi au fugit Mehmet-bei, de s-au mai gătit încă de războiu. Iar Radul-vodă s-au întors îndărăt în scaun, în Bucureşti. Deci peste puţină vreme, Mehmet-bei au venit cu mulţime de turci şi au intrat în ţară. Iar Radulvodă i-au ieşit înainte cu oaste. Şi s-au lovit la Clejani. Şi au biruit pre Mehmet-bei ca dintâi, şi mulţi turci au pierit; iar când au fost apoi, au biruit turcii. Şi au pierit Benga, iar Radul-vodă cu boierii au fugit în Ţara Ungurească.

Iar Mehmet-bei au pus oamenii lui subaşi pre la toate oraşele. Şi s-au dus Mehmet-bei preste Dunăre. Iar preste puţină vréme au venit iar Radul-vodă din Ţara Ungurească cu boiarii şi cu mulţi unguri. Şi au trimis curând oameni aleşi, de au cuprins toţi subaşii pren toate satele şi oraşele şi le-au tăiat capetele. Şi au strâns Radul-vodă oaste mare. Şi iar au venit Mehmet-bei cu toate oştile şi sangélele gata de oaste şi au intrat în ţară. Şi au ieşit Radul-vodă cu boiarii înaintea lui cu oaste, şi făcu războiu mare la Grumazi; şi s-au sfădit, de dimineaţă până seară, şi mulţi turci şi delii au pierit. Iar Mehmet-bei, deacă au văzut aşa, au început a fugi, şi Radul-vodă încă s-au întors la scaun. Iar apoi procleţii de turci ei s-au înturnat înapoi şi mulţi creştini tăiară şi au fost izbânda turcilor. Atuncea au pierit Neagoe spătarul şi Stanciul portariul. Iar Radul-vodă au fugit cu boiarii în Ţara Ungurească. Şi s-au dus la Ianoş-crai, şi au căzut la picioarele lui şi l-au rugat să se milostivească să nu lase ţara creştinească în mâinile păgânilor. Într-acéia Ianoş s-a milostivit pre creştini şi s-au gătit de oaste cu 30.000 de unguri, tot voinici aleşi. Şi au pogorât pre la Rucăr aici în ţară, şi au venit Ianoş-crai pân' la oraş la Piteşti. Iar Mehmet-bei n-au cutezat ca să-l aştepte, ci curând au fugit peste Dunăre. Décii Ianoş-crai

s-au întors înapoi cu mare dar şi s-au dus în Țara Ungurească. Şi au venit Radul-vodă în Târgovişte vésel şi cu toți boiarii, şi s-au sfătuit cum vor face să scoață țara creştinească din mâinile păgânilor de turci. Şi au plecat capul şi s-au dus Radulvodă la Țarigrad, la împărăție. Într-acéia împăratul au ținut pre Radul-vodă multă vréme şi n-au vrut să-i dea nici un răspuns, pentru căci au avut pără de Mehmet-bei.

Deci împăratul a dat domniia lui Vădislav-vodă. Şi au venit Vădislav-vodă domn Țării Rumâneşti cu steag; şi au venit toți boiarii de s-au închinat lui Vădislav-vodă. Şi când au fost apoi, au venit şi Pârvul, banul de la Craiova, cu mulți voinici aleşi şi s-au închinat lui Vădislav-vodă. După acéia Vădislav-vodă ş-au bătut joc de Pârvul banul şi au zis să fie postelnic în casă, şi puse alt boiar ban mare în locul lui. Iar când au fost preste noapte, iar Pârvul banul a fugit înapoi la voinicii lui. Deci când au fost apoi, s-au întors curând cătră Vădislav-vodă gata de oaste şi au făcut războiu Pârvul banul cu Vădislav-vodă şi au fugit Vădislav-vodă peste Dunăre. După acéia împăratul s-au milostivit de au dat domniia iar Radului-vodă.

Şi iar au venit Radul-vodă domn de la Poartă, şi s-au aşăzat în scaun în Bucureşti, februarie 28 deni. Şi au domnit Radul-vodă ani 7. Şi după acéia Neagoe vornecul şi Drăgan postelnicul ei au rădicat oaste pre ascuns pre capul Radului-vodă. Décii când au prins de veste Radul-vodă, el nu ş-au putut strânge oaste degrab, ci numaidecât au fugit cu fie-său, cu Vlad-vodă, la banul Pârvul, la Craiova. Deci când au fost în oraş, în Râmnic, iar boiarii au ajuns pre Radul-vodă, de l-au legat şi i-au tăiat capul şi lui, şi fiesău, Vlad-vodă, şi au pierit amândoi în oraş, în Râmnic, când au fost cursul anilor 7037.

Apoi au venit Moisi-vodă, feciorul lui Vădislav-vodă, de la Poartă, cu steag. Şi au domnit un an pol. Şi au tăiat pre boiari, anume: Neagoe vornicul şi pă Preda postelnicul. Iar alți boiari au fugit în Țarigrad şi au adus domn pre Vladvodă. Şi au fugit Moisi-vodă în Țara Ungurească, când au fost cursul anilor 7038. Deci când au trecut 2 luni, au venit Moisi-vodă pre Olt cu unguri şi au avut războiu cu Vlad-vodă la sat la Viişoara. Şi au pierit Moisi-vodă şi Barbul banul din Craiova. Şi au domnit Vladul-vodă ani 2 pol, şi apoi s-au înecat în Dâmbovița, la sat la Popeşti.

Şi după acéia boiarii au rădicat domn pre Vintilă-vodă den oraş de la Slatină. Şi-au făcut Vintilă-vodă sfânta mănăstire den Menedic. Şi au tăiat mulți boiari. Deci când au fost al treilea an a domniei lui, s-au dus Vintilă-vodă la Craiova, să vâneze cerbi preste Jiiu, şi s-au sfătuit Vintilăvodă cu oamenii lui de tainã, acolo să taie alți boiari. Iar boiarii s-au gătit ei de au tăiat pre Vintilă-vodă în malul Jiiului. Şi au domnit Vintilă-vodă ani 3 pol. – 7040.

Apoi boiarii au venit la sfânta mănăstire Argeşul de au luat pre egumenul Paisie şi l-au rădicat domn. Şi i-au schimbat numele, de i-au zis Radu-vodă. Şi au făcut sfânta mănăstire Mislea, hram Sfânta Troiță. Şi dupre aceia Raduvoievod au tăiat pre banul Toma şi pre Vlaicul logofătul.

Déci preste puțină vreme au venit Laiotă Băsărabă-vodă cu nişte pribegi, anume: Stroe pribeagul, şi Manole, şi Mihalco şi cu haiducii din Țara Ungurească şi au avut război cu Radul-vodă, şi au biruit Laiotă-vodă pre Radul-vodă. Şi au fugit Radul-vodă cu boierii la Necopoe, şi au venit Laiotă

Băsărab-vodă în Târgovişte. Iar când au trecut 2 luni, Radul-vodă iar au venit cu mulțime de turci şi au avut război la Fântâna Țiganului, şi au fost izbânda Raduluivodă Paisie. Atuncea au pierit şi Laiotă-vodă Băsărab, şi Stroe pribeagul, şi Manole, şi Mihalco. Şi au domnit Radulvodă 9 ani şi 8 luni. Şi l-au măzilit turcii. Şi mergând la Țarigrad l-au făcut surgun la Eghipet şi acolo au murit.

Mircea-vodă au venit domn de la Poartă cu steag şi au intrat în Bucureşti, martie 17, 7053. Şi trecând 2 săptămâni, au tăiat pre boiari, anume: Coadă vornecul, i brat ego Radul comisul, i Dragul stolnicul, i Stroe spătarul şi Vintilă comisul, şi pre mulți boiari carii nu sunt scrişi aici. Şi le-au dat mare muncă, pentru avuție. Iar câți boiari au scăpat, au fugit în Țara Ungurească. Şi trecând 2 ani, iar au venit acei boieri pribégi cu oaste, pre gura Praovei, şi au avut războiu mare cu Mircea-vodă la sat la Periş, şi au fost izbânda Mircii. Atuncea au pierit şi Udrişte vistierul, şi Theodosie banul.

După acéia au venit Radul-vodă, ce i-au zis Ilie, din Țara Ungurească, cu boiari pribégi şi cu mulți haiduci. Făcut-au războiu la sat la Măneşi, şi fu izbânda Raduluivodă Iliiaş. Şi au gonit pre Mircea-vodă pân-în Giurgiov, perind mulți oameni. După acéia Mircea-vodă iar au venit al doilea rând cu hanul şi cu mulți turci, de au gonit pre Radul-vodă peste munte. Şi au domnit Mircea-vodă ani 8 pol. Şi s-au mazilit de la turci şi s-au dus la Țarigrad.

Pătraşco-vodă, cela bunul, au venit domn în sâmbăta Paştilor, 7062. Deci trecând 3 ani den domniia lui, el s-au dus preste munte, în Țara Ungurească, cu toți boiarii lui şi cu multă oaste, trimețând pre Socol vornicul în Țara Leşască, la cetatea de la Lvov, de au adus de acolo pre Izabelacrăiasa şi pre fiisău Ianoş-craiu, aşăzându-l pre crăie în cetatea ot Clujvar. De acolo Pătraşco-vodă s-au întors iar în țară, de au domnit ani 4. Şi au murit în scaun, septembrie 24, 7066.

Mircea-vodă iar au venit domn al treilea rând. Şi au trimis la boiarii carii era pribegi în Țara Ungurească, de i-au chemat, făcând mare jurământ. Deci ei crezându-l, s-au sculat de au venit, Stănilă vornicul, şi cu toți boiarii, şi cu toată curtea, de s-au închinat la Mircea-vodă, de credință şi legătură ce-au făcut. Iar când au fost la martie 3 deni, cu meşteşug mare au chemat pre Stănilă vornicul, şi pre toți boiarii, şi pre amândoi episcopii şi toți egumenii cu mulțime de călugări, în cetate în Bucureşti. Şi aşa fără véste au năpustit întrînşii pre beşliii lui şi pre mulți turci, de i-au tăiat pre toți, vărsându-se mult sânge nevinovat. Da-va seama înaintea lui Dumnezeu! şi au domnit Mirceavodă 5 ani şi 8 luni, murind în scaun. Îngropatu-s-au în bisérica domnească, în Bucureşti, septemvrie 21 deni, 7068.

Deci când au fost a doao săpătămână, puținei boiari, ce au fost scăpat peste munte, ei au venit cu puținea oaste, de au făcut războiu cu boiarii Mirciivodă, la satul Rumâneşti, şi fu izbânda pribégilor. Iar doamna Chiajna a Mirciivodă şi cu fie-său Pătru-vodă au fugit peste Dunăre; iar boiarii ei au rămas în Giurgiuv. Şi iar au venit al doilea rând de au făcut războiu cu pribegii la sat la Şărpăteşti, şi fu izbânda a boiarilor Mircii. Atuncea au pierit Badea clucerul şi alți oameni de ai pribégilor. Şi iar au venit doamna Chiajna cu fie-său Pătruvodă în Bucureşti. Şi trecând o săptămână, iar au venit alți boiari pribegi, pre

apa Oltului, anume: Stanciul Bengăi şi Matei al Margăi, i Radul, i Vâlsan şi alții, făcând războiu cu Pătru-vodă la sat la Boiani, având lângă dânsul mulțime de turci, şi fu izbânda lui Pătru-vodă, pierind mulți oameni. Atuncea au venit Stepan, vel-portarul de la Poartă, de au adus steag lui Pătruvodă de domnie noao, să fie în locul tătâne-său, Mirciivodă. Adaos-au Pătru-vodă cu mumă-sa la bir 5 aspri. Domnit-au ani 8 şi mazilindu-se s-au dus la Țarigrad.

Şi au venit în locul lui domn frate-său Alexandru-vodă, iar fecior Mircii, mai 7 zile, leatul 7076.

Déci atuncea boiarii câți era pribegi încă au venit de s-au închinat toți la Alexandru-vodă. După acéia trecând 2 luni, iar Alexandru-vodă au început de au tăiat mulțime de boiari, anume: Radul logofătul ot Drăgoeşti, i Mihnea ot Bădéni, i sân Udrişte vistierul, i Tudor ot Bucov, i Vladul Caplii, i Pătraşco, i Calotă, i Stan sân Drăgulețului, i Radul stolnicul ot Boldeşti, i Radul sân Socol dvornicul, şi alții, mesița septemvrie 1 deni. Şi au făcut Alexandru-vodă, din jos de Bucureşti, o mănăstire mare, hram Svetaia Troiță.

Iar când au fost al patrulea an din domnia lui, luând frate-său Pătru domniia la Moldova, fost-au poruncit la Dumbravă dvornicul şi la toată boierimea Moldovei ca să vie înainte, la Focşani. Atuncea Alexandru-vodă încă au ieşit în tâmpinarea lui Pătru-vodă, frăține-său, de au făcut ospăț, la sat la Săpățéni. Iar Dumbravă vornicul cu toată curtea Moldovei, ei au venit să se închine la Pătru-vodă. Iar deca s-au apropiat, ei fără veste au lovit pre Pătru-vodă şi pre frate-său Alexandru, gonind spre Pătru-vodă pân' la Brăila, iar Alexandru-vodă au fugit la oraş, la Floci. Moldovénii încă, făcând această izbândă, s-au întors la margine la Ionaşco-vodă.

Déci atuncea Ionaşco-vodă au trimis pre Vintilă-vodă cu mulți lotri, ca să fie domn în Țara Rumânească. Şi au intrat în cetatea din Bucureşti, şăzând acolo 4 zile. Alexandru-vodă încă au trimis pre o seamă de boairi ai lui cu oaste, anume: Dragomir dvornicul, i Mitrea comisul, i Bratul păharnicul, i Ion pârcălabul, de au lovit pre Vintilă-vodă şi pre acei lotri făr' de véste. Şi atuncea au pierit Vintilă-vodă şi acei lotri toți; şi iar au venit Alexandru-vodă în scaun în Bucureşti. Şi au adaos în țară un bir ce i-au zis oaie seacă. Şi ăaî murit în scaunul lui, iulie 25 deni, leatul 7085.

Mihnea-vodă au rămas în locul tătâne-său domn. Şi au trimis pre Mitrea vistierul şi i-au adus steag de la Poartă. Şi au adaos în țară găleata. Deci când au fost al patrulea an din domniia lui, iar boiarii mehedinți au rădicat un domn ce i-au zis Radul Popa. Şi au făcut războiu cu Mihnea-vodă la Craiova şi au fost izbânda Mihnii-vodă. Făcut-au şi o mănăstire, de la Tutana. Domnit-au 6 ani. Şi l-au mazilit turcii, de s-au dus la Poartă.

Pătru-vodă Cercel sân Pătraşco-vodă au venit domn de la Poartă, intrând în Bucureşti august 29 deni, leatul 7092. Şi au făcut bisérica ce iaste în cetatea Târgovişții. Şi au tăiat pre Mihăilă dvornicul, i Dobromir banul şi pe Gonțea paharnicul. Şi au pus birul curții foarte mare şi gorştină de oi. Deci trecând 2 ani de la domniia lui, venitu-i-au mazilie de la Poartă şi au trecut muntele cu tot ce au avut.

Mihnea-vodă iar au venit domn al doilea rând. Şi au mai adaos în țară un bir ce i-au zis năpaste. Şi au pus pre roşii un bir foarte mare; şi pre megiiaşi

găleată de pâine şi dijma din 5 stupi un stup. Şi au tăiat pre Stanciul logofătul. După acéia s-au mazilit şi el de la turci. Ducându-se la Ţarigrad, au lăsat légea creştinească şi s-au făcut turc, de voia lui. Şi au domnit Mihnea-vodă al doilea rând 5 ani, 7099.

Ştefan-vodă Surdul au venit domn de la Poartă cu steag şi au domnit ani 1 pol.

Alexandru-vodă au venit domn de la Poartă cu steag şi au domnit ani 1, luni 3.

De aicea să începe istoriia lui Mihai-vodă sân Pătraşco-vodă, carele au făcut multe războaie cu turcii pentru creştinătate precum de aicea înainte să arată.

Când au fost cursul anilor de la Adam 7101, venit-au Mihai-vodă domn Ţării Rumâneşti. Iar în Ţarigrad împărăţea sultan Murat; iar în Ţara Ungurească era crai Batăr Jicmond; iar la Moldova era domn Aron-vodă. Şi într-acéia vréme împresurase turcii Ţara Rumânească cu datorii multe şi cu nevoi foarte grele, încât nu mai avea să să plătească ţara şi să scape din gurile vrăjmaşilor. Şi începură turcii a coprinde Ţara Rumânească şi a-şi face lăcaşuri şi meceturi. Şi începură a ţiparea creştinii de nevoia turcilor, şi pretutindenea era vaiet şi suspin de răul turcilor, încât însuşi Mihai-vodă cu toţi boiarii să închisese de răul turcilor; şi în multă vréme creştinii zicea: doar să vor potoli turcii de asupră-le; iar ei mai mult rău făcea. Că începuse a călcarea ţara şi légea creştinilor. Ci-şi strânse toţi boiarii mari şi mici din toată ţara şi să sfătuiră cum vor face să izbăvească Dumnezeu ţara din mâinile păgânilor. Şi deaca văzură că într-alt chip nu vor putea izbăvi, deci ei ziseră: numai cu bărbăţiia, să rădice sabie asupra vrăjmaşilor. Deci socoti Mihai-vodă cum ar avea ajutor şi dintr-alte părţi. Deci trimise pre Radul clucerul Buzescul sol la Batâr Jicmon, ca să se înţăleagă una cu dânsul şi să-i dea ajutor oaste, ca să să poată bate cu turcii. Trimis-au şi la Aaron-vodă sol pre Stroe stolnicul Buzescul, ca să-i fie într-ajutor. Şi amândoi fură bucuroşi. Şi îndată trimise Aaron-vodă pre un boiariu al lui, dând jurământ lui Mihai-vodă, ca să să ajute unul cu altul. Aşijderea şi Batâr Jicmon-craiul încă legă jurământ cu Mihai-vodă, ca să fie nedăspărţiţi unii cu alţii.

Deci când fu văleatul 7103, noiemvrie 5 deni, trimise Batâr Jicmon o seamă de oşti, puindu-le şi capete pe Horvat Mihai şi pre Bechiş Işfan. Şi veniră la Mihai-vodă în cetate în Bucureşti. Şi îndată tăiară pre toţi turcii câţi aflară acolo. Într-acel război fu rănit Stroe Buzescul la mâna stângă.

După acéia fără zăbavă fură turcii scoşi din ţară şi rămaseră creştinii izbăviţi din gurile lor. Deci când fu după război a treia zi, purcese Mihai-vodă cu muntenii şi cu ungurii la Giurgiuv şi ocolind cetatea Giurgiovului, începură a o bate cu tunurile câtăva vréme. Văzând Mihai-vodă că nu poate să o dobândească, căci că venea turcilor ajutor arme şi bucate de la cetatea de la Ruşciuc, o năpusti şi iarăşi s-au întors în scaun în Bucureşti.

Iar sultan Murat, împăratul turcesc, daca au prins de véste, numaidecât au trimis pre Mustafa-paşa, cu mulţime de turci şi cu un domn, anume Bogdan-vodă sân Ianculuivodă, ca să scoaţă pre Mihai-vodă de aici din ţară şi să puie pre Bogdan-vodă domn. Şi venind turcii la Dunăre, la cetatea den

Ruşciuc, iar Mihai-vodă deaca prinse de véste, el încă grăbi de-şi strânse oştile şi purcése asupra Dunării, ghenar 8 zile, şi purcése la sat la Pietri. Şi gătindu-se ca să treacă Dunărea, ca să lovească cu Mustafa-paşa, veni-i véste cum au intrat hanul cu tătarii în ţară şi au început a robi şi a prăda. Iar Mihai-vodă foarte să îngrijă tare şi numaidecât să învârteji îndărăt cu toate oştile şi puse tabăra la sat la Hulubeşti şi trimise străji asupra tătarilor, pe Radul Buzescul cu fraţii lui, Preda postelnicul, i Stroe stolnicul, i Radul Calomfirescu cu o seamă de oşti alése. Deci când au fost la ghenar 14 deni, ei să întâmpinară cu tătarii, în streji, la sat la Putinei, şi fură biruiţi tătarii de Buzeşti, pierind tătari mulţi, şi vii încă prinsără mulţi. Iar hanul deaca prinse de véste, el încă trimise pre un nepot al lui cu mulţime de tătari şi veniră pân' la sat la Stăneşti. Iar Buzeştii încă păziră şi le ieşiră în întâmpinare şi să loviră de faţă la ghenar 16 deni, şi fură bătuţi acei tătari. Atunce au pierit şi nepotul hanului cu mulţime de tătari. Iar hanul s-au fost tăbărât la Şărpăteşti împreună cu Mustafa şi cu Bogdan-vodă. Iar Mihai-vodă, deaca prinse véste de dânşii, numaidecât trimise oşti asupra lor cu banul Manta, şi noaptea, fără véste-i lovi, de i-au tăiat şi i-au gonit pân-i-au trecut Dunărea. Mihai-vodă încă purcesése cu toate gloatele lui, pogorându-se în jos pân' la Şărpăteşti. Iar hanul, înţelegând, nu-l aşteptă, ci să dăspărţi de Mustafa-paşa şi de Bogdan-vodă şi fugiră. Iar paşa rămase la cetatea de la Ruşciuc, ca să să mai bată cu Mihai-vodă. Iar Mihai-vodă purcése cu oştile asupra lor şi trecură Dunărea pre ghiaţă pre la Marotin şi pripiră de să loviră unii cu alţii, la ghenar 25 deni, şi fură bătuţi turcii. Atuncea au pierit şi Mustafapaşa cu mulţime de turci. Bogdan-vodă încă de-abia au scăpat. Şi arseră Ruşciucu, şi toată marginea ţărăi lor şi să învârtejiră cu multă dobândă la scaunul lui, la Bucureşti.

Bătând Mihai-vodă acéste războaie, trimise pre Mihalcea banul cu oşti de arseră Dârstorul. Iar turcii din Hârşova încă ieşiră cu oaste împotriva Predii spătaru şi a Radului comisului. Şi păziră de să loviră cu turcii, şi fură biruiţi turcii; gonindu-i pre ghiaţă, îi tăiară foarte rău. Şi aprinseră şi Hârşova.

Făcându-se acéste războaie, iar Horvat şi Bechiş Işfan, căpitanii ungurilor, avură împutăciune cu Mihai-vodă. Iar Mihai-vodă nu-i suferi, ci-i trimise la Batâr Jicmon-craiul. Şi-i trimise alţi căpitani, pre Kiraly Albert. Iar Mihai-vodă îl trimise cu banul Manta la cetatea Brăilii. Şi acolo tocmind oştile, începură a o bate cetatea tare şi o sparseră pân-în pământ, şi mulţi turci périră.

Făcându-se acéste războaie şi nevoindu-se Mihai-vodă foarte tare pentru creştini, iar Batâr Jicmon, craiul unguresc, socotise că nu va mai avea Mihai-vodă nici o nevoie de turci, ci făcu sfat cu toţi voievozii Ardealului cum să scază pre Mihai-vodă despre Ţara Muntenească, să fie mai mic şi ascultătoriu de poruncile lui şi să-i oprească ţara cu tot venitul ei. Iar Mihai-vodă deaca prinse de veste, el nu să putu suferi, ci trimise la Batâr Jicmon boiari bătrâni sfetnici, anume: Evthimie mitropolitul cu amândoi episcopii şi pre Mitrea dvornicul, i Isar logofătul, i Dumitru dvornicul, i Radul Buzescul şi alţi mulţi boiari de ţară, cum Mihai-vodă să fie ascultător de Batâr Jicmon, iar de ţară să n-aibă scădere, ci să şi-o ţie deplin; şi să se ajute unii cu alţii, le-au fost jurământul dentâi.

Dentr-aceşti boiari ce-i trimisése Mihai-vodă pentru tocmeală, învrăjbitoriul diavolul umblase în mijlocul lor, de să apucară unii ca aceia mai mult să facă vrajbă decât pace, cum să scază pre Mihai-vodă din țară. Iar ceilalți boiari ce să nevoia să slujască domnu-său în dreptate, de nepriiateni fură biruiți. Şi scăzură pre Mihai-vodă despre domniia țării şi despre venitul ei, numai să fie tocma cu căpitanii lui. Şi alése Batâr Jicmon 12 boiari jurați munténi puindu-i ispravnici preste tot venitul țării şi să fie supt porunca lui.

În vrémea aceia fiind Aron-vodă domn Moldovei, trimise Batâr Jicmon oşti ajutor şi căpitan pre ei Bărcea Andreiaş. Şi nevoindu-se Aron-vodă pentru creştini tare, tăiară turci mulți, ca să dobândească cinste. Iar el căzu la mare pacoste şi năpaste pentru multe pâri mincinoase, că trimise Batâr Jicmon de-l legă cu doamnă-sa şi-i luară toată avérea, scoțându-l din țară cu mare ruşine, băgându-l în temnița Vinților, tăindu-i boiarii şi toate capetele, la aprilie 23 deni, 7103. Şi puseră domn, în locul lui, pre Răzvan, care era agă la Aron-vodă, şi-i schimbară numele: Ştefan-vodă.

Iar Mihai-vodă, deaca prinse de veste, foarte să întristă. Pre aceia vréme muri şi sultan Murat şi luo împărăția sultan Mehmet. Şi deaca stătu el împărat, nu putu răbda atâta ruşine, ci alese pre Sinan-paşa cu mulțime de turci, trimițându-i asupra lui Mihai-vodă. Viind pân' la Ruşciuc, făcură pod preste Dunăre. Mihai-vodă deaca înțelése de aceasta, el încă îşi strânse oştile, ca să iasă împotriva vrăjmaşilor. Trimise şi la Ştefan-vodă al Moldovei ca să-i vie cu oşti ajutor. Şi îndată purcese gata.

Iar Batâr Jicmon trimise la Rodoful, împăratul creştinesc, ca să-i dea pre soru-sa, să-i fie crăiasă. Trimise şi la Mihaivodă ca să vie, să fie şi el la nuntă, că nu ştiia de turci că vin asupra Țării Munteneşti.

Iar Mihai-vodă văzând atâția vrăjmaşi că vin asupra creştinilor, trimis-au la Batâr pre Stroe Buzescul, i Radul Calofirescul cu daruri scumpe de nuntă. Şi spuseră şi această véste, cum turcii, cu toată puterea împărătească, au sosit la Dunăre şi au făcut pod să treacă asupra creştinilor. Atuncea Batâr degrab trimése în toată țara lui de-şi strânse toate oştile, şi trimise şi la împăratul creştinesc, de-i déde o seamă de oşti ajutor.

Iar pân' vru a veni ajutoriul de la Batâr, turcii trecură Dunărea şi începură a robi şi a prăda. Şi-şi puseră tabăra la sat la Călugăreni. Iar Mihai-vodă deaca văzu că i se zăboveşte ajutoriul, el îşi strânse oastea câtă avu şi pripi de să loviră cu turcii de față, în apa Neajlovului, în vadul Călugărenilor. Şi fu război foarte mare la avgust 13 deni, de dimineața pân-în seară; şi mult sânge se vărsă, cât şi apa era amestecată cu sânge. Atuncea Sinan-paşa, văzând că nu-i sporeşte, înturnatu-s-au cu ruşine. Deci el strânse toți paşii şi toate căpeteniile oştilor şi făcură năvală mare asupra lui Mihai-vodă, ca să izbândească într-un chip, şi luară câteva tunuri. Atunci Mihai-vodă văzând atâta hărborie mare, el încă îşi strânse toți boiarii şi toți căpitanii, şi ieşiră întru întâmpinarea lor de față. Şi aciişi Mihaivodă, cu mâna lui, tăie pre Caraiman-paşa şi înfrânseră pre turci înapoi. Iar boiarii şi căpitanii, pre capete, năvăliră asupra turcilor, de-i tăia şi-i îneca în tină. Deci cu câtă hvală venea Sinan-paşa la acel război, mai cu multă ruşine să întoarse. Şi luo Mihai-vodă toate tunurile înapoi şi multe steaguri turceşti.

Iar când fu preste noapte, Mihai-vodă făcu sfat cu boiarii, cum ajutoriul nu mai vine de la Batâr, şi fiind Mihai-vodă cu puţinea oaste, nu vor putea sta împotriva turcilor, că era foarte mulţi; ci socotiră cum vor face să să poată lupta cu atâtea vrăjmaşi. Ci să déderă înapoi, pre apa Dâmboviţii în sus la sat la Stoeneşti, aşteptând de la Batâr să le vie ajutoriul. Iar turcii înţelegând de aceasta, să rădicară cu toţii de veniră la Bucureşti şi făcură acolo cetate şi ajunseră şi pân-în Târgovişte şi acolo încă făcu cetate; şi cuprinseră toată Ţara Muntenească. Atuncea Ieremiia-vodă Moghila, el înţelegând de Ştefan-vodă cum s-a sculat cu toate oştile să vie ajutoriu lui Mihai-vodă, el încă au venit cu oate leşască, de au intrat în Iaşi, să fie domn Moldovei. Iar Ştefan-vodă trecu muntele cu toată oastea lui şi merse de să împreună cu Batâr, că purcesése şi el să vie să să împreune cu Mihai-vodă. Şi câteşi 3 domnii să împreunară, la octomvrie 6 deni, 7104, şi purcéseră toţi asupra turcilor. Iar ei văzând că le vin atâtea oşti asupră-le, ei nu aşteptară, ci toţi dă pretutindenea, déteră dosul a fugi. Şi aléseră pre Ali-paşa cu o seamă de oşti ca să păzească cetatea Târgoviştii, iar Sinan-paşa cu oşti veniră la Bucureşti. Iar Batâr, Mihai-vodă, i Ştefan, cu toate oştile, veniră de ocoliră cetatea din Târgovişte şi îndată fu aprinsă. Turcii, câţi fură acolo, toţi pieriră, iar pre Ali-paşa, îl prinseră viu şi-l trimiseră în temniţa Chiutvarului. Dupre acéia purceseră după Sinan-paşa pân-ajunseră la cetatea Giurgiovului şi îndată stricară podul. Tăind mulţime de turci îi înecară în Dunăre şi sparseră şi cetatea, fiind atâta perire în turci. De-abia au scăpat Sinan-paşa cu puţinea oaste, şi cu multă ruşine fură scoşi din ţară. Şi scoaseră de la mâinile lor robi mulţi făr' număr. Şi de acolo să întoarseră cu veselie şi cu multă dobândă, şi toţi creştinii déderă har lui Dumnezeu.

Atuncea Batâr Jicmon, deaca văzu pre Mihai-vodă cu atâta vitejie şi cu atâta înţelepciune, slobozit-au Ţara Rumânească cu tot venitul ei, ca să fie iar pre seama lui Mihai-vodă. Şi să înturnară cineşi la ţara lui.

Pre vréme ce purcese Batâr ajutor lui Mihai-vodă de bătură pre turci în Ţara Muntenească, au fost trimis craiu o seamă de oşti şi la Lipova, şi la Ianova, şi la multe cetăţi demprejurul lor şi mult rău făcură turcilor.

În vrémea acéia rădicatus-au şi hanul cu mulţime de tătari, ca să vie asupra Ţării Munteneşti şi viind pren Ţara Moldovei, iar Ieremiia-vodă cu moldovenii şi cu leşii pripiră dă le ieşiră înainte la Ţuţora şi făcură acolo şanţ mare şi să bătură acolo 3 zile şi nu biruiră nici unii, nici alţii. Deaca văzură tătarăi că nu pot folosi nimic, făcură pace unii cu alţii şi să întoarse hanul cu tătarii iar în ţara lor, şi leşii aşijderea, iar el încă să aşază în scaunu-şi.

Atunce şi Ştefan-vodă, deaca prinse de véste că s-au răsipit oştile Ieremiei-vodă, el ceru de la Batâr oşti ajutor. Şi îndată i să déde şi purcése asupra Ieremiei-vodă, la noiemvrie 27 deni, leatul 7105. Iar Ieremiia-vodă, deaca prinse de véste, el încă îşi strânse oştile şi trimise la starostea de la Cameniţă de-i déde léşi ajutor. Şi să întâmpinară unii cu alţii la Suceavă, şi fu biruit Ştefan-vodă. Şi el fugind, fu prins dă nişte ţărani şi îndată îl înţepă Ieremiia-vodă, iar oastea îi pieri cu totul.

Batâr încă, înţelegând de aceasta, foarte să întristă. Şi netrecând multă vreme, Batâr iar îşi strânse toate oştile şi purcese asupra Timişoarei, şi

începură a o bate de toate părțile. Iar hanul cu tătarâi încă venise să fie ajutor cetății, şi brodiia în toată vremea furiş, de loviia oastea ungurească. Iar Batâr, deaca văzu că n-are răzbun de tătari, el lăsă străji să păzească cetatea şi purcése asupra tătarilor şi să loviră de față, şi fură biruiți tătarii. După acéia iar să întoarse Batâr la cetate, bătând-o 3 săptămâni. De multe ori făcură şi năvală şi nu putură face izbândă. Şi să întoarse craiul iar la scaunul lui.

Iar când fu la cursul anilor 7105, mai 6 deni, trimise Mihai-vodă pre Velicico cu haiducii la Baba, de o ocoliră şi o bătură şi o aprinseră şi multă bunătate şi avuție dobândiră.

Şi întorcându-se înapoi cu dobânda, iar turcii să strânseră de toate părțile şi purcéeseră dupre Velicico şi-l ajunseră la un loc ce să chiamă Comisul şi déderă războiu unii cu alții, şi fu războiu 3 zile; turcii tot să înglotiia, şi fu biruit Velicico, şi periră toți haiducii şi-şi luară turcii tot pleanul înapoi.

Mihai-vodă foarte să întristă. Iar când fu la iulie 16 deni, alése Mihai-vodă oşti care era mai de folos şi le puse căpitan pre Farcaş-aga şi-i trimise la Diiu ca să-l dobândească; şi trecură Dunărea pre la Jdegla. Iar turcii încă le prinse de véste, mulțime cu totul, şi nu ieşiră să se lovească de față, ci să ascunseră, de făcură meşteşug. Că mergând oştile lui Mihai-vodă făr' de nici un teamăt, iar turcii îi loviră de față şi fără véste. Şi fu războiu tare multă vréme, însă cea de apoi, biruiră turcii spre oastea lui Mihai-vodă. Şi câți fură călări printr-înşii scăpară câte ceva, însă puținei; iar pedestraşii pieriră cu totul.

După acéia, Mihai-vodă deaca pierdu atâtea voinici, el fu scârbit. Şi începu a trimite pen toate țările streine, ca să strângă voicnici viteji şi aduse leşi şi cazaci şi de tot feliul de oameni, cari-i erau de folos.

Strângându-şi Mihai-vodă oaste, ca să se lupte cu turcii, iar nişte nepriiateni porniră pâră mincinoasă asupra lui Mihai-vodă. Deci Batâr Jicmon-crai, cum s-au lepădat Mihai-vodă, şi s-au împrietenit cu turcii, Batâr Jicmon făcu sfat cu toți voievozii Ardealului, ca să afle de dreptatea lui Mihai-vodă. Iar Mihai-vodă, deaca-l chemară, el să temu de înşălăciune şi de pâră mincinoasă şi purcese Mihai-vodă să să împreune cu Batâr Jicmon numai cu 2-3 boiari, anume Mihalcea banul, i Radul Buzescul şi alți boiari. Iar Batâr Jicmon deaca văzu că vine Mihai-vodă bucuros la împreunare, el încă trimise postelnicul cel mare, Jenea Poncraț, cu mulți némți, şi cu 40 de cucii şi cu multă cinste înaintea lui Mihai-vodă. Ci dăscălecară în cetate în Beligrad şi să împreunară cu mare cinste, mesița dechemvrie 19 deni, leatul 7106. Şi fură împreună 10 zile, şi multă cinste petrecură şi mai mare credință legară şi întocmiră toate lucrurile şi să înturnă Mihai-vodă cu mare bucurie la scaunu-şi. Iar Batâr Jicmon purcese la împăratul creştin. Şi trimise şi Mihai-vodă pre banul Mihalcea cu Batâr Jicmon împreună pentru tocmélele țărilor.

Şezând Mihai-vodă cu toți boiarii la scaun, veni véste cum sultan Mehmet s-au scornit din scaunu-şi, din Țarigrad, cu tot Răsăritul şi cu toată putérea lui, cu turcii şi cu tătarii, şi purcése să se bată cu împăratul creştinesc Rodoful. Şi dăscălecară la cetatea Egherul şi începură a o bate cetatea de 3 părți. Iar împăratul creştin, deaca prinse de véste, el îşi strânse oştile şi le trimise cu frate-său Maximiian asupra turcilor. Şi sări însuşi Batâr Jicmon-craiul, capul lui, cu toate oştile şi să împreunară cu Maximiian şi purcése

asupra vrăjmaşilor. Iar sultan Mehmet, împăratul turcilor după ce bătu cetatea Egherul, veni-i veste cum îl împresoară Maximiian şi cu Batâr Jicmon-craiul şi cu toate oştile. Iar sultan Mehmet lăsă-şi oamenii în cetate şi el, cu toate oştile, purcése la Cârsteşti. Şi să loviră de faţă unii cu alţii şi fu războiu mare şi tare, în 5 zile şi în 5 nopţi, şi fu vărsare de sânge multă într-amândoao părţile, însă mai pierea turcii, şi déderă turcii dosul a fugirea pân-ieşiră den tabără, şi din corturi şi din toată marha lor. Şi vrea şi fost dobânda şi izbânda creştinilor. Iar creştinii nu să ştiură cumpăta, ci să déderă a jăhui. Deci pentru multă lăcomie a avuţiei, ei îşi puseră toţi capetele, cum scrie şi la sfânta scriptură véche, că lăcomiia iaste rădăcina tuturor răutăţilor. O, amar mare! Că văzând turcii atâta netocmeală întru creştini, pentru lăcomiia lor, curând să întoarseră procleţii de turci asupra lor şi atâta fu moarte mare între creştini, cât fu voia lui Dumnezeu. Iar Maximiian cu câţi scăpă, el să întoarse la scaunul lui; iar Batâr Jicmon-craiul, câţi au scăpat cu el, iar s-au întors la scaunu-şi, la Beligrad, şi rămaseră turcii cu atâta bucurie.

Deci turcii începură a să semeţi şi începură a ieşi în Ţara Muntenească, pre marginea Dunării, şi prinseră turcii a prăda şi a robi ţara. Deci Mihai-vodă încă strânse oştile şi purcése asupra Necopoei. Şi mergând Mihai-vodă prin ţară, întâlni o seamă de turci pre apa Teleormanului robind şi stricând ţara. Deci îi prinseră pre toţi vii, pân' sosi şi Mihai-vodă în vad la Necopoe. Şi ocoli cetatea Turnul, şi-l bătură şi-l arseră. Deci grijindu-se Mihai-vodă să treacă la Necopoe, veni-i véste den sus cum sultan Mehmet, împăratul turcesc, au biruit pre Maximiian şi pre Batâr Jicmon-craiul. Deci Mihai-vodă să întristă şi începu a face pace cu turcii şi cu sangeacul Necopoei. Şi fu Mihai-vodă în loc 5 zile, şi legară pace, şi să dăruiră cu daruri scumpe. Şi fură acestea toate la octomvrie 6 dni, 7107.

Pre acéia vréme Batâr Jicmon-craiul supărase-i-se cu oştile şi bătându-se cu turcii şi-şi închină ţara împăratului creştinesc, cum să-i poarte grija. Şi împăratul trimise 2 comisari, anume Suhai, 3 episcopi şi pre Iştfansin. Şi jurară ţara şi toţi domnii Ardealului, cum să fie pre mâna împăratului. Şi prinseră pre Jujica cancelarul la Batâr Jicmon şi-l trimiseră în cetate la Sacmar, şi acolo-i tăiară capul. Iar Batâr Jicmon el îşi năpusti crăiia sa în loc şi să duse însuşi, la împăratul creştin. Iar împăratul îi déde o cetate, anume Epuliia. Aceasta să adevără cum îşi déde ţara pre o cetate.

Pre aceia vréme iarăşi trimise sultan Mehmet un paşă, anume Mehmet-paşa vezirazemul, cu mulţime de turci şi tătari fără număr asupra creştinlor şi dăscălecară în cetatea Oradiei. Deci unii bătea cetatea, iar alţii prăda ţara. Însă Batâr Jicmon după ce-şi năpusti ţara întâi, apoi mult să căi, însă năpusti cetatea Epuliei şi noaptea fugi den cetate şi veni iar la scaun la Ardeal. Şi în ce ceas sosi, i să închinară toţi domnii, şi voievozii şi toată Ţara Ardealului. Şi prinseră pre acei comişari împărăteşti de-i legară şi-i trimise la Mihai-vodă, pentru cea prietenie şi credinţă dentâi, ca să fie iar unul cu altul. Şi trimise la Mihai-vodă să-i dea oşti ajutoriu să se apere de vrăjmaş. Şi-i déde 3.500 de voinici şi le puse cap pre aga Leca.

Pre acéia vréme era un paşa Hadâm-paşa, pre care-l trimisése împăratul turcesc să fie paşa la margine, la Diiu. El încă avusése împutăciune cu Mihai-

vodă, ci trimisése la Mehmet-paşa den Dârstor, ca să meargă cu oşti să apuce scaunul lui Mihai-vodă. Deci el degrab strânsése oştile şi ieşise să să lovească. Iar Mihai-vodă încă trimisése oşti cu Dumitru dvornicul împotriva lui Mehmet-paşa, de-i bătură şi-i goniră luându-le şi 2 steaguri de le-au dus la Mihai-vodă în Caracal. Şi foarte să îmbărbătă şi strânse toate oştile în grab de purcese şi el asupra lui Hadâm-paşa. Şi trecu Mihai-vodă Dunărea cu toată gloata pre din sus dă Necopoe şi să loviră de faţă cu Hadâm-paşa şi fură biruiţi turcii şi pieriră mulţi, luându-le şi toate tunurile, şi toată tabăra.

Şi după ce bătură pre turci, iar Mihai-vodă să apucă şi de cetatea Necopoei şi începură a o bate cu tunurile. Însă când fu septemvrie 10 dni, sâmbătă, făcu Mihai-vodă năvală foarte mare şi o bătură multă vréme şi nu putură intra în cetate, că spărgea zioua, iar turcii zidia noaptea. Deci şăzu Mihai-vodă în loc 3 zile şi tot plenuia Ţara Turcească. Şi după acéia el purcese cu toate oştile în sus, cătră Diiu, tot prădând den Dunăre pân-în munţi, până sosi împotriva Diiului. Iar sangeacul de acolo încă trimise degrab de strânse toţi turcii den ţinutul Diiului şi trimise şi la beiul de la Baba, de veniră cu oşti într-ajutor, ieşind întru întâmpinarea lui Mihai-vodă, în şesul Diiului. Şi fu războiu tare multă vréme. Céia de apoi fură biruiţi turcii de Mihai-vodă; şi multă pieire să făcu turcilor, cât puţini scăpară în cetate, iar alţii fură tăiaţi, alţii goniţi şi răsipiţi.

Să spunem de Mihai-vodă ce i să întâmplă într-acest războiu, gonind turcii şi răsipindu-i în toate părţile. Iar turcii, însă o ceată, deacă văzură pieirea, ei să întoarseră cu mare hărborie asupra lui Mihai-vodă şi atuncea să alese unul den turci cu sulița şi o împoncişă asupra pântecilui lui Mihai-vodă şi o înfipse în pântece. Iar Mihai-vodă deaca văzu că piiare, el apucă sulița cu amândoao mâinile de fier şi căuta în toate părţile ca să-i vie cineva den boiari ajutor, să-l izbăvească den pieire. Şi alţii mai aproape nu să aflară făr' 2 boiari, anume Preda Buzescul şi cu frate-său Stroe stolnicul. Ei grăbiră şi tăiară capul turcului şi pre célealalte soţii ale lui şi izbăviră pre Mihai-vodă din mâinile turcilor. Şi multă bărbăţie arătară Buzeştii înaintea lui Mihai-vodă, căci să luptară cu vrăjmaşii şi izbăviră pre domnul lor den pieire.

După ce bătură acest războiu, şezu Mihai-vodă supt cetate 10 zile deplin, arzând împrejur toată marginea Ţării Turceşti, şi iar să întoarse Mihai-vodă cu toate oştile şi cu toată dobânda, ca să treacă Dunărea pre la Ruşavă. Însă când fu oştile jumătate trecute, să lăsă vânt cu vihor pre Dunăre, şi atunce să împărţiră oştile şi rămaseră jumătate aşteptând 10 zile pân' să potoli vântul. Iar oştile au tot plenuit şi au ars Ţara Turcească. Déciia trecură cu toată dobânda de să adunară la noiemvrie 5 deni, leatul 7107. Şi să întoarse Mihai-vodă în scaun în Târgovişte cu toţi boiarii.

Pre acea vréme Batâr Jicmon-craiul iar intrase în multe gânduri, care nu i-au fost nici de un folos, nici lui, nici ţării, cum zice că omul înţelept află calea şi pe unde n-au umblat, iar deaca-şi pierde firea, rătăceşte şi pre unde au umblat, ca şi Batâr Jicmon-craiu, încă nu-i ajunse cât întâi îşi închină ţara la împăratul nemţesc şi apoi lăsă şi credinţa ce făcuse cu împăratul, năpustind cetatea Epuliei, şi veni iar la Ardeal şi să apucă cu Mihai-vodă de cea prietenie dintâi. Apoi el nici aşa nu să aşază, şi iar gând rău ca să să despartă de Mihai-

vodă şi să închine Ardealul turcilor. Ci aminterea n-au avut cum face pentru cel jurământ rău şi greu, ce au făcut cu Mihai-vodă, cum, pân' va fi el crai în Ardeal, turcii să n-aibă treabă. Deci făcu Batâr Jicmon sfat hiclean şi trimise în Țara Leşască, la văru-său Batâr Andreiiaş, cum să vie, să fie craiu în locul lui; şi el să facă tocmeală cu turcii, ca să înşale pre Mihai-vodă.

Şi veni Batâr Andreiaş, în cetatea Mediiaşului. Acolo să împreună cu Batâr Jicmon şi să strânseră toți voievozii şi némişii, jurând toți cu Batâr Andreiaş. Iar Batâr Jicmon au ales o cetate, anume Veliciul, şi el însă purcése de să duse în Țara Leşască, iar Batâr Andreiaş, rămase a fi craiu Ardealului.

Atuncea Ieremiia-vodă, domnul Moldovei, deaca să aşază Batâr Andreiaş pe crăie, iar el trimise cărți la Batâr Andreiaş, cum să fie amândoi una şi să scoață pre Mihai-vodă din mijlocul lor. Şi de nu va ieşi de voie, ei să rădice oşti asupra lui să-l prinză, să-l dea turcilor. Şi Batâr Andreiaş fu bucuros acelui sfat rău şi trimise sol la Mihai-vodă pre un nemiş, anume Ciomârtan Tamaş, cum să iasă Mihaivodă din țară cu pace, că apoi va încăpea în mâinile turcilor. Iar Mihai-vodă deaca auzi acel sfat rău şi amar, el încă-şi strânse toți boiarii şi făcură sfat foarte de folos. Deaca văzu Mihai-vodă că i să rădică atâta rău pre cap, el într-altă parte nu cugetă, ci trimise la împăratul nemțesc, de unde avea de atâta vreme milă şi ajutor, şi-i obidi de toate câte i să întâmplă pre capul lui, şi-i cerşu Mihai-vodă oşti ajutor cum să iasă împotriva lui Batâr Andreiaş, care să închinase turcilor. Iar împăratul nemțesc fu bucuros să-i facă de toate pe voia lui. Într-acéia Mihai-vodă să veseli şi degrab trimise de-şi strânse toate oştile şi purcese la Ardeal asupra lui Batâr Andreiaş. Trecând muntele, dăscălecară în luncile Braşovului, şi acolo veniră toți braşovenii de să închinară la Mihai-vodă cu daruri scumpe. Iar Mihai-vodă deaca văzu că i să închină cetățenii, să veseli. Şi trimise la Radul Buzescul şi la Udrea banul, să saie şi ei cu toate oştile Craiovei şi ale Jiiului şi cu ale Mehedinților, să iasă cu iale înaintea lui Mihai-vodă, cătră luncile Sibiiului.

Iar Batâr Andreiaş, deaca înțelese de Mihai-vodă că au intrat cu toate oştile în țară în Ardeal, el degrab strânse toate oştile şi purcese şi el cătră Sibiu, împotriva lui Mihaivodă. Şi făcu şanț şi răzimă oastea lui, Batâr Andreiaş, de cătră zidul cetății Sibiiului. Iar oştile lui Mihai-vodă încă să strânseră toate, şi toți boiarii şi puseră tabăra la sat la Veştem.

Deci când fu la octomvrie 17 dni, miercuri, arătară-se străjile lor şi să văzură oştile unele cu altele. Iar deaca văzu Batâr Andreiaş, cum Mihai-vodă iaste gata de război, el foarte să îngrijă tare şi vru atuncea să să sfătuiască de pace. Oh, nepricepută minte omenească! Câtă vreme fu de a tocmi țara şi a face pace, şi nu tocmiră, ci vru să tocmească când nu fu nici de un folos. Că trimițând unii la alții pentru pace, iar mai mare vrajbă făcură. Că deaca să văzură oştile, ei năvălea spre sfadă şi pace nu putură tocmi. Şi să gătiră şi să loviră unii cu alții la octomvrie 18 dni, joi. Şi fu război foarte tare până seara, şi făcură încă a-i învinge Batâr Andreiaş cu ungurii, dar apoi birui Mihai-vodă cu muntenii. Şi mult sânge să vărsă, şi multe trupuri rămaseră pre câmpii Sibiiului.

Batâr Andreiaş, deaca văzu că-i fugiră voinicii şi i să sparse oastea şi fu izbânda lui Mihai-vodă, iar Batâr Andreiaş el tare începu a blestema pre

Irimiia-vodă, căci scorni pre Mihai aupră-i, de-şi răpuse ţara şi crăiia şi să alése cu puţini voinici şi plecă a fugi, să scape în Ţara Leşească. Deci dobândi Mihai-vodă scaunul de crăie, şi tot Ardealul, şi toată Ţara Bârsii şi toţi săcuii.

Deci şăzu Mihai-vodă în scaun în Beligrad, octomvrie 26 dni, într-o zi luni.

Să spunem dar şi de Batâr Andreiaş, ce i s-au întâmplat după spartul războiului. Fugind să pribegească, el fugi pân-în codrii Ciucului şi acolo rătăci şi umblă oarecâtăva vréme rătăcit şi nemâncat, pân-îl birui foamea şi nimeri la nişte păcurari, unul săcui, altul muntean. Şi le spuse cum că el iaste Batâr Andreiaş, craiul Ardealului, şi cum i s-au întâmplat de s-au bătut cu Mihai-vodă şi l-au scos din ţară şi cum fugind să scape în Ţara Leşască, el au rătăcit şi au flămânzit. Iar acei 2 păcurari îl duseră la lăcaşul lor, de-l ospătară şi după ospăţ, el să rugă celor păcurari ca să-l povăţuiască. Deci să sculă cel păcurar săcui de să făcu a-l povăţuire, şi-i tăie capul. Şi-l băgă într-o traistă şi-l duse la Mihai-vodă. Şi-i spuse de toate, cum au rătăcit şi au nemerit la sălaşul lor, şi după ospăţ s-au făcut a-l povăţui şi i-au tăiat capul, că socoti păcurariul că foarte va avea dar mare de la Mihai-vodă. Iar Mihai-vodă deaca văzu că iaste capul lui Batâr Andreiaş, foarte rău îi păru de moartea lui. Şi degrab trimise unde rămăsése trupul de-l aduseră şi-i puseră capul la trup şi-l îngropară în Beligrad, în biserica crăiască, şi-l petrecură cu multă cinste, cu toţi boiarii şi cu némişii Ardealului. Păcurariul deaca tăia capul lui Batâr Andreiaş şi-l duse la Mihai-vodă, cum spune scriptura că: cu ce măsură vei măsura, ţi se va măsura; deci Mihai-vodă zise de tăie capul păcurariului, altul aşa să nu mai facă.

Deci dobândi Mihai-vodă 2 ţări: Ardealul şi Ţara Rumânească. Şi în Ţara Muntenească trimise domn pre fie-său, Nicolae-vodă şi să aşăzară domni fiiul şi tatăl în 2 ţări, domnind ei ţările întru toată veseliia.

Iar lui Mihai-vodă veni-i sol de la împăratul creştinesc Rodoful, anume Osnu David şi Sechil Mihail. Şi aduseră solii véste cum să se lase Mihai-vodă de toată Ţara Ardealului, să fie numai, pre mâna împăratului şi să se întoarcă la ţară-şi, să-şi ţie Ţara Muntenească. Iar Mihai-vodă încă făcu sfat cu toţi boiarii şi cu némişii Ardealului şi cugetară să nu dea Ardealul împăratului creştinesc, numai să fie dajdnic împăratului creştin, iar de domnie să fie tot Mihaivodă. Şi acest sfat să potrivi, cum zicee David prorocul la capul 20. Deci nu putu într-alt chip, numai alese 2 boiari, anume pre Mihalcea banul şi pe Stoica logofătul, şi-i trimise la împăratul nemţesc cu solii, cum să lase împăratul Ardealul să-l domnească Mihai-vodă şi să fie dajdnic. Iar împăratul nu le déte nici un răspuns, făr' numai ce-i fusese lui pohta dintâi. Iar Mihai-vodă iar strânse a doao oară sfat şi-şi aduseră aminte cum întâi era ţara ocolită de vrăjmaşi, iar acum au dat Dumnezeu de iaste domn a doao ţări. Şi-i plecară mintea lui Mihai-vodă a nu să pleca celui mai mare, ci ziseră că nu va avea nevoie de împăratul, ci-l va lăsa de va ţinea Ardealul.

Déci să începură sfaturi multe întru toţi oamenii. Iar Mihai-vodă deaca văzu că nu-i va fi Ardealul cu pace, el începu a face pace cu carii îi era lui vrăjmaşi întâi. Că trimise la sultan Mehmet, împăratul turcesc, şi cu mare bucurie primi pre Mihai-vodă şi degrab trimise-i şi steag. Şi trimise şi la craiul

leşăsc pentru pace şi pentru tocmeală, ci nu să putură tocmi, ci umblară cu cuvinte deşarte.

Iar împăratul Rodoful nemțesc deaca văzu pre Mihaivodă că să împacă cu turcii şi să împrietenéşte cu streinii şi să desparte de el, foarte să îngrijă, şi socoti cum că-i va face Mihai-vodă scădére de împărăție, deaca s-au închinat turcilor. Şi socoti împăratul cum va face cu putere şi cu armă să sară şi să scoață pe Mihai-vodă den Ardeal.

Iar Mihai-vodă nu-şi mai aduse aminte de cea de apoi, cum că nu-şi va lăsa împăratul nemțesc cuvântul să stea în deşărt, ci-şi înălță Mihai-vodă sfatul şi mintea de om neînțelept şi de pizma cea de dămult a Irimiei-vodă, ce să sfătuise cu Batâr Andreiaş, spre răul lui Mihai-vodă. Iar Mihai-vodă să ridică asupra Ieremiei-vodă cu oşti mari, la mai 6 dni. Şi intră Mihai-vodă cu oşti în Moldova. Iar Ieremiia-vodă deaca prinse de véste, el trimise de-şi strânse şi el toate oştile Moldovei şi cu léşii, ca să iasă împotriva lui Mihai-vodă. Iar deaca merse Ieremiia-vodă împotriva lui Mihai-vodă, el să întoarse dă plecă spre cetatea Hotinului, fugind Ieremiia-vodă de témerea lui Mihai-vodă. Iar oştile lui ajunseră pre oştile Ieremiei-vodă la un loc anume Jajcea. Şi fu acolo războiu mare oarecâtăva vréme şi mulți moldoveni şi leşi pieriră. Décii moldovenii déderă dosul a fugi şi leşii aşijderea, pân' să apropiiară de cetatea Hotinului.

Décii iar să opriră a da războiu. Mihai-vodă îi pripi. Ei deacă văzură că vor pieri toți, câți scăpară, ei să închiseră cu Ieremiia-vodă în cetatea Hotinului. Mihai-vodă începu a bate cetatea şi o bătură 3 zile. Iar deaca văzu Mihai-vodă că nu o va putea sparge, puse paznici împrejurul cetății şi să înturnă în Moldova, în scaun, în Iaşi. Iar Irimiia-vodă deaca văzu că-l vor scoate din cetate, el ieşi furiş într-o noapte cu toți boiarii lui şi fugi în Țara Leşască. Iar Mihaivodă începu a să scrie şi a să mărturisi cum că iaste domn a 3 țări. Atuncea boiarii şi bătrânii Moldovei pohtiră de la Mihai-vodă să le dea domn pre fie-său, Neculai-vodă. Şi să făgădui Mihai-vodă că le va face pre voie. Apoi în urmă să socoti Mihai-vodă cum că iaste fie-său mic şi nu va putea fi domn într-o țară de margine ca aceia, căci tot să temea de Irimiia-vodă. Deci Mihai-vodă să lăsă de acea tocmeală. Şi tocmi oştile şi le puse capete mari 4 boiari, anume: Udrea hatmanul, şi pre Androne vistierul, şi pre Sava armaşul şi pre Negre spătarul, ca să ție Țara Moldovei.

Iar Mihai-vodă să întoarse în scaun în Belgrad. Şi aciiaşi veniră olaci de la Rodoful, împăratul nemțesc, cerşând Țara Ardealului să fie a lui şi să-şi ție Mihai-vodă Țara Moldovei şi Țara Rumânească, că-i va ajunge. Iar Mihai-vodă nu să îndura de Ardeal, ci să siliia să-şi tocmească de cătră împăratul ca să ție Ardealul. Şi trimise 2 boiari: pre Tudosie logofătul şi pre Corneş Gaşpar, rugându-se împăratului să-i lase Ardealul, că l-au dobândit cu sabiia, şi să-l sloboază asupra turcilor; să meargă întâi la Timişoara, să o ia de la turci şi să o ia împăratul. Atuncea Mihai găti pre Marco-vodă, sân Pătru-vodă şi-l trimise la Moldova să fie domn. Şi trimise cu dânsul pă Preda Buzescul. Şi deaca sosiră în Iaşi, începură a să veseli. Iar oştile Ieremiei-vodă încă au fost viind la Moldova. Déci cu câtă bucurie mérseră, cu atâta ruşine fugiră şi năpustiră țara.

Trimeţând Mihai-vodă soli în toate părţile, ca să-şi tocmească lucrul şi când îi păru că ş-au tocmit mai bine, mai cu rău să stricară de toate părţile. Începându-se sfaturi mincinoase şi hicléne, mai vârtos întru toţi ardelénii, spre răul lui, că nu-l mai suferiia să le fie domn. Ce trimise la craiul leşăsc ca să le dea pre Batâr Jicmon să le fie craiu, cum le-au fost, şi să dea ajutor şi Ieremiei-vodă să fie la Moldova şi să scoaţă pre Mihai-vodă să nu mai fie în mijlocul lor. Iar Mihai-vodă nu ştiia nimic de aceste sfaturi hicléne, ci să gătea să-şi strângă oştile, să meargă la Timişoara. Şi trimise iar la împăratul nemţesc să-i dea ajutoriu. Şi îndată găti pre Başta Giurgiu cu o seamă de oşti împărăteşti, şi purcése ca să să întâmpine cu Mihai-vodă, să meargă amândoi la Timişoara. Iar domnii şi nemişii şi toţi voievozii Ardealului era strânşi toţi la Turda, sfătuindu-se cum Batâr Jicmon zăbovéşte, iar Başta vine cu oşti împărăteşti să fie priiaten cu Mihai-vodă. Ci să mira cum vor face cu meşteşug şi cu înşălăciune, să puie vrajbă între Mihai-vodă şi între Başta Giurgiu. Şi ziseră Baştii: „Cum vii tu ajutor lui Mihai-vodă şi el iaste nepriiaten împăratului? Că întâi nu va să dea Ardealul”. Şi alte multe cuvinte rele şi ficléne îi rădicară asupră. Şi ziseră: „Mai bine domneşte tu, iar Mihai-vodă să se ducă în ţară-şi şi noi să fim închinaţi împăratului cu toată ţara”. Şi învrăjbiră pre Başta cu Mihai-vodă. Atunce să veseliră toţi ardelénii, iar lui Mihaivodă îi sosea pieire, că nu ştiia nemic de acéstea. Însă oarecine spuse lui Mihai-vodă de toate câte i să făcea şi ce i să rădica asupră. Şi întâi nu crezu, iar apoi adeverind, degrab trimise de-şi strânse oştile, fiind Başta Giurgiu pânatuncea tot cu el, şi grăbi de să loviră cu oştile ungureşti la un loc ce să chiamă Mirăslău. Şi fu izbânda lui Mihaivodă, septembrie 8 dni, 7108.

De acolo să rădicară şi veniră în luncile Turdii şi déte mulţumită lui Dumnezeu. Şi mérse Mihai-vodă la Başta Giurgiu de i să rugă să-i dea câtăva oaste ajutor ca să să ducă la Făgăraş, să scoaţă de acolo pre doamnă-sa şi pre fie-său Neculai-vodă, că era acolo închişi de unguri de câtăva vréme. Iar Başta Giurgiu, fiind amestecat cu ardelénii cu multe sfaturi réle şi ficléne spre Mihai-vodă ca să-l omoare, ci din gură i să făgădui să-i dea némţi ajutor. Iar Başta făcând meşteşug hiclean, că zise lui Mihai-vodă ca să-şi trimiţă toate oştile înainte la Făgăraş, numai să rămâie el cu curtea lui şi, trecând câteva zile, îi va da ajutor. Şi după cuvântul lui cel hiclean făcu aşa. Oh, bun prilej îşi făcu Başta spre piiarderea bunului şi viteazului Mihai-vodă!

Iar când fu într-o dimineaţă, văzu Mihai-vodă oastea nemţească viind către cortul lui, unii călări, alţii pedestri, şi socoti Mihai-vodă că acestea sunt ajutor lui, şi nimica de dânşii nu se temea. Iar ei, procleţii, nu au fost ajutor, ci vrăjmaşi. Şi deaca văzu că sosesc, ieşi Mihai-vodă din cortu-său înaintea lor vesel şi le zise: „Bine-aţi venit voinicilor, vitejilor”. Iar ei să repeziră asupra lui ca nişte dihănii sălbatice, cu săbiile scoase. Ci unul déte cu sulița şi-l lovi drept în inimă, iar altul degrab îi tăie capul.

Şi căzu trupul lui cel frumos ca un copaci, pentru că nu ştiuse, nici să împrilejise sabiia lui cea iute în mâna lui cea vitează. Şi-i rămase trupul gol în pulbere aruncat, că aşa au lucrat pizma încă din ’ceputul lumii. Că pizma au pierdut pre mulţi bărbaţi făr’ de vină, ca şi acesta.

Căci era ajutor creştinilor şi sta tare ca un viteaz bun pentru ei, cât făcuse pre turci de tremura de frica lui. Iar diavolul, cel ce nu va binele neamului creştinesc nu l-au lăsat, ci iată că cu meşterşugurile lui au intrat prin inima celor hicléni, pân-îl déderă şi morţii. Şi rămaseră creştinii şi mai vârtos Ţara Rumânească, săraci de dânsul. Pentru aceasta, dar, cade-să să blestemăm… pre Başta Giurgiu, căci au ascultat pre domnii ungureşti, de au ucis pre Mihai-vodă făr' de nici o vină.

Unii ca aceia să fie anathema! Adevăr, acel Başta însă ş-au luat plata de la împăratul Rodoful, că l-au belit de viu la foale, precum scrie, că cine sapă groapa altuia, el cade într-însa.

Pân-aici s-au sfârşit toată jitiia răposatului Mihai-vodă. Şi au domnit Mihai-vodă ani zéce.

Aicea semnăm pentru povestea lui Simion-vodă.

Că fiind Mihai-vodă la Ardeal în multe feliuri de primejdii de la ai lui vrăjmaşi, unguri, némţi, léşi, turci şi fiind cu dânşii în luptă multă vréme, atuncea şi Simion-vodă, răul vrăjmaşi, vremea ş-au găsit, că au venit aici în Ţara Rumânească cu léşi şi cu moldoveni, de au gonit pre doamna lui Mihai-vodă şi pre fie-său Niculae-vodă şi au şăzut aicea domn în ţară, găsind-o fără stăpânire. Numai ce era Buzeştii, câteşi 3 fraţii, că să ficlénise de cătră Mihai-vodă şi să închinase la Simeon.

O, săraca de ţară, ce au păţit atuncea cu leşii şi cu moldovenii! Că au prădat şi au jehuit toată ţara, şi mănăstirile, şi boiarii, şi săracii, până ce au luat tot ce au găsit la dânşii.

Atuncea Buzeştii văzând atâta răutate, n-au mai putut răbda, ci au fugit peste Olt, la Craiova. Şi în grab au strâns toate oştile Mehedinţilor, şi numaidecât s-au învârtejit la Simion-vodă. Iar el prinzând de veste n-au putut sta împotriva lor, ci au dat dosul a fugi. Buzeştii încă dupre dânşii gonindu-i, i-au ajuns la o vale mare, ce iaste dincoace de Focşani, şi fără véste gonindu-i, lovindu-i foarte rău i-au tăiat. Şi de-abiia Simion-vodă cu puţinei oameni au scăpat. Şi luară tot pleanul ce au luat din ţară. De atuncea acei văi i-au pus numele Căcata. De acolo Buzeştii întorcându-se cu izbândă, iar boiarii, câţi au fost cu Mihai-vodă, după ce au murit domnul lor, au venit aici în ţară, pre la Câineni, cu toate oştile rumâneşti, şi s-au tăbărât la un sat ce-i zic Cârstieneşti, ce iaste din sus de mănăstirea den Argeş. Acolo şi Buzeştii cu dânşii s-au împreunat. Şi mare sfat făcură, socotind pre cine ar pune domn, ca să poată oblădui Ţara Rumânească, ca să nu mai intre întrânsa răutăţile şi robiile, cum au fost mai nainte.

Şi den porunca dumnezeiască, toţi cu un gând curat, aléseră pre unul den boiari, carele era den semenţiia băsărăbească, neamul domnesc, anume Şărban, nepot răposatului Basarab-vodă. Şi-l rădicară să fie el domn Ţării Rumâneşti. Şi de acolo veniră toţi la cetatea den Târgovişte. Acest domn au fost înţelept, bun şi milostiv şi viteaz. Şi pre toţi streinii iubiia şi ţara lui bine orânduise. Şi făcu pace cu împăratul turcesc, ca să-i dea haraci, să nu mai fie răutăţi în ţară. Aşijderea făcu pace cu crai şi domni carii era împrejurul Ţării Rumâneşti. Că nu-i era dragă cearta, nici mâniia, ci-i era voia să aibă cu toţi pace. Atuncea s-au potolit toate războaiele şi oştile cele multe şi s-au pogorât

de la Dumnezeu mare bucurie şi veselie în Țara Rumânească. Şi să strânseră toți oamenii cei răsipiți, cineşi la locul lui, mulțămind lui Dumnezeu pentru pacea ce le-au dat.

Iar vrăjmaşul cel rău, carele nu va binele nici unui creştin, iar începu a scorni pizmă şi mânie. Întâi de la unguri, că înfipse gând rău în inima lui Sechil Moş-craiul. Că strânse oşti multe şi gândi, procletul, să pogoare aici în țară asupra lui Şărban-vodă, ca să verse sânge mult şi să dobândească slavă şi cinste.

Atuncea Şărban-vodă, încă înțelegând de aceasta, mult să miră şi făcu sfat cu boiariii lui de-i trimise daruri scumpe şi-l poftea să să lase de acel gând şi să aibă amândoi frățiie şi prieteşug ca şi întâi, iar el nicicum dragostea nu o vrea, nici darurile nu le priimi.

Atuncea Şărban-vodă, văzând una ca aceasta, numaidecât trimise în țară de-şi strânse toate oştile şi să gătiră de război. Şi când fu la purcesul lui den Târgovişte, strânse preoții bisericii de făcură bdenii şi slujbe dumnezeieşti. Şi-l blagosloviră toți, rugând pre Dumnezeu să-l poarte întracestă cale cu sănătate şi cu biruință asupra vrăjmaşilor. Şi când fu a treia zi, trecu munții. Iar deaca înțelese Sechil Moş, el începu a să lăuda zicând: „Ia să vedeți acum acel rumân gros ce va să pață: numai să-mi întinz aripa ceastă dreaptă, numaidecât îl voi birui". Iar Şărban-vodă rugă pre Dumnezeu şi-şi rândui oştile şi repede să porniră asupra ungurilor. Şi de toate părțile fură ocoliți, şi aşa le déde o sabie şi-i afundară la o tină mare, omorându-i şi înecându-i acolo foarte rău, cât nu scăpară mai nimenea. Atunce la acel război află-să ucis şi acel Sechil Moş-crai, pentru nebuniia lui şi-şi pierdu toată oastea, şi-şi pierdu şi capul. Iar Şărban făcu mulțămită mare lui Dumnezeu şi să întoarse iar înapoi de veni la scaunul lui în Târgovişte. Şi să potoliră toate vrăjbile, şi să aşază toată țara cu bună pace.

Mai făcut-au Şărban-vodă şi alt războiîn gura Teleajinului, când au venit Simeon-vodă din Moldova asupra lui cu singur hanul şi cu mulțime de tătari, ca să-l scoață din țară, să fie el domn. Şi acolo s-au bătut foarte tare în 3 zile. Atunce, la acel război, au pierit un nepot al hanului, când s-au lovit de față cu Preda Buzescul. Însăşi el fu rănit la cap, şi trecând la Braşov, să se vindece, acolo au pierit. Atuncea hanul văzând că nu poate strica nimica lui Şărban-vodă, fiind într-o zi, deaca au înserat, s-au mâniiat pre Simeon-vodă şi-l puse în hiară pre supt pântecele calului. Purcegând de acolo de cu seară, i s-au făcut ziuoa în Dunăre. Iar Şărban-vodă ş-au venit iar la scaun şi domnia foarte bine, că avea pace dăspre toate părțile.

Iar vrăjmaşul diavolul, cel ce nu va să vază pacea în creştini, ci iar scorni vrajbă şi nevoie mare asupra lui Şărbanvodă. Că fiind Batâr Gabăr-crai în Ardeal, s-au fost gătit în tainăcu oşti gréle neştiind Şărban nimica. Numai au prins de véste deaca au trecut aicea în țară. Deci nefiind el gata de război, n-au avut ce mai face, ci au fugit la Țara Moldovei cu toți boiarii lui. Iar Batâr Gabăr s-au tăbărât la scaunul Târgoviştii, şăzând aicea în țară 3 luni, dând voie oştilor de au prădat țara şi toate mănăstirile, cât n-au rămas nimic în țară. Nici altă dată n-au mai fost aicea în țară răutate şi jaf ca atuncea.

Deci țara văzând atâta răutate, cerşură de la împărăție de le déde domn pre Radul-vodă, fecior Mihnii-vodă turcul. Şi veni aici în țară cu steag împărătesc şi goni pre Batâr Gabăr, de să duse iar la țara lui. Iar el şezu domn în scaun în Bucureşti.

Atuncea Şărban-vodă fiind pribeag la Moldova, îi era mare obidă căci ieşi din țară fără véste şi gândi să strângă oşti, să vie asupra lui Batâr, să-şi izbândească. Şi îndată veni din Țara Leşască 800 de jolniri călări şi 400 pedestraşi. Şi trimise aici în țară pre Stanciul slugerul, déde véste boiarilor şi roşiilor, şi la mari şi la mici. Şi toți fură bucuroşi pentru acea amărăciune mare ce făcuse Batâr. Şi gata ieşiră în tâmpinarea lui Şărban-vodă. Şi numaidecât trecură muntele, tăbărându-se în luncile Braşovului. Şi déderă război mare în zioua lui sfetii Petru. Şi aciişi déde Dumnezeu de birui pre vrăjmaşul lui, pre Batâr Gabăr. Şi multe trupuri fură tăiate de oastea lui, făcându-se de dânşii o movilă mare în lunca Braşovului. Iar Batâr Gabăr fugind, i-au căzut gujma din cap, şi ca un câine s-au ascuns şi de-abiia au scăpat, cu mare ruşine. Şi nu-i folosiră nimic pénele céle multe ce purta, pân-au scăpat de s-au închis la Sibiiu, că de la singur Dumnezeu au luat acea plată. Atuncea Şărbanvodă déde mare mulțămită lu Dumnezeu şi cu izbândă mare purcéseră de acolo să vie aici în țară.

Iar Radul-vodă, dându-i împărăției domniia, el au fost mers pre Teleajen cu mulțime de turci şi cu tătari asupra lui Şărban-vodă şi neaflându-l acolo, numaidecât au purces după dânsul. Iar Şărban-vodă simțind de acestea, fiindu-i oştile risipite, n-au putut aştepta, ci au fugit la Moldova. Iar când au fost la Lunca Mare, i-au ajuns tătari gonaci fără véste. Atuncea Şărban-vodă de-abiia au scăpat cu o seamă de oameni pân' la Suciavă, că acolo era şi doamnăsa şi acolo au născut şi o cocoană, botezând-o părintele vlădica Crimca, numind-o Elena. Şi de acolo s-au rădicat cu totul de au trecut în Țara Leşască. Şi de acolo s-au dus în Țara Nemțească, la Beciu, priimindu-l împăratul Rodoful cu mare cinste, dându-i bani de cheltuială, ca să se poată odihni el şi oamenii lui cu mare cinste şi pace. Şi acolo au lăcuit pân' la moartea lui. Domnit-au Şărban-vodă ani 9, leat 7119.

Radul-vodă Mihnii viind domn de la Poartă la scaunul din Târgovişte, începu a-şi tocmi țara cumsăcade. Şi veniră toți boiarii şi toți roşii şi toți slujitorii, de să închinară lui şi făcură mare jurământ ca să-i slujască cu dreptate. Şi să odihniră toți cu pace.

Iar un boiaren mare, anume Bărcan vel-stolnic ot Merişani, iar de moşie să trăgea de Bucşani, el ca un om rău călcă jurământul, şi cu dânsul încă şi alți 8. Că făcură sfat în taină ca să omoare pre Radu-vodă şi să rădice domn pre Mihai cămăşarul, pentru căci îi împresurase cu mulțime de greci de la Țarigrad şi de la Rumele. Iar Radul-vodă prinzând de véste, îndată porunci de-i prinseră şi porunci de-i tăie pre toți afară de poartă, ca să se învețe alți boiari a mai hicleni pre domnu-său. Şi domniia tot cu bună pace.

Iar Batâr Gabăr, domnul Ardealului, gândi să vie iar aici în țară cu oşti, ca să facă răutăți, ca şi întâi. Atunce Radul-vodă numaidecât déde ştire împărăției. Şi îndată-i porunci să meargă împreună cu Ştefan-vodă din Moldova şi cu toate oştile lor. Iar Batâr Gabăr deaca înțelése de acéstea, numai ce

tremura de frică şi să mira ce va să facă. Iar boiarii lui făcură toţi sfat şi îndată omorâră pe Gabăr, ca să nu mai intre răutăţi în ţara lor pentru un om nebun ca acela. Iar Radul-vodă şi cu Ştefan-vodă să întoarseră înapoi la ţările lor şi nu făcură nici un război. După acéia împăratul au mazilit pre Radul-vodă, de s-au dus la Ţarigrad. Şi au domnit ani 3. Văleatul 7123.

Alexandru-vodă Iliiaş acesta au venit domn de la Poartă şi au şăzut în scaun la Târgovişte. Şi să închinară lui toţi boiarii cei mari şi cei mici şi toată ţara. Şi nu trecu multă vréme, venitu-i-au poruncă de la împărăţie ca să meargă la oaste împreună cu Schinder-paşa, la Ţara Leşască. Deci Alexandru-vodă s-au gătit şi au scos tabăra afară.

Iar boiarii fiind împresuraţi de mulţimea grecilor şi ocărâţi de trufăşiia lor, care nu putea să o mai rabde, ci făcură sfat în taină să-i ucidă: Iar Alexandru-vodă prinse de véste ci să găti să-i taie. Iar ei încă înţelegând de aceasta, Lupul păharnicul Mehedinţul împreună cu o seamă de boairi fugiră în Ţara Ungurească, iar alţi boiari, câţi rămaseră, plecară capetele toţi la Alexandru-vodă. Iar el, neavând ce face, că-l grăbiia turcii să meargă la oaste, ci-i iertă şi purcése de să împreună cu Schinder-paşa. Trecură Nistrul de mérseră la Cameniţă, şi câteva zile să bătură cu leşii şi nimic nu folosiră, ci făcură pace şi să întoarseră cineşi la ţara lui. Şi sosind Alexandru-vodă la scaunul lui în Târgovişte, îndată tăie pre Cârstea vel-vornec. Şi încă vrea să mai taie pre mulţi, ci nu cuteza de Schinder-paşa, că-i cerea pentru Cârstea 40.000 de galbeni de aur. Iar Lupul paharnicul împreună cu alţi boiari plecară capul la crai, ca să le dea oaste ajutor, să vie asupra lui Alexandruvodă. Iar el înţelegând de aceasta să întristă şi îndată trimise carte la craiu, ca să vază şi să adevereze pentru acest lucru. Şi-i trimise răspuns cum el nu ştie nimic, nici să strânge nici o oaste în ţara lui, ca să-l lovească făr' de véste. Iar alţii cine-i era priiateni, îi spunea că, adevărat, vine Lupul păharnicul cu oşti gréle. Iar el necrezând, îi târâia de coadele cailor pren târg, pre alţii îi omoriia, cât nu mai cuteza nimenea să-i spuie. Ci tot şădea în scaun negătit. Atuncea-i veni véste că au intrat Lupul în ţară. Umplându-se de inimă rea, strânse puţinei călăraşi şi pedestraşi, câţi să aflară acolo, şi le zise: „Staţi cu mine, şi eu să vă dau lefi îndoite". Iar ei răspunseră că nu vor sta: „Căci ai călcat jurământul, şi ne-ai oprit simbriile, şi ne-ai stricat obiceiurile, cât am rămas la mare sărăcie, ci n-avem nici o armă, căci le-am vândut toate pentru nevoile ce am avut de la tine, doamne. Nici îţi putem folosi acum nimica. Ci numai te scoală şi fugi, că vrăjmaşii tăi s-au apropiiat".

Atuncea Alexandru-vodă le mulţumi şi le déde o pungă de bani, ca să împartă cu toţi. Şi numaidecât încălecă pre cal şi fugi. Lupul încă sosi şi începu a tăia pre boiarii greci şi pre slugile lor, carii jăhuise ţara. Şi mult sânge s-au vărsat. Şi înnoptând, nu să ştiia cum fuge unul cu altul, de frică şi de cutremur mare. Iar Alexandru-vodă scăpând numai cu dulama pre trup, s-au despărţit de doamnă-sa şi fugind tare sosi la Brăila, iar doamnă-sa mérse la Giurgiov. Radul-vodă deaca înţelése de aceasta, îi trimise bani de cheltuială şi haine de îmbrăcăminte, ca să-l cinstească. Iar Alexandru-vodă având inimă rea şi grijă pentru doamnăsa, nici nu ştiia unde iaste. Şi într-acel ceas sosi un om de la Ruşciuc, dându-i véste bună că au trecut la Ruşciuc şi iaste sănătoasă.

Părându-i bine foarte au dăruit pre acel om. Şi intră într-o ghimie de s-au dus la Ruşciuc, împreunându-să cu domnă-sa. Avea nădéjde ca să intre iar în țară domn. Iar turcii nu-l îngăduiră, ci-l duseră la Țarigrad.

Atuncea Lupul păharnicul să mira ce va face, de câte au început, ca să îmblânzească pre turci. Ungurii încă-i cerea lefi, bani nu avea, ci apuca pre neguțători, de-i da ungurilor, să plătească ei lefile. Şi trimisése în țară pre Buzdugan căpitanul, fiind om rău, ca unde va găsi greci neguțători gélepi, pre toți îi tăia şi le lua toată marfa făr' de nici o milă.

Şi dupre această mazilie a lui Alexandru-vodă, déde împăratul domniia lui Gavriil-vodă. Şi au venit în scaun în Târgovişte. Şi preste puțină vréme i-a venit poruncă de mérse cu toate oştile de să împreună cu Schinder-paşa.

Fu prins şi Lupul păharnicul cu Buzdugan căpitanul; dându-i în mâna paşii, îndată-i înțepă pre amândoi. Şi aşa şi-au sfârşit viița lor.

Iar Gavrilă-vodă întorcându-se de la oaste, puțin au mai domnit şi l-au mazilit. Deci n-au vrut să meargă la Poartă, ci au fugit în Țara Ungurească şi acolo ş-au sfârşit viața lui.

Radu-vodă Mihnea iar au venit domn al doilea rând şi tot au domnit bine şi cu pace. Mers-au şi cu oaste în Țara Leşească, ajutor împăratului Osman Mehmet, învârtejindu-se de acolo la scaunul lui, în Târgovişte. Domnit-au ani 3 pol, leatul 7131. Atunce l-au mazilit împăratul şi l-au trimis în Țara Moldovei, să fie acolo domn. Iar aici în Țara Muntenească au lăsat pre fie-său, Alexandru-vodă.

Deci fiind prea tânăr, avea boiari foarte credincioşi, de căutau toate trebile domniei şi ale țării, şi cu toate judecățile era asupra lor. Şi domniia foarte bine şi cu pace.

Iar apoi s-au rădicat asupra lui călăraşii de la Măneşti, şi de la Gherghița, şi de la Ploeşti şi de la Ruşii-de-Véde, ca să gonească pre Alexandru-vodă. Iar boiarii lui prinzând de véste, toți s-au strâns şi împreună cu toată curtea şi grăbiră de să loviră cu ei la sat la Măneşti. Şi fu biruința lui Alexandru-vodă cu boiarii lui. Şi să întoarseră iar înapoi cu izbândă.

Atunce iar să sculase nişte lotri dă peste Olt cu un domn ce-i zicea Paisie. Iar boiarii, prinzând de véste, trimiseră de i-au prins şi i-au omorât cu domn cu tot.

Iar Radul-vodă fiind în Moldova, chiemat-au pre fie-său, Alexandru-vodă, de s-au împreunat la Siret, şi acolo i-au făcut nunta cu o fată a lui Scărlet saigiu, ca să-i fie doamnă. Şi săvârşindu-să nunta, iar să învârtejiră cineşi la țara lui.

Deci preste puținea vréme murind Radul-vodă la Moldova, trimise fie-său Alexandru de i-au adus oasele aici în țară, de l-au îngropat la mănăstirea lui, unde iaste hramul Sfetaia Troița, din jos de Bucureşti.

Fu şi el mazilit de la împărăție şi s-au dus la Poartă. Domnit-au ani 3 pol şi luni 3, 7136.

În zilele acestui domn au intrat tătarii în țară, fără véste, de au robit țara până în Olt, şi s-au întors de acolo cu mare plean, cât au rămas până astăzi tot pământul acela pustiiu.

Alexandru-vodă Iliiaş iar au venit al doilea rând domn de la Poartă. Şi iar l-au mazilit. Domnit-au ani 2, 7138.

Leon Ştefan-vodă venit-au de la împărăție să fie domn. Şi au început a-şi întocmi țara cumsăcade.

Atunce şi Matei avea dregătorie de la dânsul, agă mare. Şi era de moşie din satul Brâncovénii, fecior Danciului Vornecul, care să trăgea din neamul băsărăbesc. Datu-i-au Leon-vodă județul Romanaților ca să-l ție de birărie. Deci pentru multe biruri gréle ce au fost asupra săracilor, neputând să mai biruiască, spartu-s-au toate județele de preste Olt, fugind care încătro au putut. Iar boiarii carii ținea județele pățea mare nevoie de la domnie, că-i punea să plătească județele cu sila. Şi ce avură, deteră tot, şi să îndatoriră pre la turci şi pre la balgii. Că aprozii lui Leonvodă nu mai înceta de la casele lor, tot pentru bani; şi le lua repede câte 30-40 galbeni numai deodată.

Iar când au fost la octombrie 17 dni, 7138, văzând acei boiari că nu mai pot birui, să sculară toți de pribegiră în Țara Ungurească, trecând pre plaiul Vâlcanului, la Hațeg. Însă boiarii anume: Matei aga din Brâncovéni, i Aslan vornecul, i Gorgan spătarul, i Barbul păharnicul Brădescul, i Mihai spătarul, i Dumitru slugerul, i Mitrea vistierul şi alți mulți boiari. Şi toți lăcuiră la un loc, având mare cinste şi socotință de la Racoți Gheorghie-craiul, şi de la groful, şi de la Zolomi David şi de la toți némeşii. Iar Leon-vodă trimise cărți la Matei aga şi la alți pribégi cu jurământ, ca să vie în țară. Iar ei n-au vrut. Şi iar mai trimise şi al doile rând, şi al treilea rând, şi tot n-au vrut să vie, că nu l-a crezut. Iar deaca au venit părintele Theofil episcopul şi Hrizea dvornicul din solie, Leon-vodă iar au trimis cărți cu jurământ şi a patra oară cu Radul logofătul din Desa şi cu Stanciul postelnicul ot Dâlga, ca să vie pribégii la casele lor.

Deci când au fost la Târgul Jiiului, ei să întâmpinară cu străjile pribégilor, fiindu-le cap Barbul păharnicul Brădescul, i Mihai spătarul Coțofeanul. Şi prinseră pre Radul logofătul din Desa, iar alții scăpară. Iar Matei aga şi cu alți boiari, cu oaste ungurească şi mulți roşii de preste Olt, ei încă venea pre urma strejilor, pre plaiul Vâlcanului, pân-au trecut aici în țară. Atunce Leon-vodă prinzând de véste, trimise pe Mihul vel-spătarul cu oşti, străji. Şi când fu la sat la Ungurei, întâmpinară-se cu ei şi să loviră străjile de față, şi fu biruit Mihul spătarul, cât de-abia scăpă şi el. Iar Leon-vodă, deaca înțelése de această véste rea, îndată trimise pre doamnă-sa la Giurgiov împreună cu toate jupânésele boiarilor. Iar când au fost la august 21 dni, 7139, ieşit-au şi Leon-vodă cu oştile în tâmpinarea lui Matei aga şi merse la sat la Prisicéni. Acolo făcură sfat mare cu slujitorii şi déde dorobanților lefi, şi iar să întoarse îndărăt la scaun, tăbărându-se cu toate oştile din jos de mănăstirea lui Pană vistierul, lângă drumul Giurgiovului. Şi viind pribégii, tare să loviră unii cu alții deasupra viilor din jos de mănăstirea lui Mihai-vodă. Şi fu izbânda lui Leon-vodă. Pierit-au mulți oameni de tot feliul, prins-au şi pre Preda Brâncoveanul, nepot lui Matei aga şi pre Radul logofătul de la Desa şi ş-au răscumpărat viața cu bani de la Leon-vodă. Tăiat-au şi pre Adam banul acolo în tabără şi pre Preda Floricoiul din Greci şi au înțepat pre Pusa armaşul. Şi au trimis la împărăție 40 de unguri. Făcut-au Leon-vodă şi o movilă mare lângă

drum. Într-acel război împuşcat-au pre Voicina, căpitanul de sârbi, într-o coapsă. Iar Matei aga, i Teodosie spătarul, i Gorgan spătarul, i Mihai spătarul, i Dumitru slugerul, i Barbul paharnicul, i Petru slugerul şi cu alți boiari, câți au scăpat de la războiu, ei au fugit şi s-au închis la mănăstire den Tismana. Şi au şăzut acolo 10 zile. Iar Leon-vodă îndată au trimis după ei pre cumnatu-său, Boul banul, i Nedelco Boteanul cu oşti, ca să ajungă pre Matei aga. Şi fiind ei închişi acolo, la Tismana, acolo i-au ajuns şi s-au bătut cu ei 3 zile, şi nimic nu le-au putut strica. Deci întorcându-se oştile înapoi, prădat-au țara despre acea parte cum au fost mai rău. Iar Matei aga, văzând că s-au dus oştile, au ieşit din mănăstire şi au mers în Izvarna, la casa stari Stoicăi. Povățuindu-i el, i-au suit la munte. Iar Leon-vodă şi a dooară trimiseră oşti cu Gheorma căpitanul, ca să prinză pre Matei aga. Şi nimica nu i-au putut strica. Ci întorcându-se, oştile iar au jăfuit şi au prădat țara de preste Olt foarte rău.

Iară pre acéia vréme fiind pre marginea Dunării ispravnic un paşă ce-l chema Abaza-paşa, înțelegând acesta pentru această săracă de țară, cum o au spart domnii streini cu grecii țarigrădenii, făcut-au sfat ca să aducă pre Matei aga de la Ardeal, să-l facă domn țării, că de la dânsul vor avea săracii pace şi odihnă. Şi îndată au trimis la el pre popa Ignatie Sârbul den Necopoe, ca să vie să fie domn țării cu voia paşii. Şi s-au împreunat cu el la Făgăraş. Iar Leonvodă încă au fost trimis pre părintele vlădica Grigore, i Ivaşco dvornicul, i Gligore comisul, cu cărți şi cu jurământ mare, la craiul Racoți, şi la Matei aga şi la alți boiari, ca să vie la casele lor. Deci atunce o seamă de boiari, anume Filişanul, i Coțofeanul, i Brădescul, i Pătru slugerul, i Barbul ot Poiană, i Ionaşco ot Gaia, ei au venit de s-au închinat la Leon-vodă. Şi au dat tuturor plăşci şi i-au boierit. Dupre dânşii au venit şi Aslan dvornicul, de l-au făcut ban mare la Craiova. Iar când au fost la iulie 24 dni, 7140, venit-au de la Poartă de au luat domniia lui Leon-vodă. Şi îndată au purces de s-au dus la Țarigrad. Şi au domnit ani 2 pol fără 8 zile.

Iar boiarii de aicea îndată trimiseră la Matei aga cărți cu Drăguşin, sluga lui, dându-i ştire de maziliia lui Leonvodă, ca să-şi vie la casa lui cu bună pace. Deci Matei aga, înțelegând de aceasta, dat-au mulțumită lui Dumnezeu şi, fiind supărat de streinătate, socotit-au să vie în țară. Iar mai nainte de această véste cu 5 zile, fost-au trimis pre cumnată-său Gorgan spătarul la Alexandru-vodă Iliiaş, domnul Moldovei, ca să-i facă pace şi acolo fu omorât de el.

Iar Matei aga încă şi-au luat ziua bună de la craiul Racoți şi de la toți domnii şi némeşii, şi au purces să vie aici în țară. Iar craiul, pentru multă slujbă dreaptă ce i-au făcut când au venit némții asupra lui la Tocaia, n-au vrut să-l lese să vie făr' de oameni, ci au ales pre Vaida Bun căpitanul cu o seamă de oşti, de au petrecut pre Matei aga cu mare cinste, purcegând de la Caravansebeş, avgust 2 dni. Fostu-i-au conacul la sat la Cornu, pre locul turcesc. Acolo i-au ieşit înainte beiul de la Ruşava cu poclon. Şi i-au dat bani împrumut câți au pohtit, ca să-i fie de cheltuială. De acolo au trecut muntele aicea în țară, pre plaiul Drinovului, şi au tăbărât în seliştea Preştnii, ca să-şi vie la casa lui cu bună pace.

Iar de la împărăție au fost dat domniia Radului-vodă sân Alexandru-voievod, ca să fie domn în Țara Rumânească. Iar tată-său era domn la Moldova.

Iar Matei aga trecând muntele aici în țară, prinzând de véste boiarii, şi roşii şi toată țara, câți era preste Olt, ei toți să strânseră şi mérseră de să întâmpinară cu Matei aga şi făcură mare sfat, socotind cum iaste țara pierită şi mâncată de streini, şi mai vârtos de greci, şi cum nu vor mai putea aştepta pre Radulvodă cu atâta datorie multă, ca să-i mai mănânce şi să-i prade, ca şi mai nainte. Ci au rugat toți pre Dumnezeu şi au luat pre Matei aga cu sila, neajuns la casa lui, de l-au dus la Mehmet Abaza-paşa, la cetatea din Necopoe. Şi dupre ce s-au împreunat Matei aga cu dânsul, numaidecât l-au îmbrăcat cu caftan. Şi de acolo i s-au înălțat numele de domnie. Şi au început a scrie cărți prin țară:

Io Mathei-Basarab-voievod, cu mila lui Dumnezeu domn Țării Rumâneşti. Şi-i déde paşa surlari, ca unui domn, şi turci şi beşlii ajutor. Luându-şi ziua bună de la paşa, au purces de la Dunăre septemvrie 17 dni, şi au intrat în scaun în Bucureşti, septemvrie 20 dni, 7141.

Iar boiarii țării: Necula vistierul, i Hrizea dvornicul, i Papa logofătul, i Necula Catargiul, i Dumitru Dudescul, i Neagul aga şi alți mulți boiari n-au vrut să aştepte pre Matei-vodă, ci s-au dus la Alexandru-vodă, în Moldova, ca să vie cu fie-său, Radul-vodă aici în țară.

Iar el n-au venit cu steagul pre unde vin domnii, ci au trecut Dunărea pre la Obluciță. Iar boiarii țării încă s-au fost tăbărât la Râmna, ca să cuprinză slujitori cu lefi. Matei-vodă încă înțelegând, au trimis străji înaintea lor, la Buzău, cu Mihai Coțofeanul, i Radul Desa. Iar boiarii deaca înțeleseră de aceasta, ei iar să întoarseră la Moldova foarte înspăimântați şi să împreunară cu Radul-vodă în malul Siretului, la Movilă şi numaidecât déderă ştire lui Alexandruvodă. După acéia ei să sfătuiră şi aleseră pre Calotă clucerul şi pre Andrei vornicul, de i-au trimis cu cărți la slujitori ca să să închine la Radul-vodă. Iar ei n-au vrut niciunul, ci încă i-au prins de i-au dus la Matei-vodă. Şi n-au avut nici o nevoie, ci încă i-au trimis iar înapoi cu cărți la boiari, ca să să lase de ce s-au apucat şi să vie cineşi la casa lui cu pace. Iar ei n-au vrut, ci încă au trimis de au adus şi tătari şi au purces cu Radul, cu oaste grea, moldovéni, siiméni, cu steag împărătesc, cu schimni-ceauş, ca să vie să scoață pre Mathei-vodă din scaun, făcând multă pieire şi robiciune țării. Iar Matei-vodă deacă înțelése că-i vin asupră, îndată-şi strânse oştile şi puse tabăra pre marginea oraşului, dăspre Dudeşti, şi-i tocmi pre fieşcare la ceata lui. Iar Radul-vodă încă au fost tăbărât cu oastea lui şi cu boiarii țării la pod la Obileşti, la Colintina, din jos de mănăstirea lui Dan dvornicul.

Deci când au fost la octombrie 25 dni, sâmbătă, lovitus-au străjile din jos de mănăstirea Plumbuitei, şi fură foarte rău înfrânți. Iar a doao zi, duminecă, lovitu-s-au toți de față. Iar capetele oştilor lui Matei-vodă: pre călăraşi era Tudosie spătarul sân Vintilă dvornicul, i Gherghie spătarul sân Lupul logofăt, iar pre roşii era Ivaşco vornicul Băleanul, i Barbul păharnicul Brădescul, iar pre dorobanți Oprea aga i Lupul căpitanul. Şi hasna lui Matei-vodă au fost arhanghel Mihail, iar hasna Radului-vodă au fost Orac mârzea, capul tătarilor.

Fost-au război mare, de dimineața până seara. Făcut-au tătarii mare năvală în multe rânduri, cât să amestece unii cu alții, bătându-se tot cu săbiile goale. Şi nimic nu putură folosi. Ci când fu în deseară, au dat Dumnezeu de au fost izbânda lui Matei-vodă, iar Radul-vodă au dat dosul, fugind cu mare

spaimă şi cu capul gol. Şi multe trupuri au căzut jos de sabie. Atuncea au pierit şi Necula vistierul i Papa logofătul ot Greci. Iar Hrizea dvornicul, i Mihul spătarul, i Catargiul, i Vasilache aga, i Dudescul vistierul, aceştea au scăpat cu Radul-vodă la Moldova. Iar pre alți boiari, pre toți i-au prins vii. Pre turci încă nu i-au bântuit nimic, ci au venit cu steagul împărătesc, de s-au închinat la Matei-vodă. Făcutu-s-au de trupurile acelora o movilă mare în marginea oraşului, dăspre Dudeşti, ca să să pomenească. Iar Matei-vodă încă s-au întors în oraş, la scaunul lui, dând laudă mare lui Dumnezeu pentru că l-au izbăvit de vrăjmaşi şi ai lui şi ai țării.

Iar când fu la noiemvrie 15 dni, fu chemat Matei-vodă de Abaza-paşa la Ruşi, de ş-au tocmit lucrurile lui şi ale țării. Şi iar s-au înturnat înapoi, de au mers în scaun în Bucureşti.

Iar când au fost la dechemvrie 15 dni, venit-au un capigiu de la Poartă cu atişerif împărătesc, de au dat lui Matei-vodă steagul Radului-vodă, ce s-au fost luat de la război, ca să stăpânească el.

Iar când au fost la dechemvrie 16 dni, purces-au Matei-vodă la împărăție cu Suliman aga, îmbrihorul şi mulți boiari mari şi mici, şi părintele vlădica Grigorie, şi Theofil episcopul, i roşi, i călăraşi, i dorobanți i popi. Şi au mers pre la Abaza-paşa.

Iar doamna Elena a lui Matei-vodă venit-au în scaun în Bucureşti, marți, dechembrie 18 dni.

Iar Matei-vodă s-au dus la împărăție. Sosit-au la Țarigrad ghenarie 5 dni, şi au dăscălecat la saraiul Moldovei. Şi într-acéia zi au mers la viziriul de l-au îmbrăcat cu caftan şi s-au întors iar la sarai. Şi tot acolo au şăzut, din ghenar 5 dni, până s-au umplut zile 20. Şi nici un răspuns nu s-au mai dat. Şi era cu multă grijă. Iar Curt Celebi grecu tot au umblat pre ascuns la veziriul şi s-au ispitit în multe chipuri. Şi au adus la viziriul greci, grece, turcoaice, de au pârât cum le-au pierit bărbații, şi frații, şi feciorii la războiul lui Matei-vodă. Şi nimic n-au folosit.

Iar când au fost la ghenar 20, venit-au şi boiarii pribegi de la Moldova în Țarigrad, anume: Dumitru Dudescul, Vasilache aga, Mitrea pitarul şi 3 slugi ale Hrizii dvornicul, Danciul logofătul, i Radul vătaful, i Damaschin logofătul şi cu moldovéni, trimişi de Alexandru Iliiaşi cu o carte de pâră, care o au dat în mâna împăratului, făcând pâră boiarii pribegi, cum au fost mai greu şi mai cu strâmbătate. Iar sultan Murat, împăratul, nimic pâra lor nu o au băgat în seamă, ci i-au trimis la vizirul, să stea de față.

Când au fost la ghenar 27 dni, stătut-au Matei-vodă cu dânşii de față, şi multă pâră şi gâlceavă s-au făcut întru ei, cât numai Dumnezeu le-au potolit toate. Iar când au fost a doao zi, mers-au boiarii la Matei-vodă la divanul împărătesc şi au făcut jalbă mare pentru greci, cum au spart grădina împăratului cu jahurile şi cu toate răutățile. Că iau tot ce găsesc, până ce s-au pustiit țara. Atuncea n-au cutezat să să ivească nici greci, nici pribegi, nici moldoveni, ci au şăzut tot ascunşi prin gauri. Fiind mila lui Dumnezeu pre capul lui Matei-vodă şi a țării, numaidecât au poruncit împăratul ca să fie Matei-vodă domn Țării Rumâneşti. Şi au ieşit din divan cu mare cinste.

Iar când au fost la fevruar 3 dni, mers-au de au sărutat şi mâna împăratului. Şi l-au îmbrăcat cu caftan, şi pre toți boiarii câți au fost cu el, şi i-au dat steag de domnie noao. Şi au ieşit foarte cu oaste mare. Şi l-au petrecut cu alai pân' la saraiu, cum nu s-au petrecut nici un domn. Atuncea toți boiarii pribégi s-au închinat la el.

Şi au purces Matei-vodă de la Țarigrad, fevruar 18 dni, şi au intrat în scaun în Bucureşti şi duminică, martie 10 zile. Şi au fost mare bucurie şi veselie la toată țara, de la mare pân' la mic, şi mulțumia lui Dumnezeu de domn bun şi milostiv şi creştin şi i-au izbăvit de răii vrăjmaşii greci.

Iar când au fost la avgust 28 dni, leatul 7141, purces-au Matei-vodă cu Abaza-paşa în oaste, la Țara Leşască şi s-au împreunat cu paşa la Galați, septemvrie 10 dni, 7142. Aşijderea şi Moisi-vodă, domnul Moldovei, încă au mers cu oştile lui şi Bugeacul tot. Şi au trecut oştile Nistrul. Şi au dat război cu léşii la Cameniță, toată ziua. Şi nimic nu le-au putut strica. Ci s-au înturnat iar la tabără. A doao zi s-au mutat Abaza-paşa cu tabăra mai jos, de au bătut un coştéiu ot Studenița. Şi au luat de acolo mulți robi. Şi s-au întors înapoi fieştecare la țara lui. Matei-vodă încă au sosit în scaun în Bucureşti, noiemvrie în 6 zile.

Şi în domniia lui arătat-au multă milostenie pre la creştini. Şi au făcut multe mănăstiri şi biserici; mănăstirea de la Câmpu Lung cea surpată, a Negrului-vodă, o au făcut din temeiu, o bisérică în Piteşti, şi o mănăstire la Slobozia lui Enache, şi o bisérică la pod la Călugăréni, şi mănăstirea ot Căldăruşani, şi o bisérica la Gherghiță şi preste Olt, la Sadova, o mănăstire, şi la Gura Motrului o mănăstire, şi la bisérica De-un-Lemn, o mănăstire, şi mănăstirea ot Arnota; la Craiova, bisérica cea domnească şi o bisérică, şi casa la Caracal, şi la Brâncovéni o mănăstire, şi o mănăstire la Negoeşti pre apa Argeşului, şi la Plătăreşti o mănăstire, la Breb o mănăstire, la Târşor o bisérică, la Ploeşti alta, la Măxinéni, lângă Siret, o mănăstire, episcopiia ot Buzău.

Şi s-au îndemnat Matei-vodă de au făcut cetatea din Târgovişte de iznoavă, leatul 7153.

Şi alte multe milostenii şi bunătăți au făcut aicea în țară şi la sfântul Ierusalim, şi la Sfetaiagora şi într-alte părți, şi au dăruit multe mănăstiri şi le-au înnoit.

Şi țara lui, mare cu mic să bucura şi da laudă lui Dumnezeu pentru domn bun. Că avea pace şi odihnă dăspre toate părțile. Şi fieştecare avea hrană den dăstul.

Făcutu-s-au şi războaie în zilele lui. Că întâi s-au sculat Vasile Lupul-vodă, domnul Moldovei, de au venit cu oaste asupra lui Matei-vodă, ca să-l scoață din țară şi să fie el domn. Şi au venit pân' la Buzău. Iar Matei-vodă, prinzând de véste, îndată au încălecat cu toate oştile lui. Trimisu-i-au şi Racoți Gheorghie, craiul Ardealului, ajutor o seamă de unguri. Iar Vasilie-vodă nu l-au aşteptat, ci au fugit înapoi. Iar Matei-vodă încă l-au gonit. Şi au mers cu toată tabăra lui până la Putna. Şi i-au prădat ungurii țara foarte rău, mergând pre Trotuş să meargă la Ardeal. Iar Matei-vodă s-au învârtejit la scaunul lui în Târgovişte cu cinste mare şi cu izbândă.

Al doilea rând iar s-au sculat Vasilie-vodă cu moldovénii şi cu tătarii. Avut-au război mare la sat la Nănăşori, pre apa Ialomiții. Şi au fost izbânda lui Matei-vodă. Mulți întracel război au căzut de sabie, cât de-abiia au scăpat Vasilievodă cu puținei oameni, la Brăila.

Văzând turcii că are strişte la războiu şi i să înmulțesc oştile şi vitejii, sfătuitu-s-au cu mare meşteşug să-l prinză. Odată, au trimis pre Chinan-paşa cu mulțime de turci, tăbărându-se din sus de Bucureşti, la morile Cotrăcénilor, iar alții din jos de Bucureşti, despre Văcăreşti. Iar Mateivodă, prinzând de véste, îndată au strâns toate oştile țării, stând toți înarmați, în zi şi în noapte, lângă domnul lor. Iar turcii deacă au văzut că nu-i vor strica nimic, ei s-au întors iar înapoi, cinstindu-i şi dăruindu-i Matei-vodă cu multe daruri scumpe.

Al doilea rând, au făcut meşteşug mare că au strâns oşti turcii la Obluciță. Vasilie-vodă încă au venit cu oştile lui la Cetatea Albă, poruncind împărăției să meargă şi Mateivodă cu oştile lui acolo, la Cetatea Albă, ca să-l ocolească acolo turcii, tătarii, moldovénii, să-l prinză. Mergând Mateivodă cu toată tabăra lui pân' la Elpuh, prinse de véste că va să-l prinză turcii. Şi îndată au strâns toate oştile lângă dânsul şi s-au învârtejit iar înapoi la Târgovişte, cu toată oastea lui întreagă, trimițând paşii multe daruri scumpe cu cinste şi cu plecăciune mare, răşchirându-se toți, cineşi la țara lui. Iar Matei-vodă au şăzut cu pace dăspre toate părțile, domnind şi judecând țara foarte bine şi cu dreptate.

Iar când au fost cursul anilor 7161, fiind Matei-vodă învrăjbit cu Vasile-vodă şi având legătură şi prieteşug cu Racoți Gheorghie, craiul Ardealului, sfătuitu-s-au amândoi cu tainä mare, ca să-şi ia vrăjmaşul deasupra lui, că nu să mai poate răposa de dânsul, ci în toată vrémea să rădica asupra lui cu gâlceavă, nefiind nimic greşit.

Deci fiind mai credincios un boiarin al lui Vasile-vodă, din casa lui, anume Gheorghiță vel-logofăt sân Ştefan din Răcăciuni, făcură cu dânsul sfat şi legătură, ca să prinză pe Vasilie-vodă şi să fie el domn. Asemănă-se acel boiar cu Iuda care au vândut pre domnu-său. Că trimise Racoți craiul şi Matei-vodă oşti pre ascuns, unguri şi munténi, ca să lovească pre Vasilie-vodă făr' de véste, să-l prinză. Şi aşa, în ziua de Duminica Floriilor, sosiră oştile în Iaşi şi rădicară domn pre acel boiariu moldovean, numele lui, Ghiorghiță Ştefan-vodă. Iar Vasilie-vodă, prinzând de véste mai timpuriu, au fost ieşit de acolo cu toată casa lui, de au fugit la ginere-său, Temuş sân Hmelenschi, hatmanul căzăcesc. Şi în grab s-au întors iar înapoi împreună cu gineri-său Temuş şi cu mulțime de cazaci. Şi au avut război mare cu Ghiorghie Ştefan-vodă şi cu ungurii la sat la Popricani. Şi aşa fu izbânda cazacilor, întorcându-se fieştecare la țara sa biruit.

Iar Vasilie-vodă nu s-au contenit la scaunul lui, ci au grăbit de au venit asupra lui Matei-vodă cu ginere-său Temuş cu cazaci, cu moldovéni. Deci Matei-vodă, prinzând véste, trimis-au pre Diicul vel-spătarul cu o seamă de oşti călări. Şi le-au ieşit în tâmpinare la Focşani şi le-au stătut oarece împotrivă. Ci nu putură, că nu avea arme de foc. Ci i-au spart cazacii şi i-au răşchirat foarte rău. Apoi înțelegând Matei-vodă, au mai trimis o seamă de oaste cu foc, haiduci călări, pedestri, siiméni şi țăcăluşă. Şi să loviră la Şoplea în Teleajăn. Şi nici

aceştea nu le-au putut sta împotrivă. Iar Matei-vodă, deaca înțelése aşa, foarte să îngrijă tare şi rugă pre Dumnezeu. Şi încălecă cu toată curtea lui den Târgovişte, duminecă, mai 15 deni, 7161. Iar când au fost marți, mai 17 deni, tăbărâtu-s-au la sat la Finta, pre apa Ialomiții, tocmindu-şi tabăra, făcând şi şanțuri, aşăzându-i cineşi în rândul său, învățând pre toți: „Feții mici voinici vitéji, rugați pre Dumnezeu, şi vă îmbărbătați, ca să stați toți gata de război. Că iată, vrăjmaşul nostru, Vasilie-vodă soséşte acum. Să nu carécumva să fie vreunul cu gândul îndoit, ci cu credință şi cu bărbăție, cu arme goale şi să le stați împotrivă, precum ați fost şi mai nainte. Să nu carécumva numele vostru cel bun să să surpe jos, că nu ne va fi de nici un folos."

Deci aşa învățându-i, sosi şi Vasilie-vodă în vrémea prânzului, cu ginere-său Temuş, cu mulțime de cazaci şi de moldovéni, ca la 20.000. Iar Matei-vodă era numai cu curténii lui, ca la 7.000. Şi aşa să loviră iute unii cu alții, cât să sperie Matei-vodă că-l va birui. Şi încă fugiră o seamă de oştile lui, trecând Ialomița făr' de vad. Iar Matei-vodă tot alerga în toate părțile, îndemnând pre boiarii lui şi pre voinici, câți rămăsése, ca să stea de război, să nu-şi dea mijlocul, că încă Dumnezeu tot iaste cu noi ajutor. Căci eu cunosc pre ei slabi şi împuținându-se puterea lor, nădăjduiescu-mă lui Dumnezeu că vom să-i biruim acum curând şi să să întoarcă ruşinați din țara noastră.

Deci aşa, pentru cuvintele lui céle dulci şi bune, foarte să îmbărbătară şi da război tare, bătându-se toată ziua în puşci şi în tunuri, în săgeți, în sabie, față cu față. Mai vârtos boiarii cei mari şi al doilea cu coconii lor, cu slugile lor, tot cu săbiile goale intra într-înşii de-i gonea şi-i răspândea în toate părțile. Atuncea şi Matei-vodă cu toți împreună năvăli asupra vrăjmaşilor foarte tare, cât îl şi răniră cu un glonț la piciorul stâng, den josul genunchiului.

Iar când fu în deseară, făcu Dumnezeu o minune mare, că trimise lui Matei-vodă un nor ploios, care să ivi dăspre austru, fiind ceriul prea seninat. Şi venea asupra taberilor prea iute, cu un vânt foarte viforos. Şi aşa trecu preste tabăra lui Matei-vodă. Iar când sosi la tabără lui Vasilievodă, acolo-şi năpusti toată apa, ca cum ar cură un râu prea iute. Şi picăturile era groase şi vârtoase ca o piatră. Unde-i loviia, ticăloşii îndată cădea dupre cai jos. Şi să făcu în tabăra lor apă multă, ca o baltă tinoasă.

Şi aşa fiind, îndată să năpusti toată tabăra lui Mateivodă şi intrară pren mijlocul lor făr' de nici o frică, tăindu-i foarte rău. Prinseră şi vii mulți. Iar Vasilie-vodă cu Temuş şi cu puțini călări de-abia au scăpat numai cu trupul, trecând la Moldova pre la Galați. Însă noroc au avut, căci au înnoptat. Iar Matei-vodă s-au învârtejit la Târgovişte a doao zi, miercuri, mai 18 deni, cu toată tabăra lui, cu mare izbândă şi voinicii lui cu multă dobândă, dând toți laudă lui Dumnezeu pentru mila şi binele ce le-au făcut, de i-au izbăvit din mâinile vrăjmaşilor. Strâns-au trupuri căzute în război, căzute 3.000, de au făcut o movilă mare la Finta. Înfipt-au acolo şi o cruce mare. Făcut-au şi altă movilă din jos de Târgovişte, lângă drumul cel mare.

Gheorghie Ştefan-vodă fiind pribeag aici, căzut-au la Matei-vodă cu multă rugăciune de i-au dat oaste ajutor, şi craiul Racoți aşijderea, de s-au dus asupra lui Vasilie-vodă. Având amândoi războiu la Selca, izbândit-au Ghiorghievodă. Iar Vasilie-vodă au fugit în Țara Căzăcească, la ginere-său

Temuş, fiind acolo şi hanul cu oştile tătărăşti. Iar Ştefan-vodă cu moldovénii, cu munténii, cu ungurii, cu léşii, au încongiurat cetatea Suciavei, că acolo era doamna lui Vasilie-vodă închisă cu fie-său Ştefăniță şi cu toată avuția lor, având doamna ajutor pre gineri-său Temuş cu 8.000 de cazaci. Deci fiind ei îngropați într-un şanț supt cetate, în toate zilele ieşiia Temuş cu cazacii şi-i gonea foarte rău pe cei din afar, până se umplură luni trei. Iar când fu într-o zi, şezând Temuş supt cortul lui, tocmiră nemți ăiî un tun şi-l sloboziră asupra lui. Şi aşa lovi o ladă de lemn ce erea lângă dânsul, şi rupându-să o bucată de ladă au lovit pe Temuş peste un picior şi umflându-se piciorul, în grab au murit. Iar cazacii numaidecât rădicară alt hatman şi făcură pace cu Gheorghe Ştefan-voievod şi-i închinară cetatea.

Iar Vailie-vodă au fost căzut la hanul cu multe rugăciuni şi cu daruri scumpe, de i-au dat ajutor 20.000 de tătari. Şi au purces cu dânşii ca să scoață pre doamnă-sa şi pre fiesău din Suciavă. Iar când ajunseră la Prut, sosi veste rea şi amară, cum au pierit gineri-său Temuş, şi s-au închinat cetatea, şi au prins pre doamnă-sa şi pre fie-său şi i-au luat toată avuțiia. Atuncea deaca înțelese Vasilie-vodă, cu mare întristăciune să întoarse iar înapoi. Sosind la hanul, fu Vasilie-voievod prins şi băgat în obezi. Trimițându-l la Poartă, fu închis la Idicula.

Deci cazacii tocmiră trupul lui Temuş într-un sicriu şi să duseră cu dânsul în țara lor. Atuncea doamna plângea mult, intrând în inima ei spaimă şi groază mare. Iar Ştefanvodă singur intră în cetate, de au prins pre doamna şi pre fie-său şi i-au luat toată avuțiia. Şi s-au învârtejit la scaunul lui la Iaşi cu mare izbândă. Şi ş-au plecat capul la Poartă, de ş-au tocmit lucrul. Şi i-au adus steag de domnie.

Iar Matei-vodă, fiind rănit de războiul căzăcesc, zăcea în patul lui şi nu putea să să răpaose şi să-şi caute leacul ranei sale de necazul slujitorilor lui, mai vârtos dorobanții şi seiménii şi alte céte. Că Matei-vodă foarte-i îngrăşase, strângând pre toți dintr-alte țări streine, săraci foarte. Iar Matei-vodă le făcuse milă mare. Că avea la casele lor pace, ca să-l caute la vreme de nevoie, cum să cade slugilor celor drépte.

Iar ei toți să îndrăciră de să nebuniră şi începură a nu-l băgarea în seamă nicicât, ci-şi bătea joc de dânsul şi în toate zilele zbiera în curtea lui. Şi lua tunurile dă le scotea afară la câmp. Şi intra în case unde zăcea, dă-l pedepsea. Şi să lăuda că ei au bătut războiul cazacilor, cerşindu-i să le dea câte 3 lefi; iar de nu, vor sparge cămara şi singuri îşi vor lua. În multe chipuri îl pedepsea, zicându-i să-şi lase de acum scaunul şi să să facă călugăr. Şi zicea că au îmbătrânit şi ş-au ieşit din fire. Şi aşa fiind turbați, când fu într-o zi, să strânseră toți în curtea domnească ca să ucigă pre 2 boiari ai lui Matei-vodă, anume Ghinea Țucala i Radul Vărzariul vel-armaş, aruncându-le prihană cum că ei sfătuiesc pre domn ca să nu le dea lefi. Şi aşa fiind ei turbați, ca nişte porci făr' de nici o ruşine, să suiră sus, în casele domneşti şi déderă năvală unde zăcea domnul lor, căutând pre aceşti boiari supt căpătâiul lui, supt paturi, prin poduri, prin cămări, prin lade, până-i găsiră. Şi aşa, denaintea lui, i-au luat, cât se cutremura locul de groaza lor, dăzbrăcându-i dă haine, bătându-i nemilostiv, pân-i-au scos afară la câmp, şi acolo i-au omorât,

înaintea tuturor oştilor. Într-acéia turburare a lor, întâmplându-se lui Socol vel-clucerul Cornățeanul a fi bolnav, zăcând la gazda lui, ca nişte hoți şi pre el l-au ucis. Şi le-au jefuit casele, luându-le tot ce au avut.

Iar când au fost la august, murit-au şi doamna Elena. Şi cu mare cinste fu îngropată în bisérica domnească, în Târgovişte.

După ce au dat Dumnezeu de s-au vindecat Matei-vodă la picior, ieşit-au în preumblare către Argeşi, şi învârtejindu-se de acolo, iar dorobanții şi seiménii i-au închis porțile şi i-au ieşit înainte, la şanțul cel mare, cu toate tunurile, oprind pre domnul lor ca să nu mai intre în cetate, zicând că de acum înainte nu le mai trebuie să le mai fie lor domn, ci, sau să iasă din țară, sau să să călugărească. Deci aşa au şăzut, cu toți boiarii lui, obidit, din josul oraşului, 3 zile. Şi nici pâine nu lăsa să-i aducă, să mănânce din averea lui şi din toată cinstea domniei lui. Deci într-alt chip n-au avut cum mai face, ci le-au făgăduit să le dea bani din dăstul. Atuncea de-abiia l-au lăsat de au intrat în târg, la scaunul lui. Iar ei nu să mai aşăzară, ci ca nişte lupi flămânzi, şi ziua, şi noaptea zbiera şi umbla pre la casele boiarilor, ca nişte calici, de-i pedepsea şi le cerea de băutură. Nimenilea nu le putea sta împotrivă. Că umbla toți béți, zăcând prin pimnițe cu muieri, cu copii cu tot. Lăsară hrana lor cea bună şi să apucară de tâlhărie. O, câtă obidă era lui Matei-vodă! Unde ştiia cât bine le-au făcut, şi acum îşi bat joc de el. Şi chemă pre toți credincioşii lui boiari şi slugi şi le zicea: „O, dragii miei, ştiți cât munciiu de ținuiu țara, şi mă nevoiiu de o strânşu la moşiile lor, şi o păziiu de nu o călcă nici o limbă. Şi în zilele mele crescură, şi să însurară, şi făcură copii şi să îmbogățiră toți. Mai vârtos zic de acest neam dorobănțesc, fiind ei tot dintr-acest pământ al Țării Rumâneşti şi neavând ei nici o nevoie de la mine sau de la alții. Iar diavolul cel nepohtitor de binele omenesc iată cum intră în ei, de i-au nebunit şi nu ştiu ce fac. Că s-au însoțit cu sârbii siiméni, de ş-au măritat fetele şi surorile dupre ei. Şi nu poate nimenea să-i contenească. De acum înainte, dragii miei, să ştiți cu adevărat că pentru faptele lor, vor să vie mari răutăți asupra aceştii sărace de țară. Şi va să cază la mare nevoie. Şi vor să pătimească şi cei buni pentru cei răi. Că întâi eu nu pociu răbda turburarea lor care fac asupra mea şi asupra țării. Ci gândesc, de voi avea zile, să aduc în primăvară 30.000 de tătari şi pre craiu cu ungurii, să-i lovească fără véste de toate părțile şi să să puie supt sabie toți cei mai mari, să piiară ca nişte tâlhari, să-mi izbândesc spre dânşii, pentru mult bine ce le-am făcut".

Şi aşa, cu necaz mare, au petrecut Matei-vodă din zi în zi. Deci fiind slab şi ajungându-l adâncile bătrânéțe, puține zile s-au războlit. Şi când au fost april 9 deni, 7162, duminecă dimineața, au răposat Matei-vodă în casele domneşti, în Târgovişte. Şi au domnit Matei-vodă ani 21, fără luni 5 şi zile 11.

Iată după pristăvirea răposatului Matei-vodă, boiarii țării împreună cu părintele Ignatie mitropolitul, aciişi trimiseră de să strânse toată curtea şi toți slujitorii. Şi făcură cu toți dimpreună mare sfat. Şi cu voia tuturor aléseră din mijlocul lor ca să le fie domn Costandin-voievod, sân Şărban Basarabvoievod, că-l ştiia că iaste de neam mare, domnesc şi iaste om bun, şi înțelept şi blând. Şi toți să bucurară şi să veseliră.

Şi îndată scoaseră şi trupul lui Matei-vodă din casele domneşti şi-l puseră în mijlocul curții, fiind şi sfântul Macarie, patriiarhul de la Antiohiia, cu mitropolitul Ignatie, cu mulți arhierei şi călugări, popi. Făcutu-i-au pogrebaniia cumsăcade, rădicându-l cu mare cinste, pân' l-au băgat în groapă, în bisérica domnească, în Târgovişte. Dumnezeu să-l pomenească.

Iar Costandin-vodă, împreună cu toți boiarii lui începură a căuta de rândul țării şi de aşăzământul domniei. Şi îndată trimiseră de olac de déderă véste împăratului, sultan Mehmet, şi veziriului Derviş-paşa şi tuturor priiatenilor, câți avea, pentru întâmplarea ce scrie mai sus. Şi tuturor le-au părut bine. Şi degrab aléseră pre o seamă de boiari, şi roşii şi popi, de i-au trimis la Poartă, făcând mare rugăciune la toți ca să le hărăzească pre Costandin-vodă, să le fie domn. Şi numaidecât le-au făcut pre voie, precum l-au pohtit şi țara. Şi-i déderă steag de domnie noao, trimițându-l cu terzi Mustafa aga Tahalgiul împreună cu boiarii.

Iar Costandin-vodă, înțelegând de aceasta, pogorât-au la Bucureşti. Iar când au fost joi, iunie 1 deni, 7162, ieşit-au Costandin-vodă, cu toți boiarii, cu toate oştile înaintea steagului, la podul Plumbuitei şi acolo să împreună cu aga turcul şi cu boiarii. Şi cu mare cinste intrară în scaun în Bucureşti. Şi preste puținea vréme gătit-au Costandin-vodă haraciul şi poclonul de domnie. Şi l-au trimis la împăratul cu aga turcul şi cu mulți boiari. Şi aşa ş-au aşăzat domniia cu bună pace, dăspre turci, şi dăspre hanul şi dăspre Racoți Gheorghie, craiul Ardealului, şi dăspre Ştefan-vodă al Moldovei. Şi cu toată vecinătatea s-au aşezat. Şi au început a face milă mare țării, iertându-le toate năpăştile. Şi au plătit pre slujitori cu un haraci deplin. Şi au iertat țara de bir 3 luni. Şi au iertat dorobanților şi călăraşilor dijma şi oieritul. Şi au îmbrăcat pre toți cu postav bun, şi pre căpitanii lor cu frânghii, cu coftirii, cu atlaze. Lefi încă le da din dăstul. La masă cu dânsul de-a pururea şădea cu dânsul şi-i dăruia. Judecăți drépte făcea, şi milă din dăstul. Pre nimenea nu obiduia, ci cu blândéțe şi cu cuvinte dulci pre toți îi mângâia. Şi gândi să facă mult bine țării. Şi să bucura toți şi moşnéni, şi streini, mulțumind lui Dumnezeu că le-au hărăzit domn bun şi înțelept, şi milostiv.

Făcut-au Costandin-vodă şi o mănăstire mare, care iaste în vârful unii movile din Bucureşti, unde iaste hramul sfetăii Costandin-țar şi muma lui, Elena. Ispravnic au fost Radul logofătul Dudescul şi Gheorghie Şufariul din Târgovişte.

Şi doamna lui Bălaşa au făcut o mănăstire ce să cheamă Jitiianul, den sus de Craiova, lângă Jiiu. Făcut-au doamna Bălaşa şi un sicriu mare de argint poleit foarte iscusit, în carele au pus sfântul trup al sfântului Grigorie Decapolit, de la mănăstirea Bistrița. Şi alte multe bunătăți şi odoară scumpe au făcut şi le-au împărțit pre la Sfetagora şi prin alte părți.

Tocmitu-s-au țara foarte bine şi s-au împăcat cu toată vecinătatea, făcându-şi frăție şi legătură cu Racoți şi Gheorghie şi cu Ştefan-vodă al Moldovei. Şi au vecinit bine şi frumos.

Gândit-au Costandin-vodă să facă şi alt bine Țării Rumâneşti, ca să-i mulțămească şi să-l pomenească. Care bine neamului rumânesc, vrăjmaşul diavolul n-au lăsat să-l umple. Ci, pentru bine, mult rău i-au dat. Ca şi

israiliténii jidovi cu domnul nostru Isus Hristos, când i-au scos din robie, din mâna lui Faraon şi i-au hrănit în pustie, cu mană din cer şi le-au dăruit ţări întregi; iar apoi, în loc de mulţumită, ei-l uciseră şi-l adăpară cu oţet şi-l batjocoriră în tot chipul. Aşa şi neamul rumânesc, mai ales dorobanţii. Că au chemat Costandin-vodă, pre toţi căpitanii de dorobanţi şi iuzbaşii şi ciauşii vătaşi şi cetaşii, de s-au sfătuit cu dânşii zicându-le: „Feţii miei, tuturor am făcut ce s-au căzut, şi roşiilor, şi tuturor cetelor şi voao. Încă una mai trebuiaşte să facem. Să scoatem din mijlocul nostru pre siiménii sârbi, că nu iaste ţării de nici un folos. Răposatul Matei-vodă i-au strâns pentru vrăjmaşul Vasilie-vodă. Iar eu acum, au dat Dumnezeu de n-am nici un vrăjmaş şi m-am împăcat cu toate ţările, ca să putem face bine şi ţăranilor, că sunt săraci şi împresuraţi de bir şi de năpăşti. Iar când vom avea vreun păs de undeva, ne vom apăra cum va fi voia lui Dumnezeu. Şi mai bine voi da acele lefi siimeneşti voao şi feciorilor voştri.”

Deci ei cu un cuvânt fură bucuroşi şi ziseră toţi: „Aşa să fie!”

Şi într-acéiaşi zi au făcut Costandin-vodă masă mare de i-au ospătat şi i-au dăruit cu coftirii, şi cu atlaze şi cu postave bune. Iar când au fost a doao zi, sâmbătă, fevruar 17 deni, 7163, fiind acest neam dorobănţesc încuscraţi cu siiménii şi sângeraţi şi covăsiţi de diavolul încă din zilele lui Matei-vodă, făr’ de nici o chibzuială, de dimineaţă, împreună cu siiménii, să sculară turburaţi, şi fără véste începură a sudui pre domnu-său, Costandin-vodă. Şi făr’ nici o milostivire abătură în neamul rumânesc, în boiari, de-i ucidea ca pe nişte dobitoace, prepuindu-le că sunt hicléni şi ei au sfătuit pre Costandin-vodă, să scoată pre siiméni. Şi ei, ticăloşii, nimica de acéia n-au ştiut. Ci cu voia lor s-au sfătuit Costandin-voievod, şi iar ei au stricat. Numai ei, ca nişte oameni răi şi făr’ de Dumnezeu, i-au ucis, nefiind nimica vinovaţi.

Pre care-i uciseră, aceştea sunt anume: Ghiorma velban, i Drăghici sân Papei vistierul ot Greci, i Gheorghe Carida vistierul, i Papa sân Predii vornicul Brâncoveanul, i Cârstea sân Socol clucerul Cornăţeanul, i Udrea slugerul Doicescul, i Preda Beca ot Maia, i Sava Şufariul Cuştireanul, i Dumitraşco Frejureanul, i Dumitru comisul sân Mitrii pitarul ot Stăneşti, i Mihai ciohodariul, i Gâdea căpitanul, i Băncilă căpitanul, i Ivan căpitanul, i Iancul căpitanul ot Călimăneşti. Iar alţi boiari, câţi au scăpat prinzând de véste, au fugit care încătro au putut: unii preste Dunăre, alţii au trecut muntele, alţii au trecut în Moldova.

Iar dorobanţii şi siiménii fiind covârşiţi de nebunie, şi plini de diavolul, nicicât nu să curmară, ci, în loc de căinţă, mai vârtos sporea spre fapte réle. Că întâi uciseră pre aceşti săraci de boiari. A doao, batjocoriră pre domnul lor, suduindu-l în tot chipul şi-i da cu lémne la ochi şi-l purta val, cum era mai rău. Nu avea putére din domniia lui cât ar fi o cirtă. Numai ce căuta cu ochii ca un dobitoc, şi la unii, şi la alţii. Ei singuri intra în cămară de-şi lua lefi. Când venea niscare soli de undeva, ei să punea în poartă de-i oprea, şi de frica lor, întâi îşi da soliia la dânşii. Şi alte batjocuri făcea domnu-său.

A treia, călcară şi sfintele bisérici ale lui Dumnezeu, încă, slujind preoţii sfânta liturghie. Iar ei intrară în bisérici de-i scotea de păr afară şi-i dezbrăca de veşminte. Şi au jefuit sfintele bisérici şi préstoalele. Şi lua potirile de au

vărsat jos sfântul sânge şi trup al domnului nostru Isus Hristos. Şi sfintele moaşte le călca cu picioarele şi zicea că sunt farmece. Tot ce au aflat în biserici au luat. Numai pietrile goale au lăsat. Sfintele veşminte făcutu-le-au muierilor şi fetelor chinteşă. Şi vindea cărţile bisericii la târg. Vândut-au şi un potiriu drept bani 30, cum au vândut şi Iuda pre Hristos. Făcut-au Dumnezeu o ciudă mare, că au băgat unii o icoană în foc, chipul domnului Hristos, ca să scoaţă poleiala, iar casa s-au aprins, de au ars cu totul ce au fost într-însa până în pământ; de-abiia au scăpat ei.

A patra, au dat jaf caselor boiereşti, şi neguţătorilor şi tuturor câţi ştiia ei că să biruiesc şi au bucate. Şi au jăhuit toată ţara, din cap până în cap, şi cruciş, şi curmeziş. Mai pre scurt să zicem, vecin pre vecin, fin pre naş, slugă pre stăpân.

O mare ciudă, multe răutăţi au făcut diavolul neamului rumânesc încă din ceputul lumii, de la moşul nostru Adam. Iar domnul nostru Isus Hristos nu s-au îndurat de făptura sfinţii-sale, adecă neamul omenesc, ci, ca un miloserd, s-au pogorât din cer pre pământ de s-au întrupat şi s-au răstignit şi a treia zi au învis, lăsându-ne noao învăţătură folositoare sufletului şi trupului. Întâi liubovul, să iubim unul pre altul, că liubovul iaste tuturor bunătăţilor rădăcină -zicând singur Dumnezeu: „Cine va avea dragoste cu vecinul său, acela va lăcui în mine şi eu întru el". Deci şi acest neam omenesc, până au fost dragostea în mijlocul lor, Dumnezeu au fost cu dânşii, că nu i-au călcat alte limbi streine; şi au făcut multe vitejii şi au trăit în pace bună. Iar acum iată cum îi prelăsti diavolul aşa lesne şi-şi făcu lăcaş în inimile lor. Den case bune şi den lăcaşuri multe şi bune, den bucate şi din mila domnilor şi a boiarilor, să făcură tâlhari. Şi ei singuri, cu minte lor îşi surpară viaţa şi-şi puseră casele.

Văzând înţelepciunea lui Dumnezeu atâta nebunie ce făcură oamenii aceştea casei lui, adecă sfintei bisérici şi domnului lor şi şi vecinilor lor; şi sângele cel nevinovat striga la cer, ca să le facă judecată, cunoscut-au că s-au îngroşat inimile lor şi s-au împăinjinat ochii lor, ca văzând să nu vază şi spuindu-le să nu înţeleagă, că păcatul prea s-au înmulţit, şi s-au asemănat călcătorilor de lége, trimis-au Dumnezeu asupra lor cazną, adică judecată, ca şi odinioară eghipténilor.

Întâi, fiind la Ţarigrad împărat sultanul Mehmet, sfat au făcut pentru atâta nebunie ce au făcut aceşti oameni în Ţara Muntenească, socotind că astăzi va fi aici, mâine va fi la ei. Şi aciiaşi au poruncit la Racoţi Gheorghie, craiul Ardealului şi la Ştefan-vodă al Moldovei, de au venit cu unguri şi cu moldoveni în Ţara Rumânească. Şi au avut războiu mare la Şoplea, în Teleajen, cu dorobanţii, şi cu siiménii şi cu alte céte. Prinzând şi Costandin-vodă véste, fugit-au din mijlocul lor la Dunăre, împreunându-se cu Siiauş-paşa în vadul Dârstorului, la Strâmba.

Iar ei, încă nu le ajunse că ce nebunii făcuse, ci mai adaoseră. Aflară pre unul asémene lor, anume Hrizea sân Dumitraşco ot Bogdănei, ot sud Ialomiţa, nebun ticălosul şi făr' de minte, de-l făcură să le fie domn din mijlocul mărăcinilor. Pre acest Hrize foarte îl iubea Costandin-vodă, şi de tainą crediincios făcutul-au boiarin, spătar mare preste toate oştile lui. Iar el să asemănă Iudei, care era lui Dumnezeu mai credincios dentâi şi întingea într-o

solniță cu dânsul, apoi îl vându jidovilor. Aşa şi Hrizea, să arătă întâi domnu-său credincios, iar în tainâ umbla tot mozavirindu-l şi îndemnând gloatele ca să-l ucigă, şi să şază în locul lui. O, ticăloşii şi nebunii! cum umblară toți rătăciți.

Când fu la iunie 17 dni, leatul 7163, sâmbătă, să loviră toți la Şoplea în Teleajen, şi cât clipeala fură biruiți de unguri. Căci Dumnezeu nu mai era cu ei într-ajutor. Ci umbla ca nişte oi făr' de păstor şi de toți huliți şi goniți. Foarte mulți din dorobanți şi din siiméni au căzut jos. Zăcea trupurile lor grămadă, unul peste altul, câte 50, câte 100, la alte locuri şi mai mulți. Câți scăpară să răşchirară, unii în munte, alții preste Dunăre. Prin toate găurile să ascunseră. Şi de frică mare, ştiindu-şi vina, şi de umbra lor se spăimânta. Şi-şi lepăda hainele lor cele dărăbănțeşti şi să îmbrăca în fărfenețe caliceşti; şi să jura că n-au fost dorobanți.

De sâmbătă, fevruar 17 dni, începu diavolul a împărăți, şi iar de sâmbătă, iulie 17 dni, începu a slăbi. Precum iaste scris, că nu iaste care să stea împotriva lui Dumnezeu.

După acéia, sultan Mehmet-împăratul iar au dat domniia lui Costandin-vodă. Şi s-au învârtejit de la Dunăre cu mare cinste la scaunul lui, împreunându-se cu Racoți Gheorghie-craiul şi cu Ştefan-vodă la podul Prahovei; lângă Gherghiță. Şi au şăzut la podul Dridovului 3 zile, de s-au ospătat câteşi 3 domnii, făcând frăție şi legătură cu jurământ, învârtejiindu-se fieştecare în țara sa.

Iar Costandin-vodă au mers la Târgovişte. Şi iar au arătat milă mare asupra tuturor creştinilor şi celor greşiți. Şi i-au iertat de toate vinele lor, numai să să aşeze şi să-şi meargă cineşi la moşiia sa, să-şi dea birul împăratului.

Iar ei, ca nişte îndrăciți, nu să mai aşază, ci umbla tot turburați. Şi să strânse care de unde era: o dată la Bucureşti, altă dată la Brăila, ca să vie cu armă asupra domnu-său. Iar Costandin-vodă, prinzând véste, trimise ale sale oşti credincioase, şi-i loviră de toate părțile. Pre unii îi omoria, pre alții vii îi prindea. Pățiră ca vai de ei, şi încă tot nu să mai aşază. Ci care dupre unde era, tot să lăuda şi zicea că va veni şi altă vreme, ca să-şi poată izbândi. Fu şi Hrizea spătarul prins la Brăila, şi-l aduseră la mâna lui Costandin-vodă. Pohtindu-l craiul, datu-i-l-au, cu jupâneasă, cu coconi cu tot. Şi aşa pohtise şi el. Datu-i-s-au gazdă bună în Beligrad, şi i-au făcut obroc bun, ca să-i prisosească de toate. Şi avea cinste şi socotință den dăstul.

După acéstea toate, Racoți Gheorghe-craiul nu şăzu mălcom să-şi ție crăiia şi țara, ci să sculă cu grele oşti ungureşti asupra lui Cazimir, craiul leşesc, să-l scoață din scaunu-şi şi să şază el crai. Venitu-i-au şi craiu sfețesc cu 20.000 de oaste; trimisu-i-au şi Hmelenschi, hatmanul căzăcesc, ajutor 15.000 de cazaci; şi Ştefan-vodă 2.000. Iar Cazimir, craiul leşesc, şi cu toți domnii, prinzând de véste, numaidecât trimiseră cărți la hanul tătărăsc, curând să vie ajutoriu. Şi Costandin-vodă avea 2.000 de oaste. Şi îndată să ridică însuşi hanul cu mulțime de tătari şi intră în Țara Leşască. Fu Racoți părăsit şi de sfeți, şi de cazaci, şi de moldovéni, şi de munténi. Atuncea leşii şi tătarii aflară vréme şi ocoliră tabăra ungurească. De-abiia scăpă Racoți cu puțini

oameni în țara lui. Iar tabăra lui să prăpădi de tătari, care de sabie, care viu, de la mare pân' la mic, pân' la 30.000 de suflete. Atunce prinseră şi pre ghineraleşul lor, Chim Ianoş, şi pre Corne Gaşpar, şi pre Beldea Pal, şi pre mulți domni den Ardeal.

Iar Hrizea spătarul, pre vreme ce era Racoți în Țara Leşască, s-au ridicat cu 500 de siiméni, carii era rumâni de neamul dorobănțesc strânşi de Racoți şi lăsați de pază scaunului, şi războiniceşte au ieşit cu toții de acolo, trecând muntele aicea în țară pre la mănăstirea ot Bistriță.

Iar Costandin-vodă prinzând véste, trimis-au pre Preda dvornicul Brâncoveanul, şi pre Radul stolnicul Fărcăşanul şi Ivaşco Cepariul, cu oşti gréle. Şi făcură război mare la Târgul Bengăi şi fură biruiți siiménii. Câți n-au pierit de sabie, prinsu-i-au vii. Şi prinseră şi pre Hrizea spătariul viu. Închinându-se boiarii la domnu-său cu slujbă curată, priimindu-i cu cinste, dăruitu-i-au foarte bine. Iar prea Hrizea l-au spânzurat la roată cu toate soțiile sale.

Luară-şi şi ei plată după faptă. Şi făcură o movilă mare la Târgul Bengăi, în silişstea Cincului.

Iar dorobanții şi siiménii nu să mai aşăzară, ci văzând slăbiciunea Ardealului şi neputința lui Costandin-vodă, fiind îndemnați de diavolul, să sfătuiră că cu alt nimica nu vor putea surpa pre Costandin-vodă, numai cu putérea turcilor. Şi mérseră preste Dunăre de să închinară lor şi-l pârâră că iaste hain împărăției şi iaste totuna cu Racoți şi cu Ştefan-vodă. Pârâră pre domnul lor la păgâni, carii niciodată nu pohtesc binele creştinilor. Iuda pâria pre domnul nostru Isus Hristos la păgânii ovrei, cum că el să laudă că iaste fiiul lui Dumnezeu, iar dorobanții pâria pre domnu-său la păgânii turci. Iuda vându pe Hristos în 30 de talanți, iar ei se vândură robi turcilor în toată viața lor. Ovreii déderă acel chelcig pre un sat a fi de îngropare streinilor, iar ei singuri să déderă mâncare câinilor. Iuda să déde singur spânzurării, iar ei singuri să déderă înecării, că s-au înecat cu totul. O nebunie nespusă, cum că ei singuri strică țara! Că nu s-au suferit cu case bune, cu bucate multe, cu pace, cu cinste de la domnul lor, cu slavă de la toți. Nemeri pre Caiiafa tocma în pântece şi muri. Deci tâlhariul şi vinovatul nu să poate ascunde nicăirea, ci vădindu-se păcatul, plată ia den vina lui. Aşa şi ei, au umblat cât au umblat gonind pre dracul, pân' l-a şi aflat, cu spânzurare, cu înțepare, cu tot feliul de morți. Carele încătro să ducea, Dumnezeu nu-l mai sporea, ci acolo să prăpădea. Pren toate țările zăcea oasele lor, ca unor călcători de jurământ şi de toate poruncile lui Dumnezeu. Ci de ei n-ar fi atâta minune mare, că pentru nebuniile lor au căzut nevoie mare asupra aceştii sărace de țară, precum să va înțălége aici mai nainte. Că deaca au văzut păgânii una ca aceasta, cum iaste pizmă şi împărecheare întru rumâni, socotiră că iaste vrémea să intre întru ei, ca nişte lupi într-o turmă de oi, să-i răsipească şi să-i slăbească din rădăcină. Nu doar că au avut turcii pizmă pre domn, ci mai vârtos pre ei ca să le taie rădăcina, să nu mai fie, ci să umble călcând şi mâncând țara şi luând toată agoniseala ei, ca o grădină făr' de grădinariu. Ci iată că le-au fost în voie. Ci, adevărat, nu iaste vina lor, ci a rumânilor, că ei singuri i-au pohtit şi i-au şi

dobândit, dupre cum zice Dumnezeu: „Cine ce va căuta, va găsi”. Găsit-au dar rumânii foarte bine!

Când au fost la ghenar 5 dni, 7166, trimis-au împăratul, sultan Mehmet şi vezirazemul Chiupriuliul Mehmet-paşa de au mazilit pre Costandin-vodă şi au trimis pre alt domn, ce-i zicea Mihnea, încă cu oşti turceşti, cu 30.000. Iar Costandin-vodă, deaca prinse de véste, au trecut muntele la Ardeal cu toată casa lui întreagă şi cu toți boiarii țării. Şi au domnit Costandin-vodă 4 ani făr’ 3 luni, leatul 7166.

Iar când au fost la fevruar 17 dni, intrat-au Mihnea aici în țară cu turcii şi cu tătarii, de au robit mulțime de oameni şi au prădat țara povățuindu-i dorobanții şi siiménii pe unde nu ştiia turcii şi tătarii şi pre unde niciodată răutățile n-au umblat. Iar ei, ca nişte draci, îi ducea de robiia şi prăda. O, mare ciudă, că nu s-au auzit din veac ca cineva să-şi voiască rău neamului său. Iar ei singuri îşi da muierile lor, şi copii lor şi rudele lor robi în mâinile turcilor.

Mihnea acesta au fost de neamul lui grec cămătar. Tat-său l-au chemat Iane Surdul, iar pre dânsul l-au chemat din botez Franți. Deci izvodindu-se de mic a urma lui Izmail, feciorul Agarii, fugit-au de la părinții lui de s-au dus la Țarigrad şi s-au curtenit la Kinan-paşa, zicând că iaste fecior Radului-vodă, nepot Mihnii-vodă. Primitu-l-au pentru acest nume şi-l ținea lângă el foarte bine. Şi aşa au petrecut viața lui la turci, ca la 40 de ani. Şi foarte să arăta credincios turcilor. Şi ca de la inima lor l-au ales şi l-au făcut domn Țării Româneşti, înşălându-i că să va turci şi el. Şi gura făgăduia lor acéstea, iar den inimă gândea, deaca va apuca domniia, să să scoale cu armă asupra turcilor, să-i bată şi să fie el împărat.

Deci cum s-au aşezat aici, în scaun, în Bucureşti, trimis-au la boiari preste munte cărți cu jurământ. Şi au venit toți cu jupâne cu tot de s-au închinat lui. Aşijderea şi toată țara. Şi să bucura toți de dânsul şi le părea bine, gândind că iaste credincios turcilor şi el va purta grija țării şi o va aşază ca să-şi dea haraciul şi să trăiască cu pace.

Iar el, fiind în gândul cel dintâi, nu să apucă de aşăzământ al țării, ci îndată începu a-şi face steaguri multe, şi tunuri, şi ierbării multe, şi palangă împrejurul mănăstirii Radului-vodă. Şi să strânseră tot neamul dorăbănțesc, de-i tocmea şi-i aşază cineşi la steagul lui şi la ceată-şi. Şi începură ei toți a-l lăuda zicând că domn ca acesta n-au mai venit în Țara Rumânească, înțelept şi vrednic şi iaste ca un sfânt.

Mazilit-au pe Gheorghie Ştefan-vodă den Țara Moldovei şi au pus pre Gheorghie Ghica-vodă să fie domn în locul lui. Iar Ştefan-vodă au trecut în Țara Ungurească cu toată casa lui întreagă. Şi nu după multă vréme s-au învârtejit Ştefan-vodă iar apoi cu ungurii şi cu lefegii, ca să scoată pre Ghica-vodă din scaun şi să fie el domn. Iar Ghica-vodă deaca au prins dă véste, au strâns toate oştile câte s-au împrilejit şi lefegii, trimițând cu dânşii pre fiu-său, Gligoraşco-vodă, de i-au ieşit înainte la Târgul Frumos şi l-au lovit la Strungă, de au făcut război foarte tare. Şi cu voia lui Dumnezeu fost-au izbânda lui Gligoraşco-vodă. Şi au căzut mulți den unguri, făcându-se o movilă mare de trupurile lor la Strungă. Iar Ştefan-vodă de-abiia au scăpat în Țara Ungurească cu puținei oameni.

După aceasta poruncit-au împăratul vezirazimului Chiupriuliul de au purces cu oşti gréle asupra lui Racoți în Ardeal. Şi au poruncit şi hanului de au mers cu mulțime de tătari şi Ghica-vodă cu moldovénii şi cu munténii, ca să treacă toți la Ardeal împreună. Atuncea Mihnea-vodă spusese boiarilor de taină, cum va să taie pre turci. Iar ei, ticăloşii, numai ci încremeniră şi să mirară, cum va să fie aceasta, răspunzând: „Doamne, bun lucru ar fi acesta! Iar noi ne temem că nu vom putea plini desăvârşit, ci numai vom zădărî şarpele şi ne va înghiți cu totul. Căci noi suntem o țară mică şi făr' de oameni, neputincioasă şi făr' de ajutor de nici o parte. Iar turcii sunt putérnici, mari şi biruiesc toată lumea, de la răsărit pân' la apus."

Atuncea Mihnea s-au tulburat în firea lui şi cu mânie mare le-au răspuns zicând că sunt fricoşi: „Şi cu voi nu voi face nimic, numai să mérgeți cu mine pân' la Teleajen, şi de acolo vă voi lăsa de veți mérge la casele voastre. Iar eu am cu cine tăia turcii. Atuncea boiarii să mai bucurară. Şi purcése Mihnea-vodă cu boiarii şi cu toate oştile şi, dupre ce ajunse la Şoplea, în Teleajen, chemă pre toți căpitanii lui şi pre toată oastea, de-i jura şi le porunci să meargă să taie pre turci. Iar ei deaca să dăspărțea de el, îl suduia şi zicea că nu să vor învrăjbi cu turcii, că sabiia împăratului iaste lungă, şi hanul cu tătarii încă soséeşte. Deci Mihnea, văzând că nu va face nimic, făcu meşteşug, de purcése cu toate oştile să treacă muntele şi să să împreune cu ungurii. Când ajunse la Ceraşi, iar boiarii şi oştile pricepură de meşteşugul Mihnii, ce va să facă. Ci îndată-l părăsiră toți şi să învârtejiră înapoi cu tunuri cu tot, până să apropiiară de tabăra turcească. Iar boiarii mérseră la paşa, alții într-alte părți să răşchirară. Mihnea rămase cu puțini oameni, cugetând ce va face: fugi-va preste munte? Tătarii şi turcii l-au luat pre dănainte. Tot iaste pierit. Ci ş-au luat capul a mână şi s-au învârtejit şi el, de au mers la Cadâr-paşă. Făgăduindu-i bani mulți, tocmitu-ş-au lucrul. Şi ş-au făcut pace şi cu hanul aşijderea. Bănuind şi pe o seamă de boiari, cum ei să-i fie făcut acea sminteală, şi îndată omorî pre Pârvul cel-vistier şi pre Istratie vel-postelnic, i Preda Bârsescul vel-agă şi pre Vintilă căpitan de roşii şi pre Badea vătaf de puşcărie. Şi au trimis pre Dinca vel-armaş, sârbul, de olac, de au omorât pă Preda Brâncoveanul vel-ban în casele domneşti în Târgovişte, nefiind vinovați nimic.

Atuncea, pre acea vréme, era şi Costandin Cantacuzino stari-postelnicul, cu toată casa lui şi cu gineri-său, Pană Filipescu biv-vel-spătar, iar cu casa lui, la satele lor de la munte, pre apa Praovei, den porunca Mihnii, lăsați cu voia lui şi cu carte iscălită cu mâna lui, ca să şază ei acolo, să să odihnească cu bună pace, nebântuiți de nimeni. Numai au pohtit pre 2 coconi ai lui Costandin postelnicul, anume: Drăghici logofătul i Şărban postelnicul, ca să să afle lângă dânsul, cu slujbă dreaptă, precum s-au şi aflat. Că pre Drăghici logofătul l-au trimis cu solie la Ardeal, iar Şărban postelnicul nicicât de lângă dânsul nu să dăzlipiia. Déci fiind Mihnea obidit pre o seamă de boiari, gândit-au să nu fie acel lucru şi în ştirea lui Costandin postelnicul şi a gineri-său, Pană spătariul. Ci cu mare taină au poruncit la Odor căpitanul de au mers cu târgovişteni şi cu toți plăiaşii Ialomiții, să prinză pre aceşti ce scriu mai sus. Şi neştiind nimic de acéia, lovitu-i-au fără véste, marți dimineața, avgust 16 dni, 7166. Gonitu-i-au pre toți munții Praovei, 2 zile şi 2 nopți, pân' le-au dăşchis Dumnezeu calea

şi au scăpat în cetatea Braşovului cu jupânese, cu coconi, cu toți. Şi nici pre unul n-au prins.

Văzând aceşti boiari atâta nebunie a Mihnii-vodă pornită asupra lor, socotiră că nu vor putea trăi în zilele lui. Ci au trecut în Țara Moldovei cu totul. Şi au dat véste şi fie-său, lui Şărban, de au fugit de la Mihnea când era tabăra la Sibiiu, şi s-au curtenit la Ghica-vodă.

Iar Mihnea, deaca au înțeles că au fugit aceşti boiari, foarte s-au întristat.

Atuncea au luat turcii cetatea Enăul, şi Caravansebeş, şi Logojul. Şi multă pradă şi robie au făcut în Ardeal.

Iar după ce au isprăvit acolo, venit-au şi Mihnea în țară, în scaunul Bucureştilor. Şi ce gândise asupra turcilor nu să mai părăsise, ci mai vârtos să întărise. Strângând oşti de iznoavă şi cu meşteşug mare, 2 lucruri de taină făcea: cătră Racoți Gheorghie-craiul scriia cărți să vie oşti ajutor, ungurii, iar cătră turci plecăciune mare făcea. Şi lua bani împrumut de la turci mari din Țarigrad şi dupre marginea Dunării. Şi încă i-au chemat cu rugăciune, de au venit la dânsul aici în țară. Şi au strâns turci mulți, unii saragéle, alții délii, alții beşlii, alții siimeni. Şi aşa-i socotea şi-i cinstea, cât credea într-însul ca în Mahomet. Atuncea Mihnea foarte să înălța şi să trufiia. Şi trimise pâră grea asupra lui Costandin postelnicul şi a gineri-său, Pană spătariul, cum sunt haini împărăției şi umblă amestecând țările. Şi au venit toți boiarii de s-au închinat lui, iar el numai n-au vrut să vie. Şi dupre pâra lui, trimise Chiupriliul 2 capigii, de au luat de la Moldova numai pre Costandin postelnicul, de l-au dus la viziriul. Iar gineri-său Pană au rămas. Înțelegând Mihnea-vodă de aceasta, trimis-au pre Colțea clucerul Doicescul i Nicola Sofiianul şi cu alți boiari şi cu mulți bani, ca să-i dea viziriului, să omoare pré Costandin postelnicul. Iar el ştiindu-se drept, nimic nu s-au ferit, ci au ieşit de față la divanul împărătesc, de s-au pârât cu acei boiari ai Mihnii-vodă, de față, înaintea vizrului, jăluindu-se că nu iaste hain împărăției. Că întâi el au mers la Mihneavodă, dându-i şi boierie, să fie logofăt mare. Iar apoi, cunoscând ficleşugul lui, ce va să facă asupra împărăției şi, văzând că au făcut moarte boiarilor țării, de mare frică, au fugit la Țara Moldovei. Şi îndată rămăseseră acei boiari ai Mihnii de judecată şi fură scoşi din divan cu mare ruşine. Iar Costandin postelnicul de la Dumnezeu fu izbăvit din moarte.

După aceasta, nu multă vreme trecând, Mihnea fiind îndemnat de dracul, iar au abătut de ş-au tăiat boiarii, câți au mai rămas, anume: Radul vel-vornicul, Cândescul cu 2 frați ai lui, Negoiță, i Moisi, i Udrişte vel-spătarul, i Diicul Buicescul vel-clucerul, i Radul Fărcăşanul vel-stolnicul, i Danciul Pârâianul vel-postelnicul cu fie-său Preda logofătul, i Badia Comăneanul vel-comis, i Stroe clucerul Bârsescul, i Vasilie Câmpineanul vel-căpitanul şi alți mulți boiari, aruncându-i din casele domneşti jos, cu lanțurile în grumazi. Iar dorobanții să bucura, şi-i călca cu picioarele şi-şi bătea joc de trupurile lor. Şi nici la bisérică nu-i lăsa să-i îngroape, ci afară prin gunoaie.

Iar pre jupânésele lor le muncea şi le lua toată agoniseala. Acestea le făcea Mihnea, nu doar că era ceva vinovați, ci numai din sfatul lui cel necurat, care era plămădit în inima lui încă mai dentâi, ca să taie pre turci şi să rădice

armă asupra turcilor. Deci ştiind că nu-i vor pristăni boiarii, i-au tăiat. Şi nimic n-au folosit. Da-va seama înaintea lui Dumnezeu la vremea înfricoşatului județ!

Pre acéia vréme aduseră tătarii şi pre Kimin Ianăş de la Crâm, de l-au răscumpărat Mihnea-vodă din robie.

Deci dupre acéia, nu trecu multă vréme, strânse Mihnea toate oştile. Călărimea o rândui împrejurul târgului Târgovişţii, iar pedestrimea o slobozi în turci. Şi câți să aflară acolo, pre toți i-au omorât. Şi aciiaşi trimise oşti la toate vadurile, de arseră Brăila, Giurgiovul, şi prădară tot ce găsiră dincoace de Dunăre, nu numai pre turci, ci pre toți neguțătorii creştini, nu să mai alegea nici de mare, nici de mic, că judecată nu era.

Şi alése den neamul dorobănțesc de puse capete mari preste toți. Şi-i cinstiia, şi-i dăruia cu frânghie şi cu haine scumpe. Şi îmbrăca pre dorobanți, tot cu haine spahieşti. Şi nădăjduia în ei ca Irod-împăratul în Irodiiada când tăie capul lui sfeti Ioan Cristitel, pentru dragostea ei. Deci cât folos au avut Irod de dânsa, atâta au avut şi Mihnea de ei.

Atuncea împăratul deaca înțelése, de năprasnă să umplu de mânie. Şi Chiupriliul vezirazimul, cu toți paşii, mult se mirară cum să schimbă Mihnea den făgăduința lui şi să făcu hain împărăției, neavând nici o nevoie. Şi încă tot nu credea. Ce trimiseră de olac la Dunăre, să vază. Şi tot aflară aşa. Şi degrab porunci împăratul de să strânseră oştile la Ruşi, fiindu-le cap paşa. Şi făcură pod peste Dunăre, de trecură la Giurgiov. Au tăbărât acolo în târg. Făcură şanț mare împrejur.

Iar Mihnea încă-şi găti oştile toate. Şi întâi se duse la Rucăr de să împreună cu Racoți la hotariul țării, de făcură legătură şi jurământ mare. Şi să învârteji iar înapoi. Şi orânduiră pre Costandin Şerban-voievod cu 10.000 unguri, cap lor Micheş Clemen, şi cu 10.000 de munteni, capete Gherghe dvornicul Băleanul, i Dumitru Sârbul velspătarul, cumnat cu Mihnea-vodă, ca să meargă la Moldova să scoață pre Ghica-vodă.

Şi când fu septembrie 5 deni, leatul 7167, intră Costandin-vodă în Moldova. Şi sosiră la Iaşi, să loviră oştile cu straja moldovenească. Şi război mare fu lângă târg. Şi fu moldovénii biruiți de oştile lui Costandin-vodă. Şi răzbindu-i, unii să închina lui, alții să duseră la domnul lor, Ghicavodă, preste Prut la Toțora. Şi aşa viind véste, s-au pogorât Ghica-vodă cu toți boiarii lui şi cu toate jupânésele în jos spre Prut, pân' la Tighenea. Acolo s-au împreunat cu calga-sultan, cu oşti tătărăşti, ca 20.000. Şi den porunca împăratului, merse asupra lui Costandin-vodă. Şi avură război mare din josul târgului Iaşilor. Şi cât clipeala fură biruiți ungurii şi munténii de tătari. Şi intrară în ei ca lupii în oi, de-i răspândiră, şi-i noroiră în Bahlui. Tăiară pedestrimea toată, ca 2.000, şi călărimea aşijderea, şi-i robiră din dăstul. Iar câți scăpară prin codri, îi omoriia moldovénii. De aciia au scăpat Costandin-vodă cu puținei oameni. Iar pre Gherghe dvornicul Băleanul îl cuprinseră acolo viu, şi-l duseră rob la Crâm.

Iar Racoți încă trimise ajutor Mihnii pre Gaud, căpitanul némților, cu o seamă de unguri, iar cu altă seamă de oaste să duse Racoți la Hațag, aşteptând pre turci, să să bată acolo. Mihnea încă purcése den Târgovişte asupra turcilor. Şi când sosiră la Frăteşti, ieşiră o seamă de turci din tabăra lor şi să loviră în

lunca Giurgiovului. Iar Gaud cu ungurii lovi-i fără véste şi foarte rău i-au tăiat. Şi câți scăpară, i-au gonit pân-în tabără. Turcii să îngrijară foarte.

Iar peste noapte, veni veste neagră Mihnii, că au bătut turcii pre Racoți-craiul, şi pre Costandin-vodă tătarii aşijderea. El încă să spăimântă rău. Şi socoti că nu va face singur nimic. Că turcii era mulți şi tătarii încă venea cu Ghica-vodă. Ci să învârteji înapoi cu multă grijă, pân' sosi la Târgovişte. Deci el acolo gândise să şază pre loc şi să să bată cu turcii. Iat dorobanții şi alte oşti să sfătuiră să-l închiză în cetate şi să-l dea turcilor. Mihnea, deaca prinse de véste, cu mare meşteşug să împăcă cu dorobanții dându-le şi bani mulți. Noapte-l sloboziră, de au fugit preste munte. Şi acolo îşi sfârşi viața lui, cum au fost mai rău. Şi au domnit Mihnea-vodă 1 an şi 9 luni.

Iar turcii şi tătarii intrară în țară, de o robiră şi o prădară foarte rău. Şi puseră domn pre Ghica-vodă la noiemvrie 20 deni, leatul 7168. Şi să întoarseră înapoi cu multă pradă.

Iar Ghica-vodă, deaca s-au aşăzat la scaun, în Bucureşti, trimis-au poruncă în țară ca să strângă cine va fi rămas şi să-şi meargă cineşi la moşiia lui, să să apuce de hrana lui şi să-şi dea haraciul împăratului. Şi arăta milă mare asupra săracilor şi le făcea judecată dreaptă. Niminea nu să întorcea obidit de la divanul lui. Aşijderea şi slujitorilor le făcu căutare. Şi câți ziseră că sunt robiți, săraci, fugiți, morți, pre toți îi scoase de la catastih. Şi celor ce rămaseră le déde scădere din dăstul. Şi iertă pre toți greşiții. Şi când au fost vrémea haraciului, pus-au pre toți să-şi dea după obicéie.

Iar când au fost la april 26 deni, 7168, venit-au la Ghica-vodă véste cum vine Costandin-vodă cu ungurii, pre la Câinéni, aicea în țară. Şi numaidecât s-au sculat cu toți boiarii țării şi cu toate jupânésele lor şi cu toți coconii lor de s-a dus la Giurgiov. Iar Costandin-vodă au intrat în Bucureşti, mai 1 deni. Şi s-au adunat toți dorobanții şi siiménii lângă dânsul. Şi veniră şi din roşii şi din toatele cétele, ce să închinară lui. Şi să apucară iar de hoțiile lor céle obiciuite, stricând şi jefuind bucatele boiarilor şi tot ce găsiră. Şi făcură şi alte nebunii multe. Că veniră fără véste de loviră pre Ghica-vodă la Giurgiov, pre în vărsatul zorilor. Şi carii cum putură scăpară, unii în cetate, alții în şăici, alții în prund, mulți s-au înecat; pre mulți i-au şi prins afară. Şi ce aflară, luară, cu jahul, tot. Şi iar s-au învârtejit înapoi, la Bucureşti.

Deci înțelegând împărăția de atâta nebunie ce fac rumânii, şi îndată porunci la turci şi la tătari să le vie în țară să o robească şi să o prade. Iar Ghica-vodă, înțelegând de aceasta, şi cu boiarii dimpreună, ei trimiseră cărți la împărăție şi la viziriul, cu lacrăme şi cu plecăciune, ca să nu mai trimiță oştile pre robie, ci numai să gonească duşmanii afară din țară. Deci atunce să milostivi şi trimiseră pre Geani Aslan-paşa şi pre Chinan-paşa cu oştile turceşti şi pre Ac Mârzea cu tătarii. Şi veniră la Giurgiov de să împreunară cu Ghica-vodă.

Şi când fu la mai 21 deni, au purces să meargă la Bucureşti. Iar Costandin-vodă prinse de véste şi au fugit cu mulți din munténi şi la mai 25 deni, au trecut muntele, şi a pribegit în Țara Căzăcească. Iar doamnă-sa au rămas în Țara Ungurească.

Iar Ghica-vodă s-au aşăzat a fi domn iar la scaun în Bucureşti.

Iar Geani Aslan-paşa şi cu Chinan-paşa şi cu Ac Mârzea s-au înturnat cu mare cinste şi cu dar bun şi au trecut în Țara Ungurească pre la Ruşava, împreunându-se cu Budum-paşa şi cu Seedi-paşa. Făcut-au război mare cu Racoțicraiul, din jos de la Clujvar, pre apa Şomuşuiului. Care război, zic unii, față la față, nici puşcă, nici tun n-au slobozit, numai sabie la sabie. Ci tot fu izbânda turcilor, că era mulți, ca 40.000, iar ungurii puțini ca 8.000. Atunci Racoți vitejaşte au pierit, că numai cu sabia goală au intrat în mijlocul turcilor şi au tăiat pre un paşă mare şi pre mulți turci. Şi învârtejindu-se, unii l-au lovit în cap cu sabiia, alții l-au împus în spate cu giudélele. Şi încă aşa rănit fiind, tot au scăpat. Şi fiind biruit, fugit-au pân la Oradiia Mare şi acolo au murit. Şi fu dus la moşiia lui, la Patoc, şi acolo s-au îngropat. Iar turcii ocoliră Oradiia Mare şi o bătură 40 de zile şi o luară cu totul.

Iar Ghica-vodă fiind domn Țării Rumâneşti, porunci să-şi dea fieştecare birul, să să plătească de haraci. Iar ei ca nişte oameni nebuni şi dăzmetici, să trăgea fieşcarele şi să ascundea, şi nu vrea să-şi dea birul după obiceaiu, gândind domnului lor cum era şi învățați. Deci trecând vremea haraciului, fu scârbit vezirazimul Chiupriuliul, şi când fu la septemvrie 1 deni, leatul 7169, trimis-au pre gineri-său Mustafa-paşa de la Silistra şi au intrat în Bucureşti fără veste şi au luat pre Ghica-vodă din scaun şi l-au dus la Poartă şi l-au mazilit, prepuindu-i că n-au fost vrednic să-şi tocmească țara şi să-şi trimiță haraciul la vréme.

Şi au domnit Ghica-vodă luni 9 şi zile 10. Atunce, pre acea vréme, era împărăției la Odriiu. Şi s-au întâmplat de au fost acolo şi Costandin Cantacuzino postelnicul, însă chemat de vizirul, ca să-l întrebe de zăbavă haraciului, cum au fost. Şi-l pedepsea zicând că au făcut Ghica-vodă şi rumânii ruşine împăratului de n-au adus haraciul la vréme; şi cum împăratul biruiaşte de la răsărit pân' la apus, şi nu iaste altă țară mai rea dect Țara Rumânească, că nu apucă o nebunie să să potolească, alta rădică. Atuncea Chiupriuliul vezirazimul foarte rău s-au mâniiat, poruncind gineri-său, lui Mustafa-paşa, să vie aicea în țară el domn (adecă paşă). Şi rândui 4.000 de turci să vie cu dânsul. Şi au poruncit să omoare pre Ghica-vodă.

Iar Costandin postelnicul, bunul creştin şi vrednic de slujbă, el deacă înțelese de aceasta, mult plânse şi să văieta pentru săraca de țară, cum să-şi piarză légea, şi sfintele bisérici să să facă meceturi turceşti. Şi-şi căuta ajutor într-o parte şi-ntr-alta, şi pre nimenea nu-şi găsia, făr' cât pre cel mare, putérnicul domnul şi Dumnezeul nostru Isus Hristos, carele au izbăvit pre izrailténi din mâna lui faraon, şi pre Noe din potop şi pre Lot din Sodom, şi pre David din mâinile lui Saul şi pre tot neamul omenesc i-au răscumpărat cu sângele lui şi i-au scos din mâna diavolului. Aşadar întări şi inima robului său Costandin postelnicul, şi vitejaşte, cuteză de intră tocmai la viziriul. Şi cu mare groază deşchise buzele lui, şi cu multe lacrămi i să ruga ca să să milostivească încă o dată pre Țara Rumânească, să le iarte greşalele, prinzându-se tare că nu vor mai face ce au făcut, ci va da haraciul împăratului la vrémea lui şi ce-i va fi porunca vor face. Şi multe ca acestea zicea. Şi-i aducea aminte în tot chipul.

Atunce déde Dumnezeu de-şi conteni viziriul mâniia şi îndată opri pre gineri-său, Mustafa-paşa, să nu vie aicea. Şi pentru voia lui Costandin

postelnicul, au iertat pre Ghica-vodă de moarte şi pre Ţara Rumânească de a lor greşală. Că pre acel Costandin foarte-l avea Chiupriliul iubit, căci îl alese că grăiaşte drept, şi ține cu raiaoa împăratului şi pohtéşte bine săracilor. Avut-au săraca de țară noroc pentru acel om bun, carele sta în toată vremea pentru binele ei, şi-l durea inima de creştinătate şi de pământul țării, ca să nu-l piiarză. Că şi el era moşnean într-însa, cu case şi cu olate, ca şi alți boiari. O mare ciudă făcu Dumnezeu cu Țara Rumânească, că o scoase din mâinile păgânilor şi biséricile le mântui de legea lui Mehmet, şi-i trimise mare bucurie. Lăudat să fie numele lui în véci!

După acéia viziriul porunci lui Costandin postelnicul să aleagă pre cine va fi voia lui să-l facă domn Țătii Rumâneşti. Şi au lăsat pre credința lui şi domniia, şi țara ce-i va fi voia lui să facă şi să tocmească.

Atuncea înțelegând domnii greci țarigrădéni, cădea la picioarele lui şi-i făgăduia bani mulți şi-l ruga ca să facă pre unul dintru ei domn. Iar el, ştiind că sunt greci avani şi încărcați de datorii, nici unuia nu i-au făgăduit, iar pentru binele țării, ca să nu o prade şi să o jăhuiască, cum sunt ei învățați. Deci fiind acolo şi Gligoraşco, sân Ghicăivodă, prinzând de véste, mers-au el singur de au căzut la Costandin postelnicul cu multă rugăciune, ca să-l facă domn, făgăduindu-se că-i va fi ca un fiiu bun, şi ce-i va zice, va face. Costandin postelnicul i-au luat credința şi să făgădui să-l facă domn, socotind că au născut la Moldova şi acolo au crescut, şi cum el va şti rândul țărâi, şi-i va fi milă de săraci. Şi-l jură pre sfânta evanghelie şi-i făcu zapis cu mare legătură, cu a lui mână scris, ca să-l aibă ca pre tatsău şi să-l cinstească cumsăcade, măcar că Costandin n-au pohtit de la el nici să-i dea boierie, nici nimic, fără pace la casa lui să aibă.

Şi aşa făcând legătură, numaidecât l-au dus la viziriul, de i-au sărutat mâna, de domnie. Şi au purces cu agă şi cu steag, de au venit aicea în țară, dăscălecând în Caracal, joi în zioua lui Sfeti Nicolae, dechemvrie 6 deni, leatul 7169.

Văzând Dumnezeu atâta nebunie ce făcuse rumânii şi cum nu să mai întorc să-şi plângă păcatele şi să facă pocăință, nu se mai putu răbda, ce trimise judecată şi caznă. Întâi robiia, a doao ciuma 3 ani, a treia foamete mare în 2 ani, a patra multe boale şi nevoi gréle, şi în tot chipul de bube. Dumnezeu au secerat de tot feliul de oameni, iar ca la ceata dorobanților, nici la unii. Ales la 2 oraşă, Târgoviştea şi Bucureştii, făcându-se moarte nespusă. Că, adevăr, la acéste 2 târguri era spurcăciuni multe de voie şi asemănară Sodomului şi Gomorului. Iar plată încă luară.

După aceasta şi Gligorie-vodă găsind o țară răsipită şi plină de nevoie, mai vârtos îngreuiați de păgânii turci, pentru vina lor ce au făcut, cerşind de la ei unii bani, alții bucate ce jăhuise, alții datoriile Mihnii-vodă, alții una, alții alta. Ci să mira ce va să mai facă şi cu ce va să să mai lupte. Că ei ca nişte lei căsca gurile să-i înghiță pre toți, fiind țara plină de nevoie şi de sărăcie. Însă mijlocul tot nu-l da, ci cât putu sili pentru creştini. Şi să lasă pre sine în toată lipsa. Şi chemă pre toți boiarii țării, poruncindu-le ca ce s-ar strânge din țară, venitul tot să-l dea turcilor, ca doar va izbăvi Dumnezeu pre săraci încă de acest rând. Cine au fost zurba, de au hiclenit pre domnii lor şi au făcut țării

rău în zilele lui Gligorie-vodă, ş-au dat conețul. Ca şi slugile lui David-împărat, care-l suduia şi-l ficlenea; apoi luară plată de la fie-său, Solomon.

În zilele lui, au dat Dumnezeu de au iertat toate boalele şi nevoile ce era în Țara Rumânească. Şi s-au făcut pâine, şi miiare şi vin mult, şi s-au dăşchis toată hrana săracilor.

Domnit-au Gligoraşco tot bine şi cu pace, pân-au murit vizirul cel bătrân şi au pus împăratul pre un fecior al lui ce i-au zis Chipriuliul, să fie vezirazim în locul tătâne-său. Acesta să rădică cu oaste turcească de au mers asupra Țării Ungureşti de Sus. Şi au poruncit de au mers şi Dabijavodă, domnul moldovenesc; şi Gligoraşco-vodă, domnul muntenesc, încă au purces la iuli 20 deni, leatul 7171. Bătut-au cetatea ce-i zic Uivarul zile 43, şi o au luat turcii. Şi au mai luat împrejur şi alte cetăți, şi sate şi coştée, şi au robit şi au ars Țara Ungurească foarte rău. Mers-au cu Gligoraşco-vodă în oaste şi 3 feciori ai lui Costandin postelnicul, anume Drăghici vel-păharnicu, i Şărban vtori logofăt şi Costandin vtori postelnic. Şi slujiia foarte cu dreptate şi cu credință mare. Iar tatăl lor era aicea în țară, la casa lui, precum să făgăduise Gligoraşco-vodă când au luat domnia.

Diavolul, pizmaşul neamului omenesc, văzând pre Costandin postelnicul că să porneşte spre fapte bune, făcând multe milostenii întâi pre la mănăstiri, pre la săraci şi pre streini şi priimiia şi-i căuta şi Dumnezeu încă-i ajuta şi-i adăogea în toate casa lui cu tot binele sfânții-sale. Iar diavolul tot îl cerca, dupre cum îi iaste obiceaiul lui, să-l prinză în clucsa lui. Şi nicicum nu putea de el să să lipsească. Atuncea diavolul găsi 2 vase réle: unul rumânesc, altul grecesc, anume Stroe vornicul Leurdeanul şi Dumitraşco vel-vistierul Țarigrădeanul. Aceştea era lăsați de Gligorie-vodă ispravnici, să păzească scaunul domniei. Iar ei făcură sfat drăcesc în taină cu doamna Mariia a lui Gligorie-vodă şi trimiseră cărți de olac la Gligorie-vodă în oaste, făcând pără mare asupra ticălosului Costandin, cum el umblă pre la turci pre marginea Dunărei, de-l pâraşte că iaste hain şi cum nu bagă în seamă pre doamnă-sa şi-şi bate joc de ia şi cum opréşte țara să nu dea bir. Şi atâtea prihăni multe au scris. Şi Costandin nimic de celea n-au fost vinovat, nici n-au ştiut nimic.

Deci întorcându-se Gligorie din oaste, iar Stroe vornicul încă mai cu deadinsul îi scriia, de împrospăta pâra. Şi-l învăța să nu grăiască nimic cu Costandin, şi cum va sosi în scaun să-l omoare fără véste. Deci Gligoraşco îşi întoarse firea şi crezu pre Stroe dvornicul şi pre Dumitraşco. Binele ce-i făcuse Costandin îl uită şi jurământul călcă. Şi cum sosi în scaunul lui în Bucureşti, îndată îl apucară acei 2 draci cu gura şi-l puseră la cale rea şi spurcată, cum puse şi céle 2 mărturii mincinoase pre Pilat, ce ucise pre domnul nostru Isus Hristos. Aşa şi ei făcură pre Gligoraşco de trimise dorobanții la casa lui Costandin postelnicul. Şi fără véste, din aşternut l-au luat de l-au dus la sfânta mănăstire ot Snagov. Era sâmbătă spre duminică, dechemvrie 20 deni, în ziua de Sfeti Ignatie bogonoseț, leatul 7172. Şi acolo au stătut la dumneziiasca liturghie tot în genunche la sfintele icoane. Fiind gata, s-au pricestuit trupului şi sângelui domnului nostru Isus Hristos. Iar când au fost seara, pre la cină, l-au omorât în trapezăriia mănăstirii.

Iar Gligoraşco-vodă, deaca-i spuseră că l-au omorât, iar el atunce s-au deşteptat şi au zis părintelui Ştefan, mitropolitul şi tuturor boiarilor, că n-au ştiut când l-au omorât şi cum au fost adormit, căindu-se şi plângând de moartea lui Costandin. Şi blestemă pre Stroe, şi pre Dumitraşco, căci ei l-au îndemnat de l-au omorât, nefiind nimic vinovat. Aşa s-au căit pentru moartea domnului nostru Isus Hristos şi Iuda; dar nimic n-au folosit, ci au luat plată matca focului. Şi aceştea încă o vor lua, precum zice la sfânta evanghelie: „Cum ați judecat, aşa vi să va judeca, şi cum ați măsurat, aşa vi să va măsura". Iar trupul lui Costandin l-au rădicat jupâneasa lui, Ilinca, şi coconii lui: Drăghici, Şărban, Costandin, Mihai, Matei, Iordache şi cu mare cinste duseră-l la mănăstirea lor ot Mărgineni şi acolo îl îngropară, făcându-i-se pogrebaniia şi pamete mare cumsăcade.

O, diavole, răul pizmaş neamului omenesc, cum prelăstişi pre Gligorie-vodă de omorî pre Costandin fără judecată, fără vină nimic? Iar țara toată plângea pre Costandin postelnicul, că au pierdut un stâlp mare, care au sprijinit toate nevoile țării. Plângu-l şi săracii, că ş-au pierdut mila; plângu-l carii au avut de la el multă căutare; plângu-l şi păgânii, şi creştinii, şi toate țările care l-au ştiut şi carii nu l-au ştiut, ci numai de numele lui au auzit, pentru multă înțelepciune şi bunătate ce făcea în toate părțile. Şi de la cine fu acea moarte necuvioasă? De la Gligoraşco, pre carele l-au făcut domn, şi l-au cinstit şi i-au slăvit numele; de la Stroe Leurdeanul, pre care l-au scos de 2 ori din moarte, şi încă i-au fost şi cuscru, că au ținut pre fata lui un fecior a lui Costandin, anume Şărban; de la Dumitraşco, că i-au fost nepot de văr premare şi căci l-au crescut în casa lui, şi l-au ținut ca pre feciorii lui şi l-au boierit. Unii ca aceştea să fie de 3 ori anathema!

Iar când au fost la mesița mai 9 deni, 7172, iar au poruncit de la împărăție de au purces Gligoraşco în oaste, al doilea rând, iar acolo, la Uivar. Şi de acolo au mers la Husiin-paşa al Budii, şi cu Dabija al Moldovei, de au bătut cetatea Leva. Şi nimica nu i-au stricat, că i-au venit ajutor oaste nemțească, fiind cap Zuza. Şi s-au bătut cu ei la iulie 9 deni. Şi fu izbânda némților, luând de la moldovéni şi de la munténi toate corturile şi tunurile, carăle cu bucatele, ca 3.000-4.000, toate câte cu 8 boi; numai ce scăpară cu trupurile.

Să povestim şi de Costandin, ce era la Gligoraşco-vodă vel-păharnic, sân Radului armaşul Vărzariul, fiind şi el amestecat în sângele lui Costandin postelnicul, precum era învățat la tată-său. Că, adevăr, cum nu poate face den mărăcine strugure şi din rug smochine, aşa nu să poate face din neamul rău, bun; ci din varza cea rea, ce-i zic morococean, au ieşit fie-său şi mai morococean el. Că au luat acolo, la acel războiu platăă, căzând într-o tină, tins, ca un câine ucis. Sămânța acestor nelegiuiți şi îndrăciți s-ar cădea, ce ar fi parte bărbătească, să să scopească, ca să nu mai răsară muştar şi ardei, ci să să topească şi să să concenească. Atuncea au pierit şi Preda vel-logofătul Bucşanul şi Ivaşco Cepariul şi alții mulți. Că pre sfaturile lor céle réle puseră țara, pentru că se făcea soți şi priiateni cu streinii şi-i învăța să omoare boiarii cei buni şi înțelepți, ca să poată da jaf țării. Doamne, judecă-i cu matca focului!

Iar Gligoraşco deaca veni de la oaste şi al doilea rând, la august 7172, şi lui încă-i trimise Dumnezeu judecată, că se bolnăvi un cocon ce avea, foarte

rău şi făcea grozăvii multe. Că era mic, înfăşat, iar el sărea ca unul de 30 de ani şi tot ţipa şi zbiera ca caii, până-şi déde duhul. Şi-l îngropară în bisérică la Mihai-vodă. Iar Gligorie-vodă încă să întristă şi tot să căia de moartea lui Costandin. Şi pierdu mintea şi sfatul, cât nu ştiia ce face, ci umbla, tăvălindu-se din zi în zi.

Iar când fu leatul 7173, iar Gligoraşco temându-se de turci să nu-l prinză pentru vina lui ce au făcut de au fugit cu oştile de la Leva, el s-au sculat cu doamnă-sa dănpreună de au fugit în Ardeal şi au trecut în Ţara Nemţească, de şade acolo. Şi s-au făcut papistaş. Şi au domnit ani 4 fără 2 săptămâni.

Aicea semnăm povéstea a unor boiari răi, ce au fost în zilele lui Matei-vodă, anume: Ghinea vistierul, ce i-au zis Ţucala şi Radul armaşul, ce i-au zis Vărzariul. Că domnind Matei-vodă foarte bine şi cu pace şi făcând multe bunătăţi, pân' la 16 ani din domniia lui, precum scrie înapoi, la a lui istorie, iar diavolul neiubitoriul de neamul omenesc, cercând, precum iaste obiciuit, ca să strice numele acelui domn bun, găsit-au dar pre acéste 2 vase réle. Că Ghinea era grec, lăcătar, de la Rumele, şi încă de mic îşi dobândi şi această poreclă, ce-i zic Ţucala, adecă olariu. Că olariul dincătro-i iaste voia, dintr-acolo-i pune mănuşa. Aşa zicea şi acel Ghine, că încătro-i va fi voia, într-acolo va învârti roata şi va lua plata. Era şi căsătorit aicea în ţară, cu casă la sat la Brătişani, pre Olteţ, ot sud Romanaţi. Acesta încetişor, spre ascuns, ca un diavol, cerca pre Mateivodă zicându-i: „Dă ţi-e voia să faci bani mulţi, fă-mă vistier mare, şi vei cunoaşte mult folos, că-ţi voi face bani mulţi şi te vor ferici multe ţări". Atuncea şi Matei-vodă plecă-şi urechea şi-l făcu vel-vistier, dându-i toată puterea în mâna lui. Atuncea el aiave îşi arăta toată răutatea şi să făcu ca un lup, trimiţând în toate părţile de pradă şi pre mari, şi pre mici, fără nici o dreptate şi făr' de nici o milă. Şi când era la postul cel mare, nu mergea ca creştinii, la bisérică, ce şădea la gazdă de făcea socoteală banilor şi-i băga în ladă. Şi să lăudă că scrie toată socoteala ţării pre o unghie; şi măsură cu cotul în toate părţile.

Décii cu acéste avănii şi drăcii, făcut-au lui Matei-vodă bani mulţi, avuţie rea, de Mamon. În loc de slavă şi de fericirea ce să lăuda că va să facă domnu-său, el îl ocărî şi-i strică numele cel bun; asemănându-se Iudii, că el iubi pre argint şi urî pre domnu-său, Isus Hristos.

Iară Radul armaşul era de moşie rumân. Şi tată-său era grădinariu de vérze la Ploeşti. Pentru acéia numele său s-au poreclit de i-au zis Vărzariul. O, rea sămânţă au fost, că nu s-au făcut varză bună, ci de mic au răsărit fiiul dracului. Deci cu reaoa a lui slujbă, ce să învăţase încă din copilărie, ajuns-au la Matei-vodă vel-armaş, pre vrémea ce era şi Ţucala vel-vistier. Acesta era om îndrăcit şi făr' de ruşine şi iubitor a vărsa sângele oamenilor. Început-au a-şi arăta veninul asupra săracilor, că să lăsa că un şarpe mânios, de muşca pre unii şi pre alţii. Şi pre cine afla că era cu ceva putere, el le arunca prihană şi năpăşti, şi le lua tot ce avea. Nu scăpa de el nici boiariu, nici călugăr, nici neguţător, nici nimeni. Pre unii omora la casa lui şi le ascundea trupurile în gunoaie, iar pre alţii îi purta pren târg, tăindu-le urechile şi nasurile, arunca-i pren ocne. De frica lui îşi lăsa casele şi moşiile, şi fugea. Toţi ţipa şi să cutremura, şi nimenea nu le putea folosi; puţini scăpa de la el neprădaţi, ca de

la un pârjol. Că el, ca un drac, numai ce tuşia şi arunca cu buzduganul în sus, şi cine-l auziia să ascundea de glasul lui. Şi fiind el atâta de sângerat, nici pre atâta nu s-au lăsat, ci-l îndemnă dracul de sămănă vrajbă mare, ca un fecior de grădinariu, între Matei-vodă şi între Vasilie-vodă şi între Racoți, craiul Ardealului, zicând cătră unul şi cătră altul multe minciuni şi cuvinte ficlene, pân-i-au prilăstit şi au plămădit pizma mare în mijlocul lor. Şi pentru acéste spurcate ale lui fapte, vărsat-au mult sânge şi robii din dăstul. Şi au căzut asupra acestor 3 țări limbi streine, de le-au călcat şi le-au prădat cum au fost mai rău, precum la istoriia lui Matei-vodă toate sunt scrise. Pentru acéia trimise Dumnezeu la acei 2 oameni răi plată degrab. O, slugi réle ca celea să fie de 3 ori anathema! Că cu al lor sfat rămase domnul cu nume rău şi cu scandelă: şi având avuție, să răsipi ca prahul. Şi țara încă să pustii. Da-vor seama de toate ce au făcut înaintea înfricoşatului județ al domnului nostru Isus Hristos.

De aicea încépem povéste de cine au venit domn în urma lui Gligorie-vodă.

Mers-au toți boiarii țării la împărăție şi le-au dat domn pre Radul-vodă sân Leon-vodă. Şi au venit cu steag şi au şăzut domn în scaun, în Bucureşti, fevruar 12 dni, 7173.

Déci fiind împresurat cu multe datorii, căzut-au asupra țării multe nevoi şi grele dăjdi. Şi nu era numai despre dânsul, ci şi grecii încă-i prăda şi-i mânca cu de tot feliul de meşteşuguri, precum sunt ei învățați. Boiarii încă să nevoia de slujiia în dreptate. Țara încă i-au plătit datoriile. El încă au făcut avuție multă. Grecii, leşinații, încă i-au săturat. Şi de bani încă s-au îndestulat.

Şi au zugrăvit Mitropoliia ot Bucureşti. Iar când s-au umplut 3 ani din domniia lui, venitu-i-au mazilie de la împărăție. Atuncea domnul căzut-au la toți boiarii țării cu multă rugăciune ca să meargă cu el la Poartă, să-l ceară să le fie iar domn, făgăduindu-se cu mare jurământ că va fi bun cu ei şi cu țara şi va scoate grecii din țară, să-i lase numai cămăraş şi cihodar, iar alt grec lângă el nu-i mai trebuie. Cu cuvinte dulci ca céstea au prelăstit pre boiari. Şi l-au luat toți la mijloc, de au purces la Poartă. Încă mai nainte fu trimis Drăghici vel-spătarul, feciorul lui Costandin postelnicul cel înțelept, mai ales boiariu dintralții şi mai vrednic boiariu de slujbă, ca să-i tocmească lucrul şi să-i aşeze domniia. Că pre dânsu-l ştiia toți paşii şi agalarii şi avea despre ei credință mare. Şi până au sosit Radul-vodă cu boiarii acolo, iar Drăghici el aşăzase toate lucrurile; şi bani câți trebuise de poclonul împăratului şi al viziriului şi al caimacamului, toți îi gătise. Şi peste 5-6 zile sărutat-au şi poala împăratului, şi i-au dat domniia, să fie iar el domn, isprăvindu-se toate lucrurile pre voia lui.

Atuncea Drăghici spătarul împreună cu toți boiarii i-au pomenit de greci, să nu-i lase, precum au jurat, mai vârtos pre unul ce-i zicea Necula Sofiialiul, grec de la Rumele şi pre altul ce-i zicea Balasache, grec țarigrădean. Aceşti 2 oameni fiind aleşi de răi şi pizmaşi neamului rumânesc, mai vârtos boiarilor, căci nu-i lăsa de tot în voia lor să mănânce şi să prade țara, iar ei, ca nişte draci înțelegând, mai rea pizmă puseră şi pre ascunsu-l otrăviră pre ticălosul Drăghici spătarul. Omorându-l acolo, în Țarigrad, fu adus trupul lui de frate-său, Şerban spătarul, aicea în țară puindu-l în groapă la mănăstirea ot

Comana. Mult plâns să făcu pentru Drăghici şi acolo, în Ţarigrad, şi aicea în ţară, şi de păgâni, şi de creştini. Şi-l căia toţi şi blestema pre greci, căci era un om vrednic ca şi tată-său Costandin; sta tare pentru săraca de ţară şi făcea milostenii multe şi căuta de toţi săracii şi de toţi streinii. O, mare ciudă, cum să leagă toată răutatea de dreptate şi silesc să o surpe; cum şi de acei boiari buni şi înţelepţi, că-i omorâră cu ficleşugul lor, ca să poată prăda ţara!

Atuncea grecii cei răi, ţărigrădéni, să veseliră şi le părea bine de moartea lui Drăghici, mai vârtos Sofiialiul şi Balasache. Aşijderea şi Radul-vodă, fără nici o sfiială începu a încărca ţara cu datoriile, luând scule scumpe, împărăteşti şi surgugiuri câte de 40.000 de taleri. Şi bani cu dobândă punea în casa lui. Şi poruncea boiarilor de făcea zapise pre la datornici, să plătească săraca de ţară. Grecii, leşinaţii, încă făcea ce le era voia.

Şi purcése Radul-vodă cu grecii, mai mulţi decât întâi, de veniră aicea în ţară al doilea rând. Şi să mulţi pizma grecilor asupra ticăloşilor de boiari, mai vârtos Sofiialiul şi Balasachie. Atuncea şi Radul-vodă însă să schimbă de bunătăţile ce făcea întâi şi să porni cu rău asupra tuturor, ca să strângă bani. Şi porunci boiarilor să scoaţă biruri grele în ţară, zicându-le prihăni, că ei ştiu bine pre ceia ce au bani şi nu vor să-i vădească. Iar ei, ticăloşii, tot să nevoia cu slujbă dreaptă, ca să-i umple voia lui. Şi nimica nu folosea, ci încă mai vârtos îi pedepsea, zicându-le că va pune vel-vistier pre Necula Sofiialiul, că el ştie rândul ţării şi pre la ce boiari au bani. Că, adevăr, el singur s-au lăudat. O, ce sfat spurcat! şi cum nu-şi aducea aminte de patimile Ghinei Ţucala şi ale Radului Vărzariul, că cu sfatul lor au ocărât numele domnu-său şi au pus şi viaţa lor cu groaznică moarte şi ş-au pustiit casele, ca nişte oameni răi şi hicleni ce au fost. Radul-vodă încă nu socotea nimic de unele ca acestea, ci numai îşi pornise firea asupra banilor, pre sfatul unor marghioli ca aceia. Şi întâi să porni asupra sfintelor mănăstiri, că trimise oameni de lua bucatele şi le prăda făr' nici o dreptate. Luatu-le-au şi toate arginturile câte au găsit la dânsele, de le-au topit toate, făcând scări, şi tipsii şi şale ferecate. Atuncea au luat şi 2 inele de aur cu pietri scumpe din dégetele lui sfeti Nicodim, care lăcuiaşte cu sfintele moaştele lui în sfânta mănăstire den Tismana. Şi tot nu să sătura, ci încă, de murea vreun egumen, sau călugăr, sau boiar, sau neguţătoriu, sau jupânése sărace, au măcar fiece om mai prost, el numaidecât trimitea de lua tot ce avea şi le scotea la târguri de făcea cochi-vechi, vânzând haine şi tot ce lua de la unii ca aceia, de le făcea bani şi-i băga în cămara lui. O, ticăloase Radule, cum începuşi a urma obiceiurile păgâneşti şi nu-ţi aduseşi aminte de cea mare şi groznică judecată a lui Dumnezeu! Că nu-i ajunse cu aceasta, ci făcea sfat în tainä cu Sofiialiul şi cu Balasachie, cum, ajungând în iarnă, să prade pre boiari şi să puie în ţară nişte semi nemilostive, că nu le ajungea câtu-i mânca ş-i jăhuia grecii.

Atuncea şi Stroe vornicul Leurdeanul, ca un om rău şi hiclean, să făcuse soţii cu dânşii şi mai vârtos îi învăţa el ca să ucigă o seamă de boiari. Şi le arunca prihani, parându-i la Radul-vodă că au trimis în ţară să se strângă slujitorii asupra lui şi a grecilor. Déci cu acel sfat drăcesc prelăsti pre Radul-vodă. Iar ticăloşii de boiari nu ştiia nimic de acéstea.

Şi când au fost la dechemvrie 3 dni, leatul 7177, miercuri dimineaţa, după ce s-au adunat toţi boiarii la curte, iar Radul-vodă cu grecii s-au fost gătit în taină cu siiménii să ucigă pre boiari, sus în casele domneşti. Iar nefiind voia lui Dumnezeu, numaidecât să pricepură boiarii şi grăbiră de ieşiră toţi afară din casele domneşti şi alergară la Mitropolie, la părintele mitropolitul Theodosie. Trăgând clopotile, aciiaşi să strânseră toţi slujitorii la Mitropolie, jăluindu-se boiarii către dânşii de toate ce li s-au întâmplat. Atuncea şi slujitorii fură toţi într-un gând şi strigară că de acum nu vor mai lăsa ei să piiară neamul boieresc, ci să iasă grecii din ţară afară, că nu-i pot sătura cu bani. Atuncea toţi boiarii, cu mare, cu mic, cu toate gloatele slujitorilor, ieşit-au de la Mitropolie de au mers cu toţii la sat la Cotrăcéni. Acolo făcură sfat mare, socotind că de acum înainte nu vor mai putea trăi cu grecii. Ci să gătiră toată boierimea ţării şi cu slujitorii din toate cétele, pân' la 200 de oameni. Şi purceseră de acolo de să duseră la împărăţie, pre vremea când era la Enişer împotriva Critului, făcând la împărăţie multă jalbă pentru grecii Ţarigradului, cum ei au spart raiaoa Ţării Rumâneşti. Atunce înţelegând împărăţiia, poruncit-au cu mare mânie de au scos pre toţi grecii din ţară cu mare ruşine şi au mazilit pre Radul-vodă. Mergând la casa lui în Ţarigrad, acolo au murit, la cursul anilor 7177. Şi au domnit ani 4.

Dat-au boiarilor voie să-şi aleagă domn pre carele vor pohti ei. Atuncea ei cu toţii împreună făcură sfat şi aleseră pre un boier bătrân, anume Antonie dvornecul den sat den Popeşti, ot sud Prahova. Pre acesta-l rădicară şi ziseră să le fie domn, pentru căci îl ştiia toţi că iaste om bun şi blând. Şi aciiaşi îl duseră de sărută poala împăratului şi a Mustafa-paşii, caimacamul.

Pre acéia vréme au luat turcii cetatea Candiei de la Frânci.

Iar Antonie-vodă, cu toţi boiarii lui, cu agă turc şi cu steag, au venit în ţară şi au intrat în scaun în Bucureşti, mesiţa april 9 zile, leatul 7177, în vinerea cea mare a strastiilor. Iar când au fost a doao zi, în sâmbăta cea mare a Paştilor, împărţi toate boieriile. Iar în duminica sfintelor Paşti, dimineaţa, la Hristos văscrese, istovindu-se soborul, afară fiind toţi înaintea bisericii, după cum iaste obiceaiul, făcut-au Antonie-vodă mare jurământ împreună cu toţi boiarii, câte unul, câte unul, fieştecare puindu-şi mâinile pre sfânta evanghelie, jurând pre puternicul sfântul nume al domnului Dumnezeului nostru Isus Hristos, cum vor sluji domnu-său lui Antonie-vodă, cu dreptate şi cum să lipsească pizma şi mozaviriia şi hicleşugul din mijlocul lor, numai de acum înainte să lăcuiască toţi într-o dragoste, ca nişte adevăraţi creştini. Iar carii nu vor ţinea jurământul să fie lepădaţi de faţa domnului Dumnezeu şi să fie urgisiţi de domnu-său şi încă să paţă mare nevoie, tocma să guste răi ca aceia şi moartea, ca nişte călcători de lege şi de jurământ. Şi aşa istovind jurământul, toţi au iscălit cu mâinile lor la izvodul jurământului.

Şi s-au aşăzat domn ţării. Şi au început a face judecăţi drepte şi a căuta de rândul ţării şi al săracilor, carii era năpăstuiţi şi prădaţi fără dreptate.

Atuncea şi feciorii răposatului Costandin postelnicul împreună cu maica lor, jupâneasa Elena postelniceasa, văzând că le-au dat Dumnezeu domn bun şi înţelept şi judecător drept, n-au mai putut răbda pentru moartea tătâne-său, care au făcut Stroe dvornicul Leurdeanul în zilele lui Gligoraşco-vodă, precum

înapoi povestea lui iaste scrisă. Ci au ieşit la divan de faţă, apucându-se de bâhă, cum nu iaste el nimic vinovat de sângele acelui creştin. Costandin postelnicul, nici au stătut el împotriva lui, să-l omoare, vrând să să ascunză, ca Cain de sângele frăţinesău, lui Avel. Iar Dumnezeu, judecătoriul cel drept, nu l-au îngăduit, că sângele dreptului Costandin nu să putea ascunde, ci striga la cer. Şi au vădit pre Stroe aiave, cu 3 răvaşe scrise cu mâna lui cătră un hoţ asémenea cu el, Costandin păharnicul Vărzariul sân Radului armaşul Vărzariul, ca să facă lui Costandin postelnicul moarte, iar într-alt chip nu. Déci ca să descopere lui Stroe vina şi lucrul ce au făcut fără dreptate şi fără judecată, ivitu-se-au acele 3 răvaşe şi au căzut în mâna jupânései Elenei şi a coconilor ei, de s-au citit în divanul cel mare. Şi le-au văzut singur Stroe dvornicul, şi n-au mai putut prinde bâha, că era scrise de mâna lui. Atuncea să descoperiră toate minciunile lui cât mărturisi el singur înaintea domnului Antonie-vodă şi a tot divanul mării-sale că au fost lui Costandin pârâş de moarte şi cum au pierit nevinovat nimica, cât să mira toţi cine auzia, şi cine-l ştia, şi cine nu-l ştia. Atuncea cunoscură că iaste om rău Stroe şi-l pedepsia şi mari şi mici, şi-l batjocoriia şi muieri şi copii, şi-l suduia păgânii şi creştinii, căci au omorât pre Costandin, căci era de mult folos şi de mare ajutor ţării şi căuta săracii şi streinii. Atuncea Antonie-voievod împreună cu părintele vlădica Theodosie, şi cu amândoi episcopii şi cu toţi egumenii de pre la toate mănăstirile câte sunt în ţară făcură mare judecată. Căutând la sfânta pravilă, aflară să-l omoare şi pre Stroe, ca să ia plată precum au făcut. Şi să déde cu judecată dreaptă pre mâna armaşilor. Iar jupâneasa Elena şi cu feciorii ei n-au vrut, ci s-au rugat la Antonie-vodă să-l iarte de moarte şi să ia cinul călugăresc, că va da el seamă înaintea înfricoşatului judeţ. Atuncea Antonie-vodă, poruncindu-le, scoaseră-l afară cu răvaşele lui céle de vânzare, de să arătară tuturor noroadelor, ca să-l ştie toţi că s-au asemănat cu Iuda şi l-au ivit Dumnezeu ca pre Cain. Dupre acéia l-au dus la mănăstirea din Snagov de s-au călugărit puindu-şi numele Silvestru, de călugărie.

Iar Antonie-vodă domniia foarte bine şi cu pace dăspre toate părţile şi avea liubov cătră toţi boiarii. Iar vrăjmaşul diavolul nu putu răbda, ci-şi află lăcaş în inimile unor boiari, anume: Gheorghe dvornicul Băleanul şi cu ginerisăi Hrizea vistierul, i Staico păharnicul sân Bărcan ot Bucşani, i Radul Ştirbéiu ot Izvor şi cu alţii mai mărunţi. Încuibându-i-se diavolul în inimile lor foarte tare, întărindu-i cu rău cuget asupra a 3 boiari, carii să afla cu slujbă dreaptă lângă domnu-său şi sta pentru ţară şi pentru săraci, să nu-i calce streinii, nici să-i prade fără dreptate, anume: Mareş banul, i Radul logofătul Creţulescul, i Şărban Cantacuzino, vel-spătarul. Deci făcându-se ei o ceată spurcată, noaptea să strângea toţi la casa lui Gheorghe-dvornicul, de făcea sfat şi să învăţa cu ce fel de meşteşuguri vor ucide pre acei 3 boiari. Şi altă vină nu le afla făr' cât zicea că ei tot boieresc la toţi domnii, şi cum s-au îmbogăţit, şi cum nu-i băga în seamă şi numai batjocoresc. Iar mai vârtos pizmuia Băleanul, căci nu l-au pus ban mare la Craiova. Deci aşa sfătuindu-se în toate nopţile, dat-au Dumnezeu de prinseră cei 3 boiari de veste mai timpuriu şi degrab mérseră la Antonie-vodă de-i spuseră şi să rugară să le facă judecată dreaptă cu Băleanul şi ceata lui. Şi de-i va afla că au călcat jurământul sau au făcut lor

vrun rău, atunce să paţă după vina lor. Atuncea Antonie-vodă au ieşit la veldivan şi i-au chemat de au stătut toţi de faţă. Deci ei, ca nişte oameni răi, alt nu avea ce mai zice, făr' cât célé ce scriu mai sus. Antonie-vodă văzând dreptatea celor 3 boiari, îndată au mazilit pre cei ce avea dregătorii şi porunci tuturor câţi au fost la acel sfat spurcat să meargă la ţară, să şază la casele lor. Iar alt rău nimic nu le-au făcut. Deci nu multă vréme trecând, iar le-au poruncit de au venit la curte. Şi i-au iertat de toată vina lor şi i-au învăţat să se părăsească de ce s-au apucat, să lăcuiască toţi întru dragoste; precum sunt juraţi, iar cine va călca jurământul, Dumnezeu să-l bată şi trupéşte şi sufléteşte.

După aceasta nu multă vreme trecând, veni şi lui Antonie-vodă mazilie. Şi îndată purcese cu toţi boiarii de să duseră la Odriiu, că acolo era împărăţiia. Atuncea şi Gligorie-vodă încă venise din Ţara Nemţească, că-l iertase împărăţiia. Déci fiind acolo şi Hrizea vistierul, i Staico paharnicul, i Radul Ştirbei şi cu toată ceata lor cea dintâi, ca nişte răi hicléni, cu mari meşteşuguri, cu tainã la turci au umblat de au stricat domniia lui Antonie-vodă şi cu mulţi bani au dres domnia lui Gligorie-vodă. Închinându-se lui toţi, făcură sfat drăcesc cătră turci de prinseră pre Mareş banul, i Gheorghe dvornicul, i Radul Logofătul Creţulescu, i Mihai Cantacuzino spătarul, i Ghenţea clucerul, i Stoian comisul. Iar Şărban Cantacuzino, spătarul au scăpat din mijlocul lor. Şi aciiaşi porunci Gligorie-vodă cu acei răi boiari ai lui Gheorghe dvornicul Băleanul de au prins pre toţi fraţii lui Şărban spătarul: Costandin stolnicul, i Matei aga, i Iordache postelnicul. Şi purcéseră cu Gligorie-vodă de veniră în ţară la scaunul ot Bucureşti, leatul 7180, mart 20 dni.

Iar Antonie-vodă au rămas la Ţarigrad şi acolo s-au prestăvit. Şi au fost domn 3 ani.

Să pomenim aicea şi de Stroe dvornicul Leordeanul. Că deaca înţelese că au luat Gligorie-vodă domnia şi au căzut acei săraci de boiari la patimă, el foarte să bucură şi îndată-şi lepădă călugăriia şi degrab alergă la Odriiu de să închină lui Gligorie-vodă şi să împreună cu soţiile lui, făcându-se părtaş, ca şi întâi. Şi după ce veni la Bucureşti, scoaseră dăjdi gréle în ţară. Şi déderă acestor boiari mare strânsoare, fiind unii închişi în turnul dă pre poarta de jos, alţii în temniţă, poruncindu-le să le dea bani sute de pungi, ca să scoată cheltuiala ce au făcut pentru dânşii la turci. Deci ei, de mare frică şi groază, vândutu-ş-au satele, rumânii, ţiganii şi tot câştigul lor, cine cât au avut, de au dat lui Gligorievodă, şi au rămas casele lor pustii. Atuncea şi boiarii s-au însoţit cu grecii şi, în tainã, fără ştirea lui Gligorie-vodă, apuca pre toţi câţi ştiia că au răzimat în casele acestor boiari şi pre toate slugile lor, de-i prăda şi împărţea banii adins ei-şî. O, ce foc nestâmpărat băga în casele lor! Multe case au pustiit. Că toată pizma lor era mai vârtos ca să surpe casa răposatului Costandin postelnicul. Că nu să sătura de sângele lui, ci şi acum tare să nevoia ca să omoare şi pre feciorii lui. Şi făcură meşteşug, dând turcilor bani, ca să-i aducă de la Odriiu pre Şărban spătarul, ca să-i omoare pre toţi deodată. Deci Şărban, crezând amăgeala turcilor, îndată au purces de la Odriiu ca să vie în ţară. Iar deaca au trecut munţii, atuncea, din voia lui Dumnezeu, să întâmpină cu oarecine trimis de maică-sa, spuindu-i să nu vie în ţară, că va să-i omoare

pre toți. Deci Şărban, înțelegând de aceasta, aciiaşi lăsă acea cale şi să învârteji pre altă cale, prebegind în Țara Moldovei, lăcuind la Hangul, în munții Ceahlăului. O, mare minune au făcut Dumnezeu şi cu acel Şărban, că l-au scos din calea pierzării şi l-au îndreptat pe calea mântuirii, precum au îndreptat şi pre cei 3 filosofi, carei i-au trimis Irod să ispitească de naşterea lui Hristos, ca să-l omoare, iar sfinții-lui i-au îndreptat pre altă cale, şi Irod rămase ruşinat.

Atuncea Gligorie-vodă, cu răii sfetnicii lui, rămaseră ruşinați. Cât să bucura şi să veseliia de venirea lui Şărban, atâta întristăciune mare căzu asupra lor.

Iar când au fost la iulie 15 dni, leatul 7180, făcură sfat drăcesc de trimiseră la vel-ocnă pre Gheorghie dvornicul, socrul lui Matei aga, şi pre Ghieța clucerul, socrul lui Şărban spătarul, şi pre Stoica logofătul Ludescul, care au fost slugă bătrână la casa răposatului Costandin postelnicul. Iar pre Mareş banul, ce au fost cuscru cu stari-postelnicul, şi pre Radul logofătul, gineri-său şi pre cei 4 coconi ai lui: Costandin, Mihai, Matei, Iordache, i-au pus la opreală mare, în turnul clopotniții. Iar pre alți boiari, rudenii şi gineri ai lor, pre toți i-au prădat şi i-au lăsat de la închisoare, aşăzând răii sfetnici aceasta ce scrie mai sus.

Purces-au şi Gligorie-vodă la oaste când au fost şi sultan Mehmet, împăratul turcilor cu toată puterea lui cătră Țara Leşască, când au luat şi Camenița pre seama lor. Iar aicea, la scaun, au lăsat ispravnici pre Băleanul, şi Stroe dvornicul i Hrizea vistierul. Deci ei, ca nişte răi tirani, fără ştirea domnului, déderă învățătură Drosului armaşul Mehedințul, răul spurcat, de-i scotea din turn pre aceşti boiari, ce scriu mai sus, şi-i ducea afară den cetate, înaintea temniții, de-i bătea în toate zilele pre talpele picioarelor şi-i spânzura de mâini cu sfoară, şi-i muncea în tot felul, târându-i pre pământ şi pedepsindu-i cum le era voia. Şi de aceasta dar să asemăna cu Maximiian, i Dioclitiian, muncitorii creştinilor, şi cu spurcatul Ariia şi cu alți păgâni necredincioşi carii au ocărât sfânta bisérică a lui Dumnezeu şi au călcat toate poruncile lui. Aşa făcură şi aceşti tirani boiari. O, putérnice doamne, cum ai plătit acelora, plăteşte şi acestora, că au călcat poruncile tale, carele zicea: „Iubiți pre frații voştri şi pre vecinii voştri şi cine cum va măsura, aşa i să va măsura”.

Gligorie-vodă, încă fiind la oaste, mult au cercat pentru Şărban ca să-l prinză. Şi n-au putut, că Dumnezeu l-au acoperit.

Iar când au fost la dechemvre 1 dni, leatul 7181, venit-au şi Gligorie-vodă de la oaste aici, la scaunul lui. Şi înțelegând de cazna celor închişi ce le-au fost făcut boiarii fără porunca lui, foarte s-au scârbit pre ei. Iar Băleanul cu ceata lui, fiind îndrăciți, nimic nu să ruşina, ci tot îndemna pe Gligorie-vodă să-i omoare. Iar Dumnezeu îl întărea ca să nu-i omoare, pentru că nu-i ştiia nimica vinovați. Iar boiarii numai ce să năbuşiia şi zicea că de ar fi ştiut că nu vor să piară, nu s-ar fi apucat de ce au început. O, mare ciudă! Cum nu să mai sătura acei procleți de a vărsa sângele acestor săraci de boiari făr’ de nici o ruşine şi făr’ de nici o frică de Dumnezeu! Iată dar că să umplură cuvintele marelui Vasilie, care zice: „De ce veni vrăjmaşul tău să cază la iertăciune, să nu-i iai credința, că încă de şapte ori iaste sufletul lui mai îndrăcit. Căci numai câinele

deacă boraște linge, iar vrăjmașul nu să mai poate întoarce". Aşa şi acei boairi, fiind covăseala dracului în inimile lor, nu să mai putea stâmpăra.

Atuncea, pre acea vréme, Şărban spătarul încă să întorsese de la Moldova, de au mers la Odriiu, însă cu porunca vizirului. Şi îndată făcu jalbă mare la împărăție şi la veziriul şi la alți priiateni ai lui, pentru toate patemile şi nevoile ce au făcut Gligorie, cu boiarii lui, maică-sa, doamnei Elenei şi fraților lui. Atunce împărăția îndată trimise un capigibaşă, de au venit de olac, şi fără veste au intrat în casele domneşti, unde şădea Gligorie-vodă. Şi foarte rău s-au spereat. Şi înțelegând de porunca împărătească, îndată trimise de-i scoase den turn pre aceşti boiari, de-i déde în mâna capigiului. Iar a doao zi purcese doamna Elena cu toți coconii ei, şi cu toate rudeniile ei, şi cu gineri-său Radul, de s-au dus la Țarigrad, 7181. Şi au scos pre Ghețea clucerul den ocnă, de au trecut Dunărea dupre ceilalți. Iar Gheorghe dvornicul i Stoica logofătul au rămas în ocnă. Iar Mareş banul au rămas la casa lui şi au murit.

După acéia, Gligorie-vodă, având grijă şi mare fricâ, împreună cu sfetnicii lui, nici aşa nu s-au lăsat, ci au trimis la vizirul pân-în 200 de pungi ca să omoare pre acei boiari. Iar nefiind voia lui Dumnezeu, n-au lăsat pre viziriul să-i omoare, ci numai au luat banii, iar pre ei i-au trimis la Crit surgun. Însă numai pre Radul logofătul, şi pre Şărban spătarul şi pre Costandin stolnicul, iar maica lor şi coconii cei mai mici, Mihai, i Matei i Iordache au rămas la Țarigrad.

Iar când au fost la mai 11 dni, leatul 7181, trimis-au Gligorie-vodă de au omorât pre Gheorghie, socrul lui Matei aga, fiind închis la mănăstirea din Tismana. Iar Stoica logofătul au rămas acolo.

Iar când au fost mai 11 dni, leatul 7181, iar purcese Gligorie-vodă, la oaste, în Țara Leşească împreună cu Cara Mehmet-paşa şi cu mulțime de turci. Deci fiind ei toți tăbărâți la Hotin, iar Sobețschi, hatmanul leşesc, venit-au asupra lor cu multă oaste. Şi făcură războiu mare. Şi fură turcii biruiți de léşi. Mulți au căzut de sabie şi mulți s-au înecat în Nistru. Iar paşa cu puțini turci abiia au scăpat la Cameniță. Iar Sobețschi, hatmanul cu leşii, s-au întors cu mare izbândă şi cu multă dobândă. Atunci şi Gligorie-vodă nu s-au îndrăznit să mai vie în țară, ci au fugit preste Dunăre, la turci. Şi îndată fu mazilit. Ducându-se la Țarigrad, acolo au murit, însă moarte groaznică. Şi au domnit aicea în țară un an şi opt luni, la cursul anilor 7182.

Aici semnăm pre scurt şi de patimile părintelui Theodosie, mitropolitul Țării Rumâneşti. Căci căzând acei boiari la mare nevoie, precum arată aicea înapoi, atuncea şi pre părintele vlădica îl scoaseră din scaun cu mare necinste şi-l trimiseră la zatocenie, aruncându-i multe prihăni. Şi puseră în locul lui pre Varlaam episcopul, pre care-l ştiia că va fi în sfat asemene cu dânşii, precum au şi fost.

Dupre aceasta, să mai arătăm ce s-au mai întâmplat dupre maziliia lui vodă. Că fiind Mihai postelnicul, fratele lui Şărbn spătarul, la cetatea de la Baba, unde era Chiupriuliul vezirazimul şi cu Mehmet-paşa, caimacamul, numaidecât au căzut la picioarele lor cu multă rugăciune ca să puie domn pre Duca-vodă. Că el era la Țarigrad mazil. Şi îndată-i făcură pre voie. Şi scoaseră cărți şi tot ce trebuia de domnie noao, poruncindu-i să meargă de olac în Țara

Rumânească. Iar Mihai postelnicul au rămas să-i aducă steagul de domnie. Atunce Duca-vodă, deaca înțelése foarte se bucură, făgăduindu-i cu mare jurământ că va căuta de casele acestor boiari şi le va plăti datoriile şi, în zilele lui, nici un rău nu vor petréce, ci mult folos şi bine vor vedea de la dânsul. Şi purcése din Țarigrad cu Matei aga şi cu nepotu-său, pârvul logofătul, sân Drăghici spătarul, trimițând înainte pre Costandin slugerul, sân Stoica logofătul Ludescul, cu cărți împărăteşti, ca să ție scaunul după obiceai. Iar Băleanul şi cu gineri-său Hrizea, şi cu Neagoe dvornicul Săcuianul, şi cu Radul banul Năsturel, şi cu Staico păharnicul Bucşanul numaidecât prinseră pre Costandin slugerul şi-l puseră în butuci, zicându-i că umblă cu minciuni. Iar apoi simțind că adevărat vine Duca-vodă domn, ei începură a fugi în sus, către Piteşti, luând cu dânşii şi pre Costandin slugerul, ducându-l pân' la mănăstirea din Argeş. Iar Băleanul şi cu gineri-său au trecut muntele şi cu Neagoe dvornicul, la Sibiiu; iar Radul Năsturel şi cu Staico au fugit la munte.

Deci sosind şi Duca-vodă la scaun în ziua de Sfeti Nicolae, dechemvrie 6 dni, leatul 7182, venit-au şi Costandin slugerul de i-au spus de toate ce au pățit. Venit-au şi Năsturel, şi Staico de s-au închinat. Trimis-au de au scos şi pre Stoica logofătul, care au fost în patimă ani 2 făr' 2 luni.

După acéaia Duca-vodă tocmitu-ş-au boiarii, aşăzatu-ş-au şi țara cumsăcade. Şi făr' zăbavă sosi şi Mihai postelnicul cu steagul de domnie. Şi porunci viziriul de slobozi şi pre cei 3 boiari de la Crit. Sosind în Țarigrad, venit-au aici în țară, la casele lor, cu maica lor şi cu jupânésele lor şi cu toată cemetiia lor întreagă. Duca-vodă încă i-au cinstit şi i-au boierit. Ei încă să nevoia cu slujbă dreaptă.

Iar Duca-vodă fiind iubitor de argint şi prea lacom de bani, nu avea cineva să-i pristănească. Ci ştiind pre Băleanul şi pre gineri-său Hrizea cu ceata lor, că sunt ei buni de acea treabă, îndată porunci la ei de au venit în țară şi s-au curtenit la Duca-vodă. Şi puseră dăjdi grele în țară şi începură a prăda pre boiari pentru năpăşti. Şi izvodiră nişte obiceaiuri şi neşte răutăți, care n-au mai fost aici în țară. Însă cu mijlocul acelor boiari şi pre ascuns, iar începură a face pără asupra acelor ticăloşi de boiari, precum era dăprinşi şi încă dinceput, mai vârtos asupra lui Şărban spătarul şi a fraților lui. Şi ei nu ştiia, ticăloşii, nimic de acea vânzare.

Déci nu multă vréme trecând, veni poruncă de la împărăție de au purces la oaste asupra léşilor, împreună cu mulțime de turci. Şi câte cetăți aflară afară din Cameniță, mari, mici, toate le arseră şi le sparse. Mergând şi la o cetate ce să cheamă Jăravna, acolo sosi şi Sobețchi, craiul leşăsc, cu mulțime de oaste. Şi să bătură cu turcii 7 zile. Déci văzând ei că nu le va strica nimic, făcură pace şi să întoarseră fieşicare în țara lui. Duca-vodă încă au venit în țară, însă n-au mers în scaun, ci au descălecat la Cocorăştii din Grind, la casele Vladului comisul. Şi acolo fiind, iar începură a face sfat necurat asupra acelor ticăloşi de boiari, parându-i la Duca-vodă în tot feliul de năpăşti, până-l plecară, socotind că acolo le va fi mai lesne să-i omoare. Iar ei, ticăloşii, tot nu ştiia nimic, ci având a face praznicul celui de minuni făcător, marelui arhiereu Nicolae, întâmplându-se sfânta duminecă. Atuncea Şărban spătarul luatu-ş-au ziua bună de la Duca-vodă, de s-au dus la casa lui ot Drăgăneşti ca să să gătească

de praznic. Iar Mihai spătarul cu frate-său Iordache, cu cumnatul lor Barbul Fărcăşanul vistierul, era la casa lor, Mărginenii ot Praova, de gătea bucate pentru săraci, întru slava marelui Dumnezeu şi întru pohvala sfântului Nicolae, aşteptând să vie de la Cocorăşti a doa zi, duminecă, şi fratele lor Costandin stolnicul. Iar Duca-vodă, cu sfétnicii lui cei ficléni, cu mare tainä, noaptea, gătiră ostaşi şi trimiseră de olac unii la doamna Elena şi la feciorii ei, ca să-i prinză; alţii la Şărban logofătul, la Drăgăneşti. Şi pren vărsatul zorilor, sosiră toţi, carii pre unde le era porunca.

Pre Şărban logofătul îl găsiră la biserica lui, la utrene, ascultând sfânta şi dumneziiasca slujbă. Unii ocoliră biserica, alţii intrară înlăuntru şi groaznic îl apucară, şi-l scoaseră afară şi-l duseră la mănăstirea ot Sneagov, ca să-l omoare acolo, precum au omorât şi Grigorie-vodă pre tatăsău, Costandin postelnicul.

Iar la Mărgineni, încă prinseră pre Mihai spătarul şi-l puseră într-o căruţă, să-l ducă la Cocorăşti.

Iar frate-său, Iordache, cu cumnată-său Barbul vistierul, scăpară den ochii lor şi trecură la Braşov.

Atuncea şi Matei aga, fiind chemat de frate-său, Şărban logăfătul, şi mergând tot într-acea zi la Drăgăneşti, când fu aproape să intre în sat, Dumnezeu trimise pre oarecare creştin de i-au ieşit înainte, spuindu-i de toate câte s-au întâmplat frăţine-său, lui Şărban şi îndată să învârteji şi trecu pre Teleajăn în Ţara Ungurească.

Să spunem şi de o minune mare ce au făcut Dumnezeu, cu rugăciunea sfântului Nicolae, asupra ticălosului Mihai spătarul. Că şezând el în căruţă prins şi ostaşii găsind bucatele sfântului praznic toate gata, abătură într-însele a le mânca şi vin a bea. Iar Mihai spătarul rugă pre Dumnezeu şi luo pre sfântul într-ajutor, făcând semnul sfintei cruci, se pogorî din căruţă jos, şi aşa încetişor trecu pren mijlocul lor, până ieşi din curte afară şi intră într-o casă, nevăzându-l nimenea, făr' numai o saragea sârb l-au găsit acolo şi l-au acoperit. Iar alţi ostaşi, deaca prinse de véste, începură a căuta pren toate casele. Şi venea mulţi ostaşi la acea casă să caute. Iar acel creştin bun răspundea că au căutat el şi nu iaste acolo.

Iar alţii pedepsea pre ticăloasa maica lor şi o mustra în tot chipul, iar ea nimica nu răspundea, făr' cât numai ce ofta şi lăcrăma. Şi o duseră la Cocorăşti. Acolo încă prinsese pre fie-său, Costandin stolnicul, şi pre gineri-său, Radul Creţulescul, şi pre alţi oameni ai lor, precum le-au făcut şi întâi, la zilele lui Gligorie-vodă.

Aduseră şi pre Şărban logofătul de la Snagov, închizându-i pre toţi la o casă în curtea Cocorăştilor.

Iar Mihai spătrul, scăpând, trecut-au la Braşov, unde era şi ceialalţi fraţi ai lui.

Atuncea Duca-vodă şi cu spurcaţii sfétnicii lui văzând că au scăpat ceilalţi fraţi ai lor, ei foarte să ruşinară şi cunoscură că singur Dumnezeu au stătut pentru dânşii şi, cu rugăciunea sfântului Nicolae, i-au izbăvit de moarte, precum au izbăvit şi pre cei 3 boiari din mâna vrăjmaşilor. Iar sfatul lor cel necurat să răsipi ca praful înaintea vântului, precum zice prorocul la psalmul

32, că Dumnezeu sparge sfaturile păgânilor, şi leapădă cugetele omeneşti şi zvârléşte sfaturile domneşti. Şi slobozi pre acei boiari, pre toți, făgăduindu-se că de acum înainte nu vor mai avea nevoie.

Iar după acéia, când fu al patrulea an din domniia Ducăi-vodă, sculatu-s-au Mehmet-paşa veziriul cu toată putérea împărătească, de s-au dus la Țara Căzăcească, la o cetate ce să cheamă Cehrin, aproape de apa Niprului, împreună cu hanul şi cu tătărâmea, cu toată. Poruncit-au şi Ducăi-vodă de s-au dus acolo. Iar aicea, la scaun, au lăsat ispravnici pre Băleanul, i Stroe dvornicul, i Şărban logofătul, i Hrizea vistierul, i Lațcarache postelnicul Cupărescul. Şi tot nu să mai stâmpărase de răutățile ce făcuse acelor săraci şi boiari, ci iar începură a scorni. Şi scriseră cărți cu mare pâră la Duca-vodă, însă mai vârtos asupra lui Şărban logofătul, cum scrie cărți la turci, de să-i strice domniia. Că atuncea era împăratul la Dârstor, şi el nu ştiia nimic de acéia. Iar Duca-vodă déca înțelése, priimi pâra lor cu credință şi să laudă că dupre ce va veni la scaun, va să-l omoare. Atuncea fratele lui, Costandin stolnicul, fiind şi el acolo, în oaste, înțelese de acest sfat spurcat şi îndată trimise la frate-său, Şărban, de-i făcu ştire pre ascuns.

Turcii încă ocolise Cehrinul şi în multă vréme bătându-se în tunuri şi în multe feliuri de meşteşuguri, până răzbiră turcii şi aprinseră cetatea, de au ars până în pământ. Atunce venise şi Ramadonoțchi hatmanul şi cu mulțime de oaste căzăcească i moschicească, trecând toți Niprul. Turcii încă prinseră de véste şi să gătiră tare de război şi degrab mérseră de să loviră unii cu alții, bătându-se şi în puşci, şi în săbii 8 zile, şi să apropiiase a fi izbânda creştinilor. Atuncea viziriul rău s-au spăimântat şi socoti că într-alt chip nu să va izbăvi de dânşii, ci trimise la Ramadanoțchi, hatmanul căzăcesc, bani mulți pre ascuns, şi având un fecior rob la tătari, l-au slobozit, şi atuncea opri toată oastea să nu mai dea război. Iar turcii să învârtejiră înapoi cu mare fricâ, câtu-şi lăsară corturile şi toate zaharélele, fugind şi ziua şi noaptea, pân-au trecut apa Nistrului şi s-au dus iar în țara lor.

Duca-vodă încă intrase în țara lui. Atunce Şărban logofătul ştiind că va să-l omoare pre adevărat, luat-au pre Dumnezeu într-ajutor şi au purces den Bucureşti la mijlocul zilei cu jupâneasa lui şi cu toată casa lui întreagă, pân-au sosit la casele lor de la Coiani, fiind şi maică-sa acolo şi frate-său, Matei aga. Să ridicară de acolo cu toții până ajunseră la Giurgiov şi grăbiră de trecură Dunărea pe la Ruşi.

Iar boiarii de la Bucureşti tocmai atunce prinseră de véste că Dumnezeu le-au acoperit ochii şi mintea.

Deci fiind şi viziriul trecător la Odriiu, iar Şărban logofătul încă le-au ieşit înainte şi mérse de să curteni la viziriul plângându-se şi jăluindu-se de toate nevoile lor câte au petrecut în zilele Ducăi şi de boiarii lui cei răi. Că nu le-au ajuns câte necazuri le-au făcut mai nainte vréme, ci şi acum legatu-s-au de ei cu năpăşti şi cu pâri mincinoase, ca să puie capetele.

Iar Duca-vodă, deaca sosi la scaunul lui ot Bucureşti şi înțelése de aceasta, foarte tare să îngrijă. Şi făcu sfat cu boiarii lui cei răi şi aléseră dintr-înşii pre o seamă de boiari, anume Neagoe dvornicul Săcuianul, i Staico

păharnicul Bucşanul, i Ivaşco sân Băleanului, şi-i trimise la Odriiu ca să facă pâră mare asupra lui Şărban şi a fraţilor lui.

Iar Dumnezeu nu-i putu îngădui ca să umple sfatul lor cel spurcat, ci îndată mila lui cea nespusă o aruncă asupra capului lui Şărban logofătul. Că trimise viziriul de chemă pre Şărban şi îndată-i porunci să fie domn Ţării Rumâneşti, iar Duca-vodă să fie domn la Moldova. Şi porunci viziriul să meargă toţi boiarii rumâni să să închine la Şărban-vodă.

Atuncea o seamă de boiari merseră de să închinară la Şărban-vodă. Iar Staico păharnicul i Ivaşco sân Băleanul fugiră la Moldova. Iar viziriul încă trimise degrab un agă turc împreună cu Costandin Brâncoveanul, nepotul lui Şărban-vodă, de veniră de olac aici în ţară şi degrab rădicară pre Duca-vodă şi mérse cu acel aga turc la Ţara Moldovei, să fie acolo domn.

Iar Şărban-vodă încă purcése de la Odriiu împreună cu toţi boiarii lui, de veniră aicea în ţară cu steag împărătesc şi cu agă turc, de au intrat în scaun în Bucureşti în ziua bogoiavleniei domnului nostru Isus Hristos, mesiţa ghenar 6 dni, leatul 7187.

Atuncea au venit episcopii şi toţi egumenii, şi toată ţara de s-au închinat la domnul Şărban-vodă. Şi au trimis şi la vlădica Theodosie de l-au adus den Tismeana, de unde era la opreală. Şi viind, ş-au cerşut judecată pentru scoaterea lui de la Mitropolie. Şi aşa, îndată au trimis Şărban-vodă jalba vlădicăi Theodosie ca să aibă judecată şi îndreptare de la biserica cea mare, fiind patriiarh chir Dionisie. Şi îndată au trimis pre vlădica de la Maramonia şi pre Ianache, marele logofăt al marei biserici. Şi viind, au strâns Şărbanvodă mare sobor de arhierei ai ţării şi de alţi arhierei carii se întâmplase atuncea aici, şi toţi egumenii din toată ţara şi cu toată boierimea. Şi aşa stând amândoi de faţă, vlădica Theodosie şi vlădica Varlaam, ş-au spus toată jalba vlădica Theodosie. Şi rămâind vlădica Varlaam de judecată ş-au pus cârja pre masă înaintea domnului şi a tot săborul. Şi luând cârja domnul, au dat-o vlădicăi Theodosie. Şi l-au trimis la Mitropolie cu mare cinste, marţi, în săptămâna cea mare, înaintea Paştilor, mesiţa april 26 dni, văleatul 7187.

Aicea începem de câte s-au întâmplat în zilele acestui domn.

Că întâi fiind ţara spartă şi răsipită pentru multe nevoi şi greutăţi ce au fost împresurată încă din zilele altor domni ce au fost mai denainte, nu putu nici într-un chip să o îndreptéze, nici să le folosească ceva, pentru că-l împresura turcii cu dări de bani, şi cu zaharéle încă şi mai multe de cum fusése mai nainte.

Iar când au fost leatul 7188, rădicatu-s-au turcii cu mare oaste şi cu mulţime de tătari de au mers la Dohan Ghecet. Atuncea au mers şi Şărban-vodă cu oaste munténească, şi Duca-vodă cu moldovénii, den porunca împărăţiei, de au săzut acolo pân-au făcut 2 cetăţi, care le-au zidit munténii şi moldovénii. Iar domnii şi cu saraschériul au fost mai sus, cu temeiul oştii, de păzea în preajmă pân' s-au zidit cetăţile. Şi apoi s-au întors la luna lui octomvre.

Atuncea şi Şărban-vodă au venit iar la scaunul lui. Şi iar începu a să lupta cu toate nevoile ce-i venea de la turci, că pe acea vréme, păgânii foarte se înălţase şi să iuţise, cât nimenea din creştini nu putea să le stea înainte.

Iar când au fost la văleatul 7192, rădicatu-s-au sultan Mehmet, împăratul turcesc, cu toată sila lui şi hanul cu toţi tătarii, de au mers asupra împăratului nemţesc. Atunce au mers şi Şărban-vodă cu munténii, şi Duca-vodă cu moldovénii, şi Apahi Mihai cu ungurii, şi Tucheli groful, din Ţara Ungurească de Sus, cu oştile lui, aceştea toţi mergând ajutor turcului. Şi sosiră împreună pe la Belgradul sârbesc. De acolo trimis-au împăratul pe Mustafa-paşa vezirazemul cu toată mulţimea oştilor şi cu toate ajutoarele. Numai ce au rămas el la Belgrad cu cât au fost curtea lui. Şi aşa mergând ei asupra neamţului, mare stricăciune şi pagube au făcut, pân' ce au sosit la cetatea Beciului. Şi tăbărându-se împrejurul ei, începură a bate cetatea cu multe feliuri de meşteşuguri, neîncetând nici ziua, nici nopatea. Iar tătarii intrase înlăuntrul Ţării Nemţeşti fără véste, de au tot prădat şi au robit şi au ars toate oraşele şi satele ce le-au ieşit înainte. Însă pre toţi oamenii cei mari i-au omorât, numai pre cei tineri i-au robit. Deci făcând ei această răutate mare creştinilor pân' s-au umplut zile 63, iată că sosiră şi oştile ale împăratului nemţesc împreună şi cu Sobeţschi, craiul leşesc, şi déderă război mare cu turcii şi cu tătarii. Şi când fu în deseară, neputând nimic turcii să folosească, numaidecât cu mare frică déderă dosul şi începură a fugi numai călări cu trupurile, iar avuţia lor, cu corturile lor, cu tunuri, cu zaharéle, toate au rămas acolo pre seama nemţilor. Şi au dat Dumnezeu de au fost izbânda creştinilor, iar turcii, câţi au scăpat de acolo, fugiră cu mare ruşine, sosind degrab înapoi pân' la Belgrad. Iar împăratul simţind de aceasta încă mai timpuriu, fugit-au de la Belgrad cu mare ruşine. Şi numaidecât a trimis de au omorât pre Mustafa-paşa.

Iar Şărban-vodă au venit în ţară, la scaunul lui. Duca-vodă aşijderea. Numai el n-au sosit la scaun, ci mergând la conacul de la satul Domneştii, când au fost în ziua naşterii domnului nostru Isus Hristos, dechemvrie 25 dni, fiind la masă cu toţi boiarii lui, atunce sosiră şi oaste leşească, de luară de la masă pre Duca-vodă şi-l duseră în Ţara Leşească. Şi acolo au murit.

Iar turcii înţelegând de aceasta, au trimis pre Dumitraşco să fie domn în Moldova.

După aceasta turcii iar s-au rădicat cu oaste, de au mers cu zaharea pân-o au băgat în Cameniţă şi iar s-au întors înapoi. Atuncea şi Şărban-vodă încă au mers cu oştile lui, însă numai pân' la Iaşi, şi iar s-au întors la scaunul lui.

Iar când au fost văleatul 7193, mazilit-au turcii pre Dumitraşco-vodă şi în locul lui au pus domn pre Costandin Cantemir-vodă.

Iar când au fost 7194, august 2 dni, cu vrérea lui Dumnezeu, luat-au némţii cetatea Budei. Şi atunci au pierit mai mulţi de 40.000 de turci. Fost-au mers şi Suliman-paşa, veziriul cu mulţime de oaste turcească, ca să fie ajutor Budii, şi nimic n-au folosit, ci s-au întors iar înapoi cu mare ruşine.

Iar când au fost 7195, dechemvrie 27 dni, bătând nemţii cetatea Seghedinului ce iaste pre apa Tisei, şi înţelegând veziriul de aceasta, numaidecât au trimis pre chehaiaoa lui cu o seamă de oşti turceşti preaalése şi cu tătari împreună, ca să fie ajutor acei cetăţi, pentru că oastea nemţească au fost puţinei, ca 12.000. Deci fiind turcii tăbărâţi făr' de nici o grijă, iar némţii i-au lovit noaptea făr' de véste, ca la 2 ceasuri pân-în ziuo, şi au făcut într-înşii o

moarte mare nespusă. Atuncea veziriul neştiind de aceasta, fostu-s-au rădicat cu toate oştile, ca la 70.000 şi mergând ajutor iar asupra cetății, numai ce să întâmpină cu némții, însă nu cu toți, ci numai cu călărimea, ca 8.000, şi numaidecât déderă războiu față cu față, ca la 3 ceasuri. Şi nu mai putură turcii sta împotriva nemților, ci numaidecât déderă dosul. Şi foarte groaznic au fugit, cât venirea lor au fost în 3 zile, iar fuga lor au fost numai într-o zi, trecând Dunărea la o cetate ce-i zic Varodin. Într-acel războ fost-au şi Iordache Cantacuzino vel-spătarul, trimis de frate-său, Şărbanvodă, însă din porunca veziriului, şi iar s-au învârtejit de au venit de acolo aici în țară, la casa lui, cu mare cinste.

Şi iar în zilele acestui domn, fiind maică-sa, doamna Elena, prea slăbită în bătrânețe, cugetat-au cu inima ei cătră Dumnezeu şi s-au rădicat de aicea, din țară, luând şi pre fie-său, Mihai Cantacuzino vel-spătarul, de au mers cu dânsa împreună pân' la Ierusalim, de s-au închinat acolo sfântului mormânt al domnului nostru Isus Hristos. Iar fiesău, Mihai spătarul, au luat pre Dumnezeu într-ajutor şi au purces de acolo de s-au dus pân' la Sinai de s-au închinat sfântului loc, unde au făcut Dumnezeu vorbă cu Moisi proroc şi i-au arătat multe ciudése dumnezeieşti, precum iaste scris. Şi iarăşi s-au învârtejit înapoi, găsind pre maică-sa sănătoasă la sfântul Ierusalim. Şi cât avură lângă dânşii aur, argint, tot îl închinară sfântului mormânt. Şi împărțiră pre la toți săracii multă milostenie, dând mare laudă milostivului Dumnezeu, căci i-au învrednicit cu viață şi i-au purtat făr' de nici o zmintelă pân' ce i-au adus de s-au închinat la sfântul mormânt sfinții-sale şi au văzut cu ochii lor toate minunile ce au făcut. După acéia iar au luat pre Dumnezeu într-ajutor şi au purces de acolo cu mare cinste, petrecându-i toți părinții ai biséricii cei mari a Ierusalimului şi toți cetățenii. Şi aşa făcându-se pân' la un loc, luându-şi ziua bună unii de cătră alții, învârtejindu-se iar înapoi. Iar doamna Elena cu fie-său Mihai spătarul au venit iar aici în țară. Ieşit-au înainte fie-său Şărban-voievod, cu toți boiarii lui şi cu toată curtea lui, împreunându-se cu maică-sa, sărutatu-i-au cinstita mână cu mare liubov şi o au dus cu mare cinste pân-au intrat în casele domneşti, în Bucureşti.

După aceasta nu multă vréme trecând, când au fost leatul 7195, mart 2 dni, prestăvitu-s-au şi doamna Elena cătră Dumnezeu. Atunce Şărban-vodă, cu toți frații lui şi cu toate surorile lui, şi cu tot neamul lor, luându-şi fieştecarele iertăciune de la maica lor, rădicatu-i-au sfintele moaşte şi o au petrecut pân-în marginea oraşului împreună cu părintele vlădica Theodosie şi cu mulțime de părinți călugări, şi popi, şi toată boierimea şi cu toate gloatele curții, cu cântări dumnezeieşti şi cu mare cinste. Învârtejindu-se Şărban-vodă iar la scaunul lui, iar pre maică-sa o duseră frații lui şi surorile, şi tot neamul lor până la sfânta mănăstire Mărginénii, hramul ei marii arhistratizi Mihail şi Gavriil, caré iaste de dânşii făcută, făcându-se pogrebaniia şi alte sfinte slujbe dumnezeieşti, pân' să déderă moaştele ei în gropniță, ce iaste în tinda bisericii den a dreapta, alăturea cu gropnița a soțului ei, fericitul răposatul Costandin Cantacuzino biv-vel-postelnicul, care gropniță au fost zidită de dânsa încă mai denainte vréme. Vecinaia pameat! deni, pristăvitu-s-au cătră Dumnezeu şi un cocon al doamnei Elenei, anume Matei Cantacuzino, ce-au fost vel-agă şi fu îngropat la

mănăstirea frăține-său, lui Şărban-vodă, ce iaste din sus de Bucureşti, unde-i zic Cotrăcenii, hramul ei uspeniia bogorodițe, făcându-se mare pamete şi mare milostenie săracilor de frate-său, Şărban-vodă şi multe slujbe dumnezeieşti pân' ce s-au dat gropniții în tinda biséricii, de-adreapta. Vécinaia ego pameat.

Iar când au fost la leatul 7195, mesița mart, iar sultan Mehmet, împăratul turcesc, poruncit-au tuturor turcilor de au făcut oaste mare. Numai ce au rămas el cu curtea lui la Țarigrad. Şi au trimis pre Suliiman-paşa veziriul cu toată putérea împărătească, poruncindu-i împăratul ca să facă războiu mare cu némții, nimica să nu-şi dea mijlocul, pân' va izbândi. Nemții încă simțind de aceasta, venit-au cu toată oastea lor de s-au tăbărât dincolo de apa Drevii, împotriva Oseculuí. Turcii încă veniră, tăbărându-se dincoace de Dreva. Nemții încă văzând atâta mulțime de turci, s-au dat înapoi şi s-au tăbărât la un loc unde au socotit ei că va fi bine de război. Turcii văzând aşa, socotiră că de frica lor au fugit înapoi. Ci degrab trecură apa dupre dânşii, pân' să apropiară de oastea nemțească şi acolo să tăbărâră, făcând şanțuri şi tocmind tunurile. Sumețând mânecile, făcură toți salavat mare şi strigară de 3 ori: halila, halila, halila! Şi numaidecât încălecară pre cai şi purceseră asupra némților cu toată pedestrimea şi cu toate tunurile, fiind tunuri mai mici 130 şi mari, ce le zic banimez, 4. Şi aşa cu mare îndrăznire şi groaznici făcură năvală mare asupra némților, lovindu-se față cu față în mijlocul câmpului. Iar némții nimic nu-şi déderă mijlocul, ci sta toți ca un munte nemişcat, până le déde Dumnezeu ajutor şi putére mare, cât unii să bătea în față cu dânşii, iar alții i-au luat pă denapoi, pe despre tunuri. Şi fiind turcii ocoliți pe despre toate părțile, căzu asupra lor mare frică, cât numai ce tremura şi nu ştiia ce fac. Iar nemții vitejeşte-i tăia şi-i omoria, cât de-abiia au scăpat veziriul cu puținei turci, iar ăilalți au pierit acolo. Zic cei ce au fost acolo şi au văzut cu ochii lor, 10.000 şi mai mult să fie pierit acolo. Şi déde Dumnezeu de fu izbânda creştinilor, luând de la turci toate avuțiile lor, şi toate tunurile, şi arme multe de tot feliul, şi haine multe şi cai mulți, şi corturi multe, şi zaharea multă. Iar veziriul văzând atâta pieire ce s-au făcut într-înşii n-au putut sta la Belgrad, ci au fugit cu mare frică, de au venit la Țarigrad. Iar sultan Mehmet, împăratul, înțelegând de această întâmplare, numaidecât au omorât pre Sulimanpaşa, veziriul. Iar turcii câți au scăpat din război inicéri, capigii, încă au venit după veziriul la Țarigrad şi numaidecât au mazilit pre sultan Mehmet şi ridicară pre un frate al lui, ce au fost închis, anume sultan Suliiman, ca să fi el împărat turcilor, iar pre frate-său îl închiseră în locul frăține-său. Şi puseră alt veziriu, anume Siuş, şi alți paşi. Iar după acéia capigii şi inicérii făcură gâlceavă mare asupra împăratului şi a viziriului ca să le dea 6 lefi. Şi au omorât pre mulți, până de-abiia i-au potolit şi s-au aşezat împăratul şi viziriul cu pace.

Şi au trimis cu agă caftan la Şărban-vodă, să fie iar domn cum au fost. Acest războiu, ce scrie mai sus, făcutus-au la august 4 deni, 7195.

Iar când au fost la ghenar 24 deni, 7196, făcut-au Şărban-vodă căsătorie unii cocoane a lui, anume doamna Alexandra, după feciorul lui Ivaşco Băleanul, ce au fost mare logofăt, anume Gligoraşco postelnicul. O, mare ciudă au făcut acel Şărban-vodă cu gineri-său Gligoraşco, că tatăl lui, Ivaşco şi moşă-său Gheorghe din Băléni fost-au mari vrăjmaşi asupra lui Şărban-vodă şi a

toată casa părinților lui, precum scrie înapoi, la istoriia lor. Iar Dumnezeu nu le-a dat a izbândi dă pre pofta lor, ci îndată au scurtat viața moşă-său, lui Gheorghe Băleanul, şi dăruind Dumnezeu pre Şărban-vodă cu domniia Țării Româneşti. Iar tatăl lui, Ivaşco biv-vel-logofăt, ştiindu-se vinovat de cătră Şărbanvodă, n-au putut sta în țară, ci încă din Țarigrad au fugit la Moldova împreună cu Staico paharnicul din Bucşani şi acolo s-au pristăvit Ivaşco logofătul. Jupâneasa lui, coconii lui încă au fugit la Moldova de aici din țară. După petrecaniia lui Ivaşco logofătul, iar jupâneasa lui, coconii şi cu Staico păharnicul s-au rădicat de acolo, de au pribegit la Ardeal. Şi fiind acolo pribegi, iar Şărban-vodă, cu înțelepciunea lui, adusu-ş-au aminte de porunca lui Dumnezeu, care zice la sfânta evanghelie: „Liubite vraghi vaşa, dobrotvorite nenovideaştim vas", adecă: Iubiți vrăjmaşii voştri, bine faceți celor ce vă urăsc. Deci înțelegând de bunătatea şi înțelepciunea acestui cocon, Gligoraşco postelnicul, îndată au trimis de i-au adus împreună cu maica lui aici în țară. Şi cătră acéia n-au mai pomenit vrăjmăşiia lor cea dintâi, ci cu curată inimă i-au iertat. Şi l-au făcut lui ginere, dupre porunca lui Dumnezeu. Şi au făcut cu dânsul foarte veselie mare, cu soli mari de la Ardeal şi de la Moldova şi cu toată boierimea Țării Rumâneşti, cât s-au mirat şi mari, şi mici de acest lucru ce au făcut Şărban-vodă. Şi toți să bucura şi-l fericea pentru marea înțelepciune ce i-au dat Dumnezeu.

Când au fost la mai 13 deni, 7196, fiind doamna Manda căzută la mare boală şi pătimind în câteva zile, apropiiatu-s-au de dânsa şi ceasul morții. Şi într-o zi, luni dimineața, datu-ş-au sufletul în mâna îngerului lui Dumnezeu şi s-au mutat cătră Hristos Dumnezeul nostru. În véci să fie pomenită! Şi a doua zi, marți, s-au dat moaştele gropii în tinda biséricii de la Cotrăcéni, care iaste făcută de cinstiți părinții ei, ce sunt mai sus pomeniți; făcându-se slujbă dumnezeiască, fiind la pogrebaniia ei şi cinstitul şi preasfințitul părintele Dionisie, patriiarhul Țarigradului, şi cinstitul părinte Theodosie, mitropolitul Țării Rumâneşti, şi mulțime de călugări şi popi. Şi aşa cu mare cinste s-au dat gropii. Dumnezeu să o pomenească la împărăția ceriului! Iar părinții ei, Şărban-vodă cu doamnă-sa Mariia, şi cu toți frații şi surorile lui, şi cu toată casa lor, împreună şi cu gineri-său Gligoraşco au rămas la mare jale, cu multe lacrăme şi cu mari suspinuri de la inimă, după cum iaste toată lumea obicinuită. Şi cu acélea nimic n-au folosit, că moartea n-are fățărie, ci iaste la tot omul de obşte tocma.

De aicea încépem de un războiu ce au mai făcut turcii cu némții. Că fiind un paşă, anume Naim-beiu, foarte viteaz mare, hain de cătră împăratul, mult s-au nevoit împăratul să-l prinză şi nu putea. Iar apoi el singur ş-au plecat capul şi au poftit de la împăratul să-i dea toată oastea lui ca să să bată cu némții. Déci împăratul, sultan Suliiaman, numaidecât i-au trimis caftan şi toate oştile lui, ca să fie sarascheriu, făgăduindu-i, de va bate pre némți, să-l facă vizir mare. Şi s-au tăbărât din sus de Belgrad, lângă apa Drivei, fiind cu dânsul ajutor şi Techeli groful, care s-au hainit de cătră creştini, cu câtăva seamă de oaste a lui şi cu tătari ca la 10.000. Némții încă au fost venit dincolo de Dreva. Deci fiind apropiiați unii de alții, făcură némții un meşteşug, că au fost ales o seamă de oşti şi i-au trimis pre apa Drevii în sus, iar cealaltă tabără s-au făcut

a fugi, tăbărându-se la un loc unde au ştiut ei că va fi bine de războiu. Iar Naim-bei şi cu groful, văzând aşa, numaidecât trecură apa cu toată tabăra lor, mergând dupre némți, pân-îi ajunseră unde era tăbărâți şi îndată să ciocniră unii cu alții şi făcură un războiu foarte mare. Atunce sosiră şi némții cei pitiți şi fără véste-i loviră denapoi. Atuncea turcii foarte să spereară şi déderă dosul. Şi la acest războiu încă au pierit de robie mulțime de turci se de tătari, şi mulți s-au închinat. Naim-bei şi groful numai ce au scăpat cu puțintei turci. Şi au fost izbânda creştinilor, rămâind de la turci cu multă dobândă.

Şi numaidecât de acolo s-au rădicat toată tabăra nemțească; pogorându-se în jos, tăbărâtu-s-au împrejurul Belgradului, fiind acolo în cetate mulțime de turci şi neguțători. Bătându-se acolo unii cu alții în puşci, şi în tunuri şi în tot feliul de meşteşuguri, făcându-se multă vărsare de sânge într-amândoao părțile, zicând turcii că toți sunt ei pieriți, ci să dăm războiu până la moarte, némții încă nu-şi da mijlocul, ci ziua şi noaptea tot să bătea, pân' s-au umplut zile 32. Iar când au fost la august 6 deni, 7196, au dat Dumnezeu de au fost izbânda creştinilor. Dând năvală mare, au spart cetatea şi au intrat. Atuncea la acea năvală, au pierit 2 ghenăraleşi nemțeşti, anume Şafemberg şi a… î. Atuncea nemții fiind foarte turburați, mai vârtos pentru acei ghenăraleşi mari, au tăiat pre turcii toți şi cadânele lor, şi mari, şi mici. Pierit-au şi creştini mulți, fiind cu dânşii amestecați. Şi toate trupurile lor le-au tras la marginea Dunării, până au măturat toată cetatea de spurcăciunea lor. Şi nici aşa nu i-au lăsat, ci i-au înfăşurat câte 2 şi câte 3 la o sfoară şi i-au înecat în Dunăre, înotând trupurile lor, cât la multe locuri să strângea mulțime de trupuri, de să făcea năglabie cât şi apa mult să oprea. Şi aşa s-au preumblat acéle trupuri fără caice, pân' ce vor fi dat şi în Marea Neagră. Atuncea au rămas némților multă dobândă.

Şi trecură o seamă de oşti dincoace de Dunăre, de au luat Caravansebeş, şi Logojul, şi Ruşava şi Cladova. De acolo au rădicat o seamă de oşti nemțeşti, fiindu-le cap Viteranie ghenăraleşul, de au trecut în Țara Rumânească şi s-au tăbărât la Turnul Severinului.

Atuncea Şărban-vodă de aceasta înțelegând, degrab trimise pre nepotă-său, Costandin Brâncoveanul vel-logofătul, cu cărți la Viteranie ghenăreleşul, cu multă rugăciune şi cu multe daruri scumpe, ca să să întoarcă înapoi iar, ca nu cumva, simțind turcii, vor zice că iaste țara haină şi vor porunci tătarilor de vor veni aici în țară să o robească. Atunci Viteranie ghenăraleşul, înțelegând de aceasta, numaidecât s-au rădicat de acolo cu toată oastea lui, de au venit pre supt munte până la Câmpul Lung. Şărban-vodă iar au trimis pe frate-său, Mihai Cantacuzino biv-vel-spătarul şi pre gineri-său, Costandin Bălăceanul vel-agă, de s-au întâmpinat cu dânşii la Câmpul Lung, fiind şi Brâncoveanul acolo, tot cu ei, făcând multă rugăciune, până s-au rădicat de acolo, de au trecut la Braşov şi s-au aşăzat acolo cu toate oştile să iernéze.

Deci întorcându-se aceşti boiari înapoi, spuseră lui Şărban-vodă de toate câte sunt mai sus scrise. Şi îndată trimise la împăratul turcesc de-i spuse véste bună, cum au trecut némții la Ardeal. Ei încă să bucurară şi făcură mare laudă lui Şărban-vodă. Aşijderea trimise şi la paşa saraschériul şi la sultanul, de le

făcu véste iar pentru némți, cum au trecut la Ardeal. Şi aşa, cu înțelepciunea lui toate le-au potolit.

După aceasta, temându-se Şărban-vodă ca nu carécumva în zilele lui să cază țara la vreo nevoie sau la vreo robie, au de cătră turci, au de cătră némți, ci să lupta cu dânşii cu multe meşteşuguri în tot feliul şi făcu sfat cu toți boiarii, alegând 4 boiari mari anume: Iordache Cantacuzino marele spătar, fratele lui Şărban-vodă, şi pre Costandin Bălăceanul marele agă, ginerile lui, şi pre nepotu-său, Şerban Cantacuzino, feciorul lui Drăghici, ce au fost mare spătar Măgureanul şi pre Şerban marele comis, feciorul Pârvului ce au fost mare vistier, de la Aninoasa, pre aceşti 4 boiari i-au trimis soli la împăratul creştin Leopold de la cetatea cea mare ce să chiamă Beciul, cu cărți şi cu daruri scumpe, făcând Şărban-vodă înaintea féții lui mare rugăciune ca să tinză porunca lui asupra tuturor gheneraleşilor câți sunt capete, asupra putérnicilor oşti ale împărății sale câte sunt trimise asupa păgânilor turci, ca, dând Dumnezeu izbândă, să păzească şi această Țară Rumânească ca să o scoață din gura lupilor turci şi a leilor tătari, precum au scos şi Moisi proroc pre israiliténi din robiia Eghipetului, însă cu putéria dumnezeiască. Atunce şi țara aceasta să fie închinată supt ascultarea împărății sale cum au fost şi mai denainte vréme.

Deci purcegând aceşti 4 boiari, fiind în călătorie, iar în urma lor s-au războlit Şerban-vodă. Plinindu-se doao săptămâni mesița octomvrie 29 de zile, cursul anilor 7197, luni dimineața, la 2 ceasuri din zi, pristăvitu-s-au Şărban-vodă, dându-şi fericitul suflet în mâna lui Dumnezeu. Dumnezeu să-l pomenească! Déci întâmplându-se la pristăvirea lui părintele mitropolitul Theodosie şi frate-său Costandin Cantacuzino, ceau fost mare stolnic, şi toți boiarii, numaidecât mérseră la sfânta Mitropolie şi porunciră de să strânseră toți căpitanii de pre la toate cétele şi mulțime de boiari mari şi mici den țară, şi toți neguțătorii. Atunci aduseră şi pre un capegibaşa turcu, Hamet aga, care era venit aicea cu trebi împărăteşti şi mai era şi alți agalari turci; aduseră şi pre părintele Dionisie, patriarhul Țarigradului, şi aşa cu toții împreună mérseră înaintea acelui agă turc de-i spuseră de moartea lui Şerban-vodă şi-l întrebară de sfat, să-i învețe cum vor face. Atunci acel agă turc împreună cu alalți déderă răspuns întru auzul tuturor boiarilor şi a tuturor slujitorilor la mari, şi la mici, ca fără zăbavă să-şi rădice domn den țară să nu carécumva să se prinză vreo zminteală, căci țara iaste ocolită de vrăjmaşii împărății.

Déci boierimea şi cu alți cu toți nu avură cum face într-alt chip, ci cu toții făcură sfat şi aléseră dintru dânşii pre un boiariu anume jupan Costandin Brâncoveanul, marele logofăt, de-l rădicară să le fie domn, că-l ştiia că iaste înțelept şi să trăgea din odraslă domnească.

Atunce cu toții să închinară lui cu mare bucurie şi toți cu un glas bun, ziseră: „Într-un ceas bun să ne fii măriiata domn, până la adânci bătrânețe”.

Şi îndată-l duseră în sfânta Mitropolie cu mare cinste, luundu-l de mână părintele Theodosie mitropolitul, până l-au băgat în sfântul oltar, pre poarta cea mare împărătească, şi acolo l-au purtat împrejurul sfântului préstol, sărutând masa cea sfântă, şi evanghelia cea dumnezeiască şi cinstita cruce. Şi închinându-se, au îngenunchiat înaintea préstolului, de i-au citit deasupra

capului molitvele de domnie patriarhul Dionisie şi l-au blagoslovit. Şi aşa ieşind de acolo l-au pus în scaun domnesc până i-au cântat mnoga léta, mergând toată boierimea de i-au sărutat mâna.

După aceia ieşind afară, numaidecât purcéseră cu toţii de mérseră la curtea domnească, ieşindu-i nainte toţi preoţii cu litie şi cu cântări dumnezeieşti, până l-au băgat în bisérica domnească, de au sărutat sfintele icoane şi au şezut în scaunul cel domnesc.

Atunce Costandin-vodă au strigat către toţi boiarii cu glas de bună cinste zicându-le: „Iată, am ascultat eu rugăciunea dumneavoastră de mi-am lăsat toată odihna şi toate moşiile méle şi mai mult fără voia mea m-aţi rădicat domn. Acum dară să cade şi dumneavoastră să vă arătaţi credinţa cea adevărată, cum că vă veţi afla în toată vrémia lângă noi, cu slujbă dreaptă şi credincioasă, şi veţi face toate poruncile domniei fără nici o îndoială, precum şi noi ne făgăduim să aveţi dumneavoastră şi toată ţara de la noi dreptate.”

Aşijderea şi boiarii răspunseră: „Cum de vréme ce au dăruit Dumnezeu pre măriia-ta cu domniia după pofta noastră, suntem bucuroşi foarte să ne dăm credinţa neclătită”. Şi câte unul, câte unul, pre rând, fiind sfânta evanghelie aşezată în mijlocul biséricii, puseră mâinile toţi pre dânsa, jurându-se şi legându-se cu numele marelui Dumnezeu, cum vor sluji domnului lor, cu credinţă şi cu mare dreptate, dând la mâna domnu-său şi o scrisoare a lor încredinţată, precum iaste mai sus scris.

Isprăvindu-se de aceasta, cu toţi dimpreună să închinară şi ieşind din bisérică, suindu-se toţi în casele domneşti, şezând în cinstitul scaun, alergară către dânsul toţi boiarii, mari şi mici, şi toate gloatele sărutând mâna, zicea: „Într-un ceas bun să ne fii măriia-ta domnu şi să ne stăpâneşti cu pace în toată viaţa măriei-tale”. Şi aciiaşi porunci Costandin-vodă tuturor logofeţilor domneşti de scriseră cărţi pre numele lui la toate târgurile şi la toată ţara, dând véste de pristăvirea lui Şărban-vodă şi de domnie noao a lui Costandin-vodă.

Şi tot într-acea zi au început a să griji de toate cele ce trebuiesc pentru îngroparea lui Şărban-vodă. Iar a doa zi rădicat-au cinstitul trup şi-l duseră cu mare cinste la sfânta mănăstire din Cotrocéni, unde iaste hramul uspenie bogorodiţe, care iaste făcută de el cu toată podoaba ei încă den temelie. Şi fiind acolo adunaţi doi patriarşi ai Ţarigradului, anume Dionisie şi Parthenie, dimpreună cu părintele Theodosie mitropolitul şi cu mulţime de egumeni şi de preoţi, de-i făcură pogrebaniia cumsăcade şi toţi blagoslovindu-l, déderă-l gropii în bisérică după jeţiul cel domnesc, fiind mare jale şi plângere de doamna lui şi de coconii lor, şi de fraţii lui, şi de toate rudeniile, zicând toţi: „Dumnezeu să-l iarte!” Şi-i făcură pământe mare cu bani la săraci, cu bucate multe.

Şi de acolo să întoarse Costandin-vodă iar la scaunul lui, şi tot într-acéia zi fost-au trimis la Poartă pre o seamă de boiari, pre altă i-au trimis la paşa, care au fost sarascheriu la Obluciţă, unde-i zic Cartal, pre alţii la hanul tătărăsc, cu cărţi scrise pentru moartea lui Şerban-vodă, făcând mare rugăciune pentru Costandin-vodă, să-l lase să le fie domn, precum l-au poftit ţara.

Oh, mare minune şi mare milă făcu Dumnezeu cu dânsu, că preste 2 săptămâni sosiră la Costandin-vodă de toate părţile véste bună. Întâi de la

împărăție veni Părvul logofătul Cantacozineanul cu véste bună, cum s-au tocmit domniia numai în 8 ceasuri şi în urma lui au sosit un agă mare, turcu, împreună cu Dumitraşco Caramalăul, îmbrăcând pre Costandin-vodă cu caftan de la împărăție pentru domnie noao, şi-l puse cu mâna lui de şezu în scaunl cel de domnie, dând cu tunurile, făcut-au întru toți mare bucurie de domn tânăr.

Când au şezut Costandin-vodă domn, fost-au cursul anilor 7197, mesița octombrie 29 de zile, luni la 10 ceasuri de zi, iar vârsta lui au fost de ani 34.

Trimis-au şi la cei 4 boiari carii era trimişi la Beci pre Preda spătarul, văr primare cu Costandin-vodă, de le-au făcut véste de această întâmplare.

Şerban-vodă au domnit ani 10, iar vârsta lui au fost când au murit, de ani 55.

Şi cât au fost el domn mult au pătimit, mai vârtos pentru țară, că vrăjmaşii nu-l lăsa, ci-l necăjiia în tot feliul ca să-l surpe din domnie, să poată hrăpi țara, mai vârtos grecii țarigrădeni; iar Dumnezeu tot nu l-au lăsat, nici-şi da mijlocul, ci pre turci îi biruia cu banii, iar pre greci îi biruia cu alte meşteşuguri; pre toți vrăjmaşii lui i-au supus, pre unii cu moartea, pre alții cu închisoarea, cât nu mai putea scăpa niciunul, ci de frica lui să ascundea toți în toate găurile, că-i dedése Dumnezeu minte şi chibzuială mare. Şi chipul lui era groaznic, cât să sperea de el şi păgânii şi alte țări.

Şi în zilele lui nimeni n-au cutezat să-i calce țara, până la moartea lui.

Iar doamna lui, Mariia, cu fiiu-său Iordache şi cu patru cocoane au rămas în urma lui Şerban-vodă cu mare jale şi cu multe lacrămi vărsate.

Iar Costandin-vodă încă nu i-au lăsat să fie atâta obidiți, precum au fost mai nainte alte doamne rămase sărace de domnii lor, ci le-au dat mare cinste. Şi n-au lăsat pre doamna să o bântuiască cineva, ci o au lăsat în casele ei, să se odihnească cu coconii ei şi să-şi ție satele şi moşiile şi tot ce va avea, cu bună pace. Aşijderea şi slugile ei câte au avut, le-au făcut cărți de milă ca să slujească acei case până vor fi.

Iar când au fost cursul anilor 7197, mesița iunie 20 de zile, fiind oastea nemțească la Belgradul sârbesc, iar sultan Suliman s-au rădicat cu toată puteria lui cea turcească de au mers asupra némților până la Sofia şi acolo s-au tăbărât.

Atunce şi Costandin-vodă, din porunca împărătească, purces-au cu toate oştile lui de au mers până la Ruşavă şi acolo s-au tăbărât, poruncindu-i turcul să dreagă cetatea de la Cladova şi de la Ruşavă. Fiind acolo, venit-au la dânsul şi Tuchili groful de l-au ospătat, şi l-au dăruit, şi iar s-au învârtejit înapoi de s-au dus la tabăra turcească, unde era toți adunați. Iar când au fost la august 4 zile, făcut-au război mare de turci şi de némți la apa Nişului, şi cu vrérea lui Dumnezeu fost-au biruința némților iar turcii s-au întors înapoi cu mare ruşine. Atunce au luat némții cetatea ce-i zic Nişul, şi iar atunce au mers némții către Dunăre la cetatea Diiului, de s-au bătut cu turcii şi au luat cetatea Diiului. Deci fiind cap un domn ce i-au zis prințepul, după ce au aşezat oştile la cetatea de la Nişi şi de la Diiu, s-au învârtejit înapoi cu toate oştile lui de au venit până la Cladova, scriind cărți la Costandin-vodă de frăție şi de prieteşug. Costandin-vodă încă le-au priimit şi i-au trimis daruri şi mulțemită. Şi au pornit de la Cerneți să vie iar la scaunul lui. Ajungând la Olt, la casele lui din

Brâncoveni, sosi-i véste cum au intrat prinţipul cu oştile lui aicea în ţară. Atunce Costandin-vodă multă obidă şi inimă rea avu pentru înşelăciunea ce i-au făcut némţii, şi îndată trimise nişte boiari cu cărţi de au ieşit înaintea némţilor, scriind la acel prinţip ghenerales cu mare rugăciune, făgăduindu-i dar mare, ca să facă bine să nu vie pentr-această ţară că iaste săracă şi prădată de turci şi de tătari. Iar el nimic n-au băgat în seamă, ci au venit prin mijlocul ţării de au făcut mare pradă, şi au călcat mănăstirile, şi au stricat biséricile până au sosit la Rucăr. Acolo s-au întâmpinat cu alt ghenerales ce i-au zis Aizer, cu multe oşti nemţeşti, împreună cu Costandin aga Bălăceanul, trecând prinţipul în Ardeal, iar Aizer cu acel Bălăcean au trecut în ţară.

Atunce şi Costandin-vodă sosind la scaunul lui în Bucureşti, prinzând de véste că au intrat acei némţi în ţară şi până la Târgovişte au sosit, numaidecât au ieşit din scaunul lui împreună cu doamna, şi cu părintele mitropolitul chir Theodosie, şi cu toţi boiarii şi cu toată curtea lui, de au mers în jos, cătră Podul Pitariului, tăbărându-se în lunca Plătăreştilor, lăsând la scaun ispravnici pre Cărstea marele vistier Popescul, poruncindu-i ca după ce vor veni némţii în Bucureşti, să le dea zaharea cât le va trebui.

Decii Aizer ghenerales, înţelegând de aceasta, numaidecât trimise carte la Costandin-vodă, poftindu-l să vie la scaunu-şi, să fie cu dânşii împreună, iar despre turc să se haineascâ.

Atunce Costandin-vodă, înţelegând de aceasta, numaidecât au chemat pre părintele vlădica Theodosie, şi pre toţi boiarii marii şi mici, făcând mare sfat ce vor face de aceasta, mai vârtos arătând o seamă de boiari ca să se lépede Costandin-vodă de turci şi să fie cu némţii; iar el cu altă seamă de boiari, mai vârtos Costandin Cantacuzino, ce-au fost mare stolnic, şi Mihai Cantacuzino, marele spătar, socotiră că nu iaste acest sfat bun, căci de vor face una ca aceasta, tătarăi sunt aproape şi numaidecât vor veni cu putére mare de vor robi ţara şi o vor prăda, şi de către némţi nu vor avea nici un folos. Ci numaidecât s-au sculat de acolo de au mers la sat la Ruşi, unde sunt heleşteiele domneşti.

Atunce au venit şi Aizer la Drăgăneşti, poftind pre Costandin-vodă de au venit de la Ruşi de s-au împreunat amândoi acolo la Drăgăneşti, arătând acel ghenerales mare liubov cătră Costandin-vodă, rugându-l, cu toată credinţa, ca să-l înveţe ce va face. Şi au spus adevărul că această venire a lui cu oştile o au făcut pre minciunile acelui Bălăcean, că el s-au lăudat cum după ce va veni aicea în ţară, să va închina la dânsul toată boierimea, şi toată ţara, iar n-au fost aşa.

Déci Costandin-vodă încă i-au spus tot adevărul, cum că tătarăi vor să vie în ţară la dânşii, şi făcându-i mare cinste, l-au ospătat şi s-au întors iar la Bucureşti cu mare fricâ. Iar tătarăi înţelegând de venirea némţilor, numaidecât s-au sculat sultanul cu tătarăi şi au trimis nainte soli la Costandin-vodă, spuindu-i că sunt viitori aicea în ţară asupra némţilor.

Déci Costandin-vodă, înţelegând de aceasta, foarte rău s-au întristat, mai vârtos pentru săraca de ţară şi numaidecât s-au rădicat de acolo de s-au dus la Buzău. Şi de acolo au trimis pre doamnă-sa şi cu toate jupânésele la mănăstire la Brad, iar el cu puţinei oameni au încălecat de au ieşit înaintea sultanului, închinându-se lui cu mare plecăciune şi cu mult dar.

Atunce au văzut sultanul că nu iaste Costandin-vodă hain, ci iaste slugă dreaptă împăratului, făgăduindu-se că nu vor robi țara, numai ci merg asupra némților, care sunt vrăjmaşi lor.

Şi de acolo Costandin-vodă numaidecât s-au învârtejit de au venit iar la Buzău, de au fost în zioa sfintei blagoiavleniei şi de acolo, cu porunca sultanului s-au sculat de au venit iar la scaunul lui la Bucureşti, cu toată boierimea şi cu toată curtea lui. Iar Aizer, înțelegând de venirea tătarălor, de mare groază au dat dosul, fugind până în Târgovişte de n-au mai descălecat, la ghenarie 2 zile, 7198.

SFÂRŞIT